

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑ.

Κατὰ τὸν Ἰούλιον καὶ Αὐγούστου τοῦ 1850 τὴν Ἠπειρὸν καὶ Ἀλβανίαν περιηγούμενος, ἐν Δυρράχιω εἶδον πρὸς τοὺς ἄλλοις καὶ τινα πύργου, ἕξω τοῦ νῦν τείχους τῆς πόλεως ταύτης περίπου ἐν τέταρτον τῆς ὥρας ΒΔ ἀπ' αὐτοῦ ἰστάμενον. Ἔστι δ' ὁ πύργος οὗτος οἰκοδομίας τῆς Βυζαντινῆς, ἐξ εὐμεγέθων, τε τραγῶνων, εἰργασμένων ὄγκων ἐγχορίου πόρου καὶ πλίνθων ὀπτῶν ἀναμ' ἐκατεκτυλισμένων, τετράγωνος καὶ πάγιος, ὡς δείκνυται ἐκ τινος κοιλώματος κατα τὸ ἄνω μέρος τῆς νοτιανατολικῆς πλευρᾶς, ὅπερ ἐνεποίησαν εἰς αὐτὸν, κατα τὴν μαρτυρίαν τῶν κατοίκων, τινὲς Μοχammedανοὶ, ἵνα λάθωσι δῆθεν τὸν ἐν αὐτῷ ἐγκρυπτόμενον θησαυρόν. Εἰς σωρὸν δὲ χώματος καὶ λίθων κατακεχωσμένος, μᾶλλον μὲν πρὸς τὴν ΝΑ καὶ ΒΑ πλευρᾶν, ἦττον δὲ πρὸς τὰς ἄλλας δύο ἐν τῇ παρουσίᾳ καταστασεὶ παρέχει ὕψος 50 περίπου ποδῶν. Ἐὰν ἀνασκαφῆ τις περὶ τὴν θάσιν μὴ ἀνακαλύψῃ κοιλότητά τινα, ἢ οἰκημα ἀνάλογον τοῦ πάχους τοῦ πύργου, πρὸς ἕτερον σκοπὸν χρήσιμοι, ἢ νῦν κατάστασις αὐτοῦ καὶ τις ἐπ' αὐτοῦ ἐπιγραφὴ φαίνονται μαρτυροῦνται, ὅτι ὁ πύργος ἀνήκει εἰς τὸ πλῆθος τῶν πολυαριθμῶν ἐκείνων μνημείων, ἅτινα ὑπὸ διάφορα σχήματα ἀπὸ τῶν ἀρχαίων ἐτι χρόνων ἠγείροντο οὐ μόνον πρὸς ἀνάθεσιν ἀναθημάτων οἴοι, εἰ ὑπερθεν τοῦ ὑπὸ τὸ νότιον τείχος τῆς Ἀκροπόλεως

Τομ. Α'.

σπηλαίου τοῦ Διονύσου δύο κίονες μετὰ τριγωνικῶν κιονοκράνων πρὸς ἀνάθεσιν τριπόδων καὶ τὸ ἐν τῇ ὁδῷ τῶν Τριπόδων χορηγικὸν μνημεῖον τοῦ Λυσικράτους (κοιν. Φανάρι τοῦ Δογένους) ἀλλὰ καὶ πρὸς ἀπομνημόνευσιν καὶ διαιώνισιν ἀξιολόγων πράξεων, ἐσχάτως δὲ καὶ ὡς ἔργα πολυτελείας καὶ κενοδοξίας, οἷαι αἱ θριαμβευτικαὶ ἀψίδες καὶ αἱ στήλαι τῶν αὐτοκρατόρων τῆς Ῥώμης, καὶ ἐκ τῶν Βυζαντινῶν χρόνων ὁ ἐν τῷ φόρῳ τοῦ Κωνσταντίνου (Γ. Ταβούκ-Ιλαζαρή) κίων τοῦ Μ. Κωνσταντίνου (Τ. Τζεμπερλί-τὰς) καὶ ὁ ἐν τῷ ἵπποδρομίῳ (Ἄτ μεϊτανή) κτιστός ὀβελίσκος καὶ πολλὰ ἄλλα. Ὡς καταλληλότερον ἤθελεν ὀνομασθῆ στήλη (κτιστή) ἢ πύργος πρὸς διαιώνισιν τοῦ ὄντως εὐσθενοῦς, κατὰ τὴν ἐπιγραφὴν, κτιστοῦ αὐτῆς, Θεόδωρου τοῦ Κομνηνοῦ, ἐγγηγεμένη. — Ἡ δ' ἐπιγραφὴ κεῖται ἐπὶ δύο συντημένων λιθίνων πλακῶν εἰς τὸ ἄνω μέρος τῆς Α. Β. πλευρᾶς ἐντοιχιωμένων καὶ περ δὲ συνεχῶς καὶ ἄνευ τινὸς τῶν στίχων διαιρέσεως, ὡς περὶ λόγος, γεγραμμένη, ἀρκοῦντως ὁμως ἐμφαίνει ἐμμετρον τὴν σύνθεσιν κατὰ τοὺς συνήθεις ἐκείνου; δωδεκασυλλαβούς Βυζαντινοῦς στίχου; ὡδὲ πως.

*Μαθῶν, θεατὰ, τίς ὁ πῆξας ἐκ βάρβρων
τὸν πύργου, ὅπερ καθορᾶς κτίσμα ξένου,
θαύμαζε τούτου τὴν ἀριστοβουλίαν.
Παῖς οὗτος ἀνδρὸς εὐτυχοῦς Ἰω' (ἀννου)
σεβαστοκρατοροῦντος, ἄνθου πορφύρας,
Θεόδωρος, μέγιστος ἐν στρατηγίαις,
Δούκας, Κομνηνός, εὐσθενῆς, ῥιπαρόχειρ,
Τευχ. ΙΒ'*

ἐχθροῖς ἀπροσμάχητος, ἀκάμας πόνοις. Ἔτους τρέχοντος ἐξάδι μὲν χιλίων, σὺν τοῖς ἑκατὸν ἐπτά δέ . . κύκλοι (1) τριπλῆ δεκάδι καὶ μοναπλῆ τριάδι, τρισκαίδεκάτην Ἰνδικτιῶνος, δρόμον Αἰξίν φέροντος ἐν Θεῷ πατερργάτη.

Ἐκ τῆς ἐν τέλει τῆς ἐπιγραφῆς ταύτης διττῆς χρονολογίας τῆς ἀπὸ κτ. Κ. καὶ τῆς κατ' ἰνδικτιῶνας, ἐξάγεται ὅτι ὁ πύργος ἐπάγη τῷ 1225 μ. Χ. Ἀλλὰ πρὸς ἀκριβεστέραν κατάληψιν τε τῆς ἐποχῆς ταύτης καὶ γινώσκειν τοῦ τε Θεοδώρου τούτου καὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ Ἰωάννου τοῦ σεβαστοκράτορος ῥητέον δύο τινα. Α'.) ἱστορικώτερον περὶ τοῦ οἴκου τούτων τῶν ἐξ Ἀγγέλων Κομνηνῶν, τῶν μετὰ τὴν ὑπὸ Λατίνων ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως συστησάντων τὴν δεσποτείαν τῆς Ἠπείρου καὶ Θεσσαλίας καὶ διατηρησάντων αὐτὴν μέχρι σχεδὸν τῆς εἰς τὰς χώρας ταύτας εἰσβολῆς τῶν Τριβαλλῶν, ἢ Σλάβων καὶ Β'. περὶ τῆς κατ' ἰνδικτιῶνας χρονολογίας. Ἀλλὰ πρὶν ἢ προβῶ εἰς τὴν ἐκθεσιν, δίκαιον, νομίζω, νὰ υποδείξω τῷ ἀναγνώστῃ τὰς πηγὰς, ὅθεν ἠτήληται τὴν ὕλην, ἵνα ἔχη πρόχειρον τὸν ἐλεγχὸν τῶν τυχόν ἀκούσιων ἑλλειμμάτων μου. Εἰσὶ δ' αὗται α.) ἡ ἱστορία καὶ τὸ χρονικὸν Γεωργίου τοῦ Ἀκροπολίτου, β.) ἡ τοῦ Ν. Γρηγοροῦ ἐκ τοῦ Α'. μέγχοι τοῦ Ε'. βιβλίου. Ὁφελήθη δ' ἐν πολλοῖς ἐκ τοῦ Familiae Byzantinae ἐπιγραφομένου συγγράμματος τοῦ Δουκαγγίου (Ducange) σ. 202 — 207. καὶ τοῦ ἐν Ἀθήναις ἀπὸ τοῦ 1848 ἐκδομένου ἀξιολόγου περιδικίου συγγράμματος, τοῦ Ἑλληνομνήμονος.

Α'.) Κωνσταντῖνος Ἀγγελος, Φιλαδέλφους, ἐκ Θεοδώρου Κομνηνῆς, τῆς νεωτέρας τῶν θυγατέρων Ἀλεξίου Α'. Κομνηνοῦ τοῦ αυτοκράτορος, ἔσχε πέντε υἱοὺς, Μιχαὴλ, Ἀνδρόνικον, Ἰωάννην καὶ δύο Κωνσταντίνους. Τούτων δ' ἕνα Ἀνδρόνικος ἐκ τῆς Εὐφροσύνης ἐγέννησεν Ἰσαάκιον καὶ Ἀλέξιον τοὺς Ἀγγέλους, αὐτοκράτορες ἄνευ ἐξουσίας ἐν Βυζαντίῳ μετὰ τὸν θάνατον Ἀλεξίου τοῦ νεωτέρου, υἱοῦ Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ, ὁ δὲ Ἰωάννης ἔσχε υἱοὺς Κωνσταντῖνον, Θεόδωρον Μανουὴλ καὶ Μιχαὴλ νόθον. Οὗτος ὁ Ἰωάννης καὶ ὁ υἱὸς του Θεοδώρου εἰσιν, ἐμοὶ δοκεῖν, οἱ ἐν τῇ ἐπιγραφῇ μνημονεύμενοι, ὡς δείξει ἡ ἐπομένη ἐκθεσις. Ὁ Ἰωάννης, Ἀγγελος μὲν ἐπονομαζόμενος ἐκ πατρὸς, Κομνηνὸς δὲ ἐκ μητρὸς, καὶ τὴν δευτέραν ταύτην ἐπωνυμίαν προτιμῆσας τῆς προτέρας, ὕστερον δὲ καὶ τρίτην λαβὼν τὴν Δούκας, καὶ τοῖς ἀπογόνους αὐτοῦ μετὰ τῶν ἄλλων διακρίνας, ὑπὸ μὲν Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ διωρίσθη στρατηγὸς καὶ στόλαρχος ἐν τοῖς πρὸς Γουλιέλμον τὸν Σικελίας βασιλέα Ἰταλικῶν καὶ Σικελι-

(1) Ἐντεῦθεν ἐξηφανίσθησαν δύο συλλαβαὶ (ἔσ. ἄμα). Ἐνταῦθα ὁμολογῶ καὶ τὸ ἀκούσιον σφάλμα μου, ὅτι ἐν τῇ ἀντιγραφῇ δὲν ἠδυνήθηνα νὰ διατηρήσω αὐτὰ τὰ σχήματα τῶν γραμμάτων, ἐλπίζων, ὅτι θέλω τύχει συγγνώμης, καθ' ὅσον μάστιχα τὰ Βυζαντινὰ γράμματα οὐ μεγάλην ἔχουσι τὴν ἀξιολογότητα πρὸς τὴν παλαιογραφίαν.

λικοῖς πολέμοις τῷ 1156 καὶ 1157, καὶ ἐν τῷ πρὸς τὸν σουλτάνον τοῦ Ἰκονίου τῷ 1172· ὑπὸ δὲ Ἰσαακίῳ τοῦ Ἀγγέλου, τοῦ ἀνεψιῦ αὐτοῦ, σεβαστοκράτωρ ὀνομασθεὶς, μετὰ στρατιᾶς ἀπεστάλη κατὰ Βουλγάρων ἀρκούντως δ' ἐκεῖ εὐπραγῆσας, τυραννίδος ὑποπτος γενόμενος ἀνεκλήθη μὲν τῷ 1187, ἀλλὰ καὶ μετὰ ταῦτα διετέλεσεν ὑπηρετῶν τῷ Ἰσαακίῳ. Ἀλεξίῳ δὲ τῷ ἀδελφῷ καὶ ἀρπαγῇ τοῦ Ἰσαακίου στεφομένῳ παρῆν ὁ Ἰωάννης μετὰ τῶν λοιπῶν προκρίτων, ἤδη προβεβηκῶς τὴν ἡλικίαν· καὶ καιριώτερον ἀσθενούντος ἐκείνου, ὑπ' Εὐφροσύνης τῆς Αὐγούστης, ἦτοι τῆς μητρὸς τοῦ Ἀλεξίου προὔταξεν διαδόχος ὁ Ἰωάννης. Γυνὴ δ' αὐτῷ ἀποδίδεται ὑπὸ τινῶν (Dutromannus) Ζωὴ ἡ Δούκαινα Κωνσταντίνου τοῦ Δούκα ἐξ Ἄννης τῆς Κομνηνῆς θυγατῆρ. — Μιχαὴλ ὁ νόθος υἱὸς τοῦ Ἰωάννου παρὰ Ἰσαακίου τοῦ Ἀγγέλου, τοῦ ἐξαδελφου του, ἐδόθη ἁμνηρος Φριδερίκῳ Α'. τῷ αυτοκράτορι τῆς Γερμανίας, διὰ τῆς Βυζαντινῆς αυτοκρατορίας εἰς Παλαιστίνην μεταβαίνοντι. Μετὰ δὲ ταῦτα παρ' Ἀλεξίου τοῦ Ἀγγέλου πρὸς εἰσπραξίν τῶν φόρων τῆς Μυλασηνῆς ἐπαρχίας πεμφθεὶς ἀπεστάτησεν· ἀλλὰ μάχη ἠτήθη καὶ πρὸς τὸν σουλτάνον Ἰκονίου Ρουκρατῖνον προσφυγῶν, διὰ δυνάμεων αὐτοῦ βοηθούμενος ἐπέστρεψε τὰς ἐπαρχίας τῆς Ἀσίας· ὁ δὲ Ἀλέξιος ἐπιστράτευσε μὲν ἐπ' αὐτόν, ἀλλ' οὐδὲν κακὸν ποιήσας εἰς τὴν πόλιν ἐπανάκαμψεν· ὅτε δὲ μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν Φράγκων ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως (τῷ 1204 μ. Χ. β'. Ἀπριλίου) καὶ τὸν διαμελισμὸν τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους μεταξύ τῶν τριῶν ἀρχηγῶν τοῦ σταυροφόρου στρατοῦ(2),

(2) Ὁ Βαλδουῖνος, αὐτοκράτωρ ἀναγορευθεὶς, ἔλαβε τὸ τέταρτον τῆς ὅλης αυτοκρατορίας, περιέχον γαίαν ἐν Θράκῃ, Μακεδονίᾳ καὶ Βιθυνίᾳ· τῶν δὲ λοιπῶν τριῶν τετάρτων, εἰς δύο ἡμίσεια διανεμηθέντων, τὸ μὲν ἕτερον ἡμισὶν ἔλαβεν ὁ Λάνδολος, προσαγορευθεὶς, καὶ δεσπότης· καὶ τοῦτο ἐστὶ τὸ ὑπὸ μὲν Γ. τοῦ Ἀκροπολίτου λεγόμενον. « Τὰ ἐξ ὅλου πρὸς τὸν ὅλον, ὃ τὸ τῶν Φράγκων ἐκτήσατο γένος, τὸ τέταρτον, καὶ τοῦ τετάρτου τὸ ἡμισυ. » Παρὰ δὲ τοῖς Λατίνοις συγγραφ. Dominus quartae partis et dimidiae imperii Romani. Τοῦ δ' ἑτέρου ἡμίσεως μέρος μὲν ἔλαβεν ὁ Μαρκίαν, βασιλεὺς (rex) ἀναγορευθεὶς, περιέχον χώρας κατὰ τὴν Ἀσίαν παρὰ τὸν Εὐξείνιον, ἃς ἀντήλλαξεν ὕστερον διὰ γαιῶν ἐν Μακεδονίᾳ, ὅπου συμπεριληφθείσης καὶ τῆς Θεσσαλονικῆς, ἐμορφώθη κράτος συμπαγὲς καὶ ἐγένετο βασιλείον ἰδιαιτέρον, πρὸς δὲ τὴν Κρήτην, ἣν ἐπέωλησεν ἔπειτα πρὸς τοὺς Ἑταίους, τῷ αὐτῷ ἔτει, ἀντί τιμῶν ἐν Ἑλλάδι πόλεων καὶ τιμῶν προσθήτης χρημάτων· τὸ δὲ λοιπὸν μέρος διανεμιόμενοι οἱ μικρότεροι ἡγεμόνες, συνέστησαν διαφόρους μικρὰς ἡγεμονίας κατὰ τὴν Ἑλλάδα, τὴν δουκίαν, ἢ δουκάτον Ἀθηναίων, τὴν μαρκιωνίαν Βοιωτίας, τὴν κομητείαν Σκόλων, ἢ Σάλωνος (Ἀμφίσσης), τὴν δεσποτείαν ἢ κυριότητα Εὐβοίας, τὴν βαρωνίαν Ζητουνίου καὶ τὴν ἡγεμονίαν, ἢ πριγκιπάτον Ἀχαΐας. Τῶν Ἑταίων

Βαλδουῖνου τοῦ κόμητος Φλανδρίας, Δανδύλου τοῦ δουκὸς Ἑνετίας καὶ Βονιρατίου τοῦ μαρκιωνος, ἢ μαρκισίου Μοντεφερράτου, καὶ τῶν ἄλλων μικροτέρων ἡγεμόνων, διάφοροι Ἕλληνες, εἴτε ἐν τῇ συγχύσει τῆς ἀλώσεως τὸν ἐκ τῶν Λατίνων κίνδυνον προφυγόντες, εἴτε καὶ πρότερον ἐπαρχοῖ τινων ἐπαρχιῶν τυχόντες, ἢ καὶ ἀπλῶς ἰκανότητι τῶν ἄλλων προσέχοντες, αὐτοὶ ἢ καὶ ἀπλῶς ἰκανότητι τῶν ἄλλων προσέχοντες, ἐσχημάτισαν διάφορα αὐτόνομα κράτη ἐν τῇ Ἀσίᾳ καὶ Εὐρώπῃ· οἷον Ἀλέξιος μὲν, ὁ μέγας Κομνηνὸς ἐπονομασθεὶς, περὶ τὴν Τραπεζοῦντα, Δαυὶδ δὲ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ, κατὰ τὴν Πελαγονίαν, Θεόδωρος δὲ, ὁ καὶ Μωροθεόδωρος, ἢ Μαγκασᾶς ἐπονομαζόμενος, περὶ τὴν Φιλαιδέλφειαν τῆς Φρυγίας, Σάββας δὲ τις περὶ τὴν πόλιν Σαμψῶν (παλ. Ἀμισόν) τοῦ Πόντου, Θεόδωρος δὲ ὁ Δάσκαρις περὶ τὴν Νίκαιαν τῆς Βιθυνίας, Σγουῖρος δὲ ὁ Ναυπλιεὺς περὶ Ναυπλίαν καὶ Κόρινθον, καὶ Λέων ὁ Χαμάροτος ἐν Λακωνίᾳ, ὁ Κομνηνὸς Μιχαὴλ ἕως τότε εὐρισκόμενος παρὰ τῷ Βονιφατίῳ, κηρύξαντι, ὅτι σκοπεῖται αὐτοκράτορα καταστήσασθαι τὸν ἐκ τοῦ Ἰσαακίου υἱὸν τῆς γυναίκος αὐτοῦ Μανουὴλ, καὶ διὰ τοῦτο πολλοὺς Ἕλληνας προσελκύσαντι, ἰδὼν ματαιουμένας τὰς ἐλπίδας ταύτας, παρεγένετο εἰς Δυρράχιον, καὶ νυμφευθεὶς τὴν θυγατέρα τοῦ ἐπαρχοῦ, ἔλαβεν ὑπὸ τὴν ἐπωνυμίαν δούξ καὶ τὴν ἀρχὴν (1204 — 1205) καὶ ἐξέτεινε τὸ κράτος αὐτοῦ πρὸς τὴν Ἠπειρὸν· ἐκείθεν δὲ συνοδευθεὶς μετὰ τοῦ Σγουροῦ κατὰ τῶν Δυτικῶν, ἐκυρίευσεν μέρος τῆς Θεσσαλίας καὶ τῆς Αἰτωλίας ὅλης μέχρι Ναυπάκτου, καὶ τῆς Κερκύρας ἀπὸ τῶν Ἑταίων, καὶ οὕτω συνέστησε νέον κράτος δεσποτείαν Ἠπείρου καὶ Θεσσαλίας ὀνομαζόμενον. Ἴνα δὲ ματαιώσῃ πάσας τὰς κατ' αὐτοῦ τῶν Λατίνων προσβολὰς, τὸν Πάπαν Ὀνώριον Γ' ὤκλειώσατο. διὰ γραμμάτων ὑποταγῆν τῇ ἀγία ἑδρᾷ ὑπιταχούμενος. Ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺ δολοφονηθέντος τοῦ Μιχαὴλ νύκτωρ ἐπὶ τῆς κλίνης ὑπὸ τινος τῶν ὑπηρετῶν, Ῥωμαίου τοῦ Ἰουστ, ἐπιλαμβάνεται (περὶ τὸ 1215) τῆς ἀρχῆς ὁ ἀδελφὸς Θεοδώρος, ὁ πρότερον παρὰ Θεοδῶρ τῷ Δάσκαρῳ διατρίβων, τότε κατὰ πρόσκλησιν τοῦ Μιχαὴλ, ἐνηλικίω παιδῶν εἰς διαδοχὴν στερουμένου. ἦλθεν εἰς Ἠπειρὸν. Οὗτος ὁ Θεόδωρος ὢν, κατὰ Γρηγοροῦν (βιβλ 2) « ἀνὴρ δραστήσιος καὶ καινὰ δεινὸς ἐπινοῆσαι πράγματα, καὶ αἰετὸς τοῦ πλείονος ἐφιέμενος, » ἐντὸς ὀλίγου ἐπηύξησε τὸ κράτος αὐτοῦ ἐπὶ πλείστον, ἐκ τε τῶν Βουλγάρων, παρὰ τὴν Βουλγαρίαν καὶ τὴν πλείστην Θράκην ἀρχόντων τότε καὶ μεγάλου μέρους τῆς Μακεδονίας, καὶ ἐκ τῶν Δυτικῶν πολλὰς χώρας καὶ πόλεις κτησάμενος, ἐν αἷς καὶ Ἀχρίδα (νῦν Ὀχρίδα), Πρίλαπον (ν. Περλεπέ), Ἀλβανον (ἰσ. Ἐλβανόν) καὶ ἄλλα. Ἴνα δὲ προλάβῃ τὰς κατ' αὐτοῦ ἀποπειράς τῶν Φράγκων, ὤκλειώσατο τὸν Πάπαν Ὀνώριον τὸν Γ', καὶ αὐτὸς, ὡς ὁ Μιχαὴλ διὰ γραμμάτων ὑποταγῆν τῇ Ῥωμαϊκῇ ἐκκλησίᾳ ὑπο-

ἢ μερὶς συνίστατο ἐκ τῶν νήσων καὶ πολλῶν πόλεων τοῦ Αἰγαίου καὶ τῶν πόλεων τοῦ Ἰονείου καὶ Ἀδρίου.

σχόμενος. Ἀλλ' ἐν τῷ μεταξύ τούτῳ Πέτρος ὁ Κουρτεναῖος, ὁ Ἀλτισσιωδωρίτης κόμης, ὁ ἐπ' ἀδελφῇ γαμβρὸς Βαλδουῖνου Α'. τοῦ Βυζαντινοῦ αυτοκράτορος, χειροτονηθεὶς (τῷ 1216) ὑπὸ τοῦ Ὀνωρίου Γ'. διάδοχος Ἐρρίκου Α'. ἀδελφοῦ καὶ διαδόχου Βαλδουῖνου, εἰς Κωνσταντινούπολιν διὰ Βρεντησίου καὶ Δυρραχίου τὴν πορείαν ποιοῦμενος, κυριεύει τὴν πόλιν ταύτην. Ὁ δὲ Θεόδωρος τὸν Πέτρον τοῦτον μετὰ τοῦ περὶ αὐτὸν στρατεύματος τῶν Λατίνων, μικρὸν προχωρήσαντα, εἰς τὰς δυσχωρίας τοῦ Ἀλβανου, ἢ εἰς τὰ Τέμπη τῆς Θεσσαλίας κατ' ἄλλους, νικήσας κατὰ κράτος, πάντας ἠχμαλώτισε, τὸν δὲ Πέτρον αὐτὸν κατὰ μὲν Γ. τὸν Ἀκροπολίτην καὶ ἄλλους Βυζαντινοὺς ἱστορικοὺς, ἔργον μαχητῆς ἐποίησε, κατὰ δὲ τοὺς Λατίνους δόλῳ καὶ ἀπάτῃ συλλαβῶν, ἢ ἐφόνευσεν, ἢ ἀφῆκεν ἀποθανεῖν (1221) ἐν εἰρκῇ, ἐν ἣ περιώρισε καὶ τὸν συνοδούντα αὐτῷ ληγάτον τοῦ Πάπα, Ἰωάννην Καλούμενον, ὄν ὄμω· ὕστερον ἠλευθέρωσε. Μετὰ τὸν θρίαμβον τοῦτον ὁ Θεόδωρος παρεκτείνει τὰ ἔρια τοῦ κράτους αὐτοῦ, οὐ μόνον Θεσσαλονικίην τὴν πρωτεύουσαν τοῦ ἰταλικοῦ βασιλείου κυριεύσας (τῷ 1222 μ. Χ.), ἀλλὰ καὶ πολλὰ ταύτης ἀνατολικώτερον καὶ βορειότερον, Σέρβων καὶ Μοσυνούπολιν καὶ Ξάνθην καὶ Διδυμότομον καὶ Ἀδριανούπολιν καὶ Βιζύην ἐλὼν, καὶ μέχρι τῶν πυλῶν τῆς Κωνσταντινουπόλεως καταστήσας, λείαν τε πολλὴν συναγαγῶν, καὶ φόβον μέγαν ἐμβαλὼν τοῖς κρατοῦσι Φράγκοις. Παρῶραν δὲ περιβαλλόμενος καὶ ἐρυθρὰ πέδιλα ὑποδησάμενος καὶ ὑπὸ τοῦ Βουλγαρίας ἀρχιεπισκόπου διάδημα περιτεθεὶς, κύτοκράτωρ τε ἀναγορεύεται καὶ αὐτοκρατορικὴν αὐλὴν συγκροτεῖ περὶ αὐτόν, δεσπότης ἀναγορευτῆς καὶ σεβαστοκράτορας καὶ μεγάλους δομestίκους καὶ πρωτοβεστιαρίους καὶ τὴν λοιπὴν πᾶσαν τάξιν τῶν ὑποκένων ἀξιωματῶν. Ἐπὶ τῶν πράξεων τούτων φαίνεται, ὅτι ἐτίθησε καὶ τὸν ἐν Δυρραχίῳ πύργον εἰς μνημόστυνον τῶν θριαμβῶν του, ὡς συμπίπτει καὶ ἡ χρονολογία. Οὕτως οὖν ἐπαυξήσας τὰ πράγματα ὁ Κομνηνὸς, ἐπειδὴ ὤμορεν ἤδη τοῖς Βουλγάροις, εἰς σπονδὰς συνῆλθε τῷ βασιλεῖ αὐτῶν Ἰωάννῃ Ἀσάν καὶ κηδεστίαν πρὸς αὐτόν ἐποίησατο, προσλαβὼν γυναῖκα τῷ ἀδελφῷ Μανουὴλ τὴν ἐκ παλλακῆς ἐκείνου θυγατέρα Μαρίαν. Κατὰ δὲ τὸ 1229 πρέσβεις πέμψας καὶ δῶρα πολλὰ τῷ αυτοκράτορι Φριδερίκῳ Β'. κῶ Πυρρογενεῖῳ (Barberousse), φίλιαν καὶ συμμαχίαν παρ' αὐτοῦ ἤτήσατο. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον διαλύσας τὰς πρὸς Βουλγάρους σπονδὰς, καὶ καταπολεμηθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἀσάν, καὶ ἐκδιωχθεὶς οὐ μόνον ἐκ πατῶν τῶν ἄρτι προσκεκτημένων χωρῶν, ἀλλὰ καὶ μεγίστου μέρους τῆς προτέρας ἐπικρατείας μέχρις Ἀλβανίας καὶ Θεσσαλίας, αὐτὸς δὲ συλλαβθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἀσάν (1230 μ. Χ.), κατ' ἀρχὰς μὲν ἐφιλοφρονεῖτο, ἀλλ' ὕστερον ἐπὶ νεωτερισμοῖς φωραθεὶς, ἐκτυφλοῦται ὑπ' αὐτοῦ. Τῶν δ' ἐναπολειφθεισῶν πρὸς τὰ δυτικὰ χωρῶν καὶ πόλεων τῆς ἐπικρατείας αὐτοῦ κύριος ἐγένετο ὁ ἀδελφὸς Μανουὴλ, οὐδὲως ὑπὸ τῶν Βουλγάρων ἐνοχλούμενος, καθὼ γαμβρὸς τοῦ Ἀσάν, ὡς εἰρηται. Ὅπως δὲ τοὺς κατὰ τῶν γειτόνων Φράγκων σφετερισμοὺς αὐτοῦ διατηρήσῃ, ὁ Μανουὴλ γράμματα ἐπιστείλας (1232 μ. Χ.) πρὸς

Γρηγόριον Θ'. τὸν πάπαν, ὑποταγὴν ὑπισχνοῦντο τῇ ἀγία ἔδρᾳ, καὶ τοὶ Γερμανοὶ ὁ Κωνσταντινουπόλεως πατριάρχης ὑπόμνημα πρὸς αὐτὸν ἀποστείλας διὰ Χριστοφόρου τοῦ μητροπολίτου Ἀγγύρας, ἐπειρᾶτο ματαίως ἀπὸ τοῦ βουλευματος τούτου ἀποτρέψαι αὐτόν. Ἀλλὰ μετὰ ταῦτα ὁ Θεόδωρος ἐκδοῦς τὴν ἐαυτοῦ θυγατέρα Εἰρήνην (3) εἰς δευτέραν γυναῖκα τῶν τῶν Βουλγάρων βασιλεῖ Ἀσάν, συναινέσει αὐτοῦ ἐκβάλλει τὸν ἀδελφὸν Μανουὴλ ἐκ τῆς Θεσσαλονίκης, καὶ ταύτης τε καὶ ἧς πρότερον ἦχε χώρας ἐγκρατῆς γίνονται καὶ αὐτὸς μὲν διὰ τὸ τῶν ὀφθαλμῶν παθος, αὐτοκράτωρ ὀνομασθῆναι μὴ θελήσας, ἀναγορεύει τὸν υἱὸν Ἰωάννην, πάντι τὰ αὐτοκρατορικὰ παράσημα περιβαλὼν αὐτόν. Συμβιβασθεὶς δὲ μετ' ὀλίγον τῷ ἀδελφῷ Μανουὴλ, ἐλθόντι κατ' αὐτοῦ μετὰ ἐξ τριήρων παρ' Ἰωάννου Δούκα τοῦ Βατάτζου, γαμβροῦ καὶ διαδόχου Θεοδώρου τοῦ Λατκάρως ἐν Νικαίᾳ, Φαρσαλίαν δὲ Ἀδρίσκην καὶ Πλαταμῶνα κυριεύσαντι, ἤρχεν οὕτω διὰ τοῦ υἱοῦ, ἐν ᾧ καὶ οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ Κωνσταντῖνος καὶ Μανουὴλ καὶ ὁ ἀνεψιὸς Μιχαὴλ, ὁ ἐκ παλλικῆς υἱὸς τοῦ προκατόχου ἀδελφοῦ Μιχαὴλ, εἶχον μέσην τινὰ τῆς ἐπικρατείας ὑπὸ τῆν ἐπωνυμίαν δεσπότη. Ὀλίγον δὲ χρόνον διαρκεσάσης τῆς καταστάσεως ταύτης τῶν πραγμάτων, ὁ Θεσσαλονίκης Ἰωάννης ὑπὸ τοῦ Δούκα Ἰωάννου τοῦ Βατατζου πολεμηθεὶς μετὰ πολυαριθμοῦ στρατιᾶς, ἀπὸ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ ἀξιώματος εἰς δεσπότην ὑποβιβάζεται καὶ ὑποτέλης αὐτοῦ γίνονται. Τοῦ δὲ Ἰωάννου μετ' οὐ πολὺ ἀποθανόντος, διαδέχεται τὴν ἀρχὴν ὁ ἀδελφὸς Δημήτριος ἐφ' οἷς ἄριστος καὶ ἐκείνος μετ' ὀλίγον δ' ὁ Δημήτριος διαβληθεὶς ὑπὸ τῶν περὶ αὐτὸν τῶν Δούκα Ἰωάννη ἐπολιτοκράτη ὑπ' αὐτοῦ ἐν Θεσσαλονίκῃ καὶ ἠναγκάσθη παραδοθῆναι, καὶ ἐκείθεν εἰς Ἀσίαν ἀπαχθεὶς περιωρισθῆναι εἰς τὸ φρούριον Λεοντιανῆν. Ὁ δὲ πατὴρ αὐτοῦ, ὁ Θεόδωρος, ἤρχεν ἐτι τῶν περὶ Βοδηνούς καὶ Σταρίδολα καὶ Στρόβον (ἐν Μακεδονίᾳ) χωρῶν, ὡς καὶ ὁ ἐξ ἀδελφῶν Μιχαὴλ νῦν περὶ Πελαγονίαν καὶ Ἀχρίδα καὶ Πρίλαπον.

Καὶ περὶ δὲ κηδεστῆν ποιησάμενος ὁ Μιχαὴλ πρὸς τὸν Δούκαν Ἰωάννην τὴν ἐκ τοῦ υἱοῦ Θεοδώρου ἐγγόνην τούτου Μιχρίαν τῷ ἐαυτοῦ υἱῷ Νικηφόρῳ μνηστεύσας, ὅς διὰ τοῦτο καὶ δεσπότης μετὰ τοῦ πατρὸς ἀναγορεύθη ὑπὸ τοῦ Βατάτζου· ὁ δὲ στρατεύσας ἐπ' αὐτοῦ ἀμφοτέρους, τὸν μὲν Μιχαὴλ ἠνάγκασε, παραδοῦς τὰς πόλεις Πρίλαπον, Βελεσόν, τὸ φρούριον Ἀλβανὸν καὶ τὰς Κρόας (ν. Κρόϊαν), νὰ καθυποταγῇ πάλιν αὐτῷ, τὸν δὲ Θεόδωρον δέσμιον ἀπήγαγε κρατῆσαι καὶ τῶν ὑπὸ τούτου κατεχομένων πόλεων Ἀχρίδος, Δεαδόλεως, Καστορίας καὶ Βοδηνῶν (πάντα ταῦτα συνέβησαν μέχρι τοῦ 1234, ὅτε ἐτελεύτησεν ὁ

(3) Γυναῖκα δὲ εἶχεν ὁ Θεόδωρος Ν. Πετραλίφου, Πετραλίφου τοῦ μεγάλου Χαρτουλαρίου ἀδελφῆν.— Πετραλίφου δὲ οἱ ἐκ τῶν Φράγκων γένους ὀνόμαζοντο (τοῦ τ' ἔστιν ἐκ τοῦ Pierre d' Aulpes τῆς Μορούγκιας), καὶ κατὰ τὸ Διδυμότειχον τὴν ὀκνησὶν ἔχοντες (Νικητ. εἰς Μανουὴλ Β'. 4).

Θεόδωρος Κομνηνός, ὁ ἐξ Ἀγγέλων). Ἐπὶ δὲ τῆς βασιλείας Θεοδώρου Β'. τοῦ Δούκα, υἱοῦ καὶ διαδόχου τοῦ Βατάτζου, πάλιν ἀποστάς ὁ Μιχαὴλ ἐκυρίευσεν πασῶν τῶν περὶ τὸ Ἀλβανὸν χωρῶν καὶ φρουρίων, πλην μόνον τοῦ Πρίλαπου· τούτο δὲ πολιορκήσας ἐπὶ πολὺ, μόλις μετὰ τριπλήν ἐφοδὸν καὶ ἐπὶ τέλους προδοσίᾳ εἶλε. Περαιτέρω δὲ προβάς πάσας τὰς μέγχι τοῦ ποταμοῦ Ἀζίου χώρας καθυπέταξεν. Ἀλλ' ἐπὶ Μιχαὴλ τοῦ Παλαιολόγου, τοῦ διαδόχου Θεοδώρου τοῦ Δούκα, καταπολεμηθεὶς ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ ἐκείνου Ἰωάννου Παλαιολόγου τοῦ σεβαστοκράτορος, κατὰ κράτος ἠττήθη (τῷ 1259 μ. Χ.) αἰχμαλωτισθέντος καὶ τοῦ νόθου αὐτοῦ Ἰωάννου. Ἀλλ' ἡ νίκη αὕτη τοῦ Παλαιολόγου ἐμείνεν ἀτελεσφόρητος· διότι εὐθὺς ἐπειτα ὁ αἰχμαλωτισθεὶς υἱὸς τοῦ Μιχαὴλ Ἰωάννης ἀποδράς ἀπὸ τοῦ σεβαστοκράτορος, περὶ τὴν Ἄρταν ἐστρατοπεδευμένου, ἔρχεται πρὸς τὸν πατέρα μετὰ τοῦ υἱοῦ Νικηφόρου, τῆς συζύγου καὶ τινῶν ἄλλων τῶν περὶ αὐτὸν ἐν θαλάσῃ καὶ κατὰ τὰς νήσους Λευκάδα καὶ Κεφαλληνίαν φόβῳ τῆς καταδιώξεως τὴν διατριβὴν ποιούμενον· ὁ δὲ ἀναθάρσθη εὐάδιζε πρὸς τὴν Ἄρταν, καὶ οὐ μόνον ἐκ ταύτης ἐξήλασε τὰ τοῦ Παλαιολόγου στρατεύματα, ἀλλὰ καὶ ἐκ Βονίτσας καὶ Ἰωαννίνων, καὶ ἐν μάχαις τισὶ τὸν Στρατηγόπουλον Ἀλέξιον, τὸν στρατηγὸν Μιχαὴλ τοῦ Παλαιολόγου ἐπάταξε, νὰ μὴν καὶ συνέλαβεν αὐτόν, καὶ οὕτω πάσης Ἠπείρου καὶ Ἀκαρνανίας καὶ Αἰτωλίας, ἐτι δὲ Θεσσαλίας κύριος ἀποκαθίσταται. Ἐγένετο δὲ ταῦτα μικρὸν μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἀνάκτησιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως (1264 μ. Χ.), ὅτε καὶ τῆς Θεσσαλονίκης, ἣν εἶχε πολιορκία ἀπὸ Μιχαὴλ τοῦ Παλαιολόγου ἐξαρθήσας, κύριος (dominus) ὀνομάζεται ἐν ἐπιστολῇ Οὐρβανοῦ Δ'. τοῦ Πάπα (waddingunn. 1283. η. 7) Μετὰ δὲ ταῦτα ἐν Θεσσαλονίκῃ ἐπειράθη ὑπὸ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Ἀχρίδος αὐτοκράτωρ στερεθῆναι. Ἀπέθανε δὲ ὀλίγον πρὸ τοῦ 1269. Συζύγον εἶχε Θεοδώραν Πετραλίφου, Θεοδώρου Πετραλίφου ἀδελφῆν (4). Τὴν δ' ἐπικράτειαν αὐτοῦ διεμερίσαντο οἱ υἱοὶ Νικηφόρος καὶ Ἰωάννης· καὶ ὁ μὲν Νικηφόρος ἔλαβε τὴν παλαιὰν Ἠπειρον, Θεσπρωτοὺς, Ἀκαρνανίας, Αἰτωλοὺς καὶ Δόλοπας περιλαμβάνουσαν, πρὸς δὲ, κατὰ τὸν Γρηγορᾶν (Βιβλ. Δ'. σ. 79, 93) καὶ τὰς νήσους Κέρκυραν, Κεφαλληνίαν καὶ Ἰθάκην(5).

(4) Αὕτη ἐστὶν ἡ ἐν Ἄρτῃ ὄσια Θεοδώρα, ἧς καὶ τὸν βίον καὶ τὴν ἀκολουθίαν συντάξας μοναχὸς τις Ἰώβ, ἀκμάσας, ὡς φαίνεται, περὶ τὴν 12' αἰῶνα. καὶ ὁ μὲν βίος ἐξεδόθη τὸ πρῶτον ἐν Βορβονία (τῷ 1574) ὑπὸ Ἰωάννου Ἀλοῦσιου τοῦ Μεγαρέλλου ἐν τῇ ὑπ' αὐτοῦ γενομένῃ περιγραφῇ τῶν μαρκαριῶν κωδίκων, ἡ δ' ἀκολουθία μετὰ δύο ἐνετικὰς ἐκδόσεις μετετυπώθη ἐν Ἀθήναις τῷ 1841 ἐν τῷ τυπογραφίῳ Π. Μαντζαράκη, δαπάνη τι δὲ ἐξ Ἄρτης ἀποδήμου, εὐλαθείας χάριν (Ἑλληνομν. Τ. Α'. σ. 41).

(5) Ἀλλ' ἐν τῇ διαίρεσει ταύτῃ πιστευτέον, ὅτι τινὲς τόποι περιείχοντο ἐκ προγενεστέρως δικαιο-

Ἀπέθανε δὲ μετὰ τὸ 1294 (Ἑλληνομν. Τ. Α'. σ. 226). Διεδέξατο δ' αὐτὸν ὁ υἱὸς Θωμᾶς ἐν τῇ δεσποτίᾳ Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας· ἀλλὰ καὶ οὗτος ἐφρονεῖτο ὑπὸ τοῦ ἐκ τῆς ἀδελφῆς Μαρίας (τὴν ἐτέραν ἀδελφὴν Θάμαρ εἶχεν ὁ ἡγεμὼν τοῦ Τάραντος Φίλιππος ὁ Κιρόλου τοῦ Β'. τῆς Νεαπόλεως) ἀνεψιῷ αὐτοῦ τοῦ υἱοῦ τοῦ Λατίνου κόμητος Κεφαλληνίας Ἰωάννου (τῷ 1318). Ἀλλὰ τῶν Ἠπειρωτῶν ἀντὶ τοῦ φονεῖας τοῦ δεσπότη αὐτῶν τῷ Κωνσταντινουπόλεως αὐτοκράτῳ, Ἀνδρονίκῳ τῷ πρεσβυτέρῳ, αὐθορμητῶν ὑποταγέντων, ὡς μανθάνομεν ἐκ τινος χρυσοδοῦλλου τούτου, πρὸς τοὺς Ἰωαννίτας ἀπευθυνομένου (Ἑλληνομν. Τ. Α'. σ. 459 κτλ.) ἡ Ἀκαρνανία, ἡ Αἰτωλία καὶ ἡ πολλὴ τῆς Ἠπείρου καὶ τὸ λοιπὸν τῶν Ἀγγέλων κράτος, πλην τῆς Κερκύρας καὶ τῶν ἄλλων τῶν ὑπὸ τοῦ Καρόλου Α'. τοῦ ἐξ Ἀνδραγαθῶν κατακτηθέντων, ἐν οἷς καὶ Βουθρωτὸν καὶ Βόνιτσα καὶ Ναυπακτος, μετέβησαν ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τοῦ Βυζαντινοῦ αὐτοκράτορος (τῷ 1319). Ὁ δὲ Ἰωάννης (Ἄγγελος Δούκας Κομνηνός) ἔλαβε τὴν Φθιώτιδα καὶ τὴν ἄλλην Θεσσαλίαν, Λοκροὺς ἀμφοτέρους καὶ Πάτρας, ἐνθα μάλιστα καὶ τὸν θρόνον τοῦ ἐστῆσε· διὸ καὶ παρὰ τοῖς Πολεμήσας δὲ τῷ ἀδελφῷ Νικηφόρῳ, ἀφῆρσεν αὐτοῦ πολλὰς πόλεις· ἐτι δὲ τῷ αὐτοκράτῳ Μιχαὴλ τῷ Παλαιολόγῳ, παρ' οὗ καὶ σεβαστοκράτῳ ἦν ὀνομασμένος, καὶ τῷ υἱῷ καὶ διαδόχῳ τούτου Ἀνδρονίκῳ τῷ πρεσβυτέρῳ βοηθούμενος ὑπὸ τοῦ δουκὸς Ἀθηναίων Ἀποθανῶν δὲ τῷ 1290, κατέλειπεν υἱοὺς δύο, Μιχαὴλ (Ἄγγελον Δούκαν Κομνηνόν), ὃς ἐπὶ Ἀνδρονίκου τοῦ πρεσβυτέρου ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐφρονεῖτο ἐν δεσμωτηρίῳ (Παχυμ. Ζ'. 25 27 κτλ.) καὶ Ἰωάννην (Ἄγγελον Δούκαν Κομνηνόν), ὃς σεβαστοκράτωρ γένόμενος καὶ αὐτὸς, ὡς ὁ πατὴρ, ἀπέθανεν ἐπὶ Ἀνδρονίκου τοῦ Παλαιολόγου, πενθεροῦ αὐτοῦ. Τῆς δ' ἐπικρατείας αὐτοῦ μέρος μὲν κατέλαβεν αὐτὸς ὁ πενθερὸς αὐτοῦ, μέρος δὲ οἱ Καταλανοὶ, καὶ μέρος ἄλλοι τῶν προύχοντων Ἑλλήνων, ὧν ἦν καὶ ὁ σεβαστοκράτωρ Στέφανος Γαβριηλῶπουλος, μέρους τινὸς τῆς Θεσσαλίας δεσπότης. Οὗτος δ' ἀπέθανε τῷ 1334 (Καντακουζ. Β'. 28). Οὕτως ἐσβέσθη ὁ οἶκος τῶν Ἠπειρωτικῶν τούτων ἡγεμόνων τῶν ἐξ Ἀγγέλων Κομνηνῶν. Τὴν δὲ λεπτομερεστέρην καὶ τῶν εἰρημένων καὶ τῶν περαιτέρων ἐρευνᾶν καὶ ἀρήγησαν τῆς ἐκ προθέσεως τὰ τοιαῦτα ἐξετάζουσαν ἀφείας, μεταβαίνω ἐπὶ τὸ δεύτερον τῶν ὑπ' ἐμοῦ προτεθειμένων.

ὡσεως μᾶλλον, ἢ ἐνεστώσης κατοχῆς· διότι ἡ μὲν Κεφαλληνία διετέλει τότε ὑπὸ ἐξουσίαν Γάλλου τινος κόμητος, ἡ δὲ Κέρκυρα καὶ ἡ μερὶς τῆς Ἠπείρου πολὺν χρόνον εἰς αὐτὴν τὴν δικαιοδοσίαν ὑπάγομένην, ἢ ἀπὸ Αὐλῶνος μέχρι Φαναρίου παραλία, καὶ αὐτὸ τὸ Ἀνδραγαθῶν τῷ 1271, δοθεῖσα ἄλλοτε πρὸς τὸν Μιχαὴλ, τῆς θυγατρὸς Ἐλένης, συζύγου τοῦ Μαμφρέ, μετέβησαν ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τοῦ ἐξ Ἀνδραγαθῶν νικητοῦ, Καρόλου Α'. τοῦ βασιλέως τῆς Νεαπόλεως (Ἑλληνομν. Τ. Α'. σ. 53. 213.

Β'). Ἰνδικτιῶν, ἢ Ἰνδικτιῶν (Indictio) Ἰνδικτιος (Indictus) καὶ ἐπιπέμσεις ἐνότις (Κωδιν. περὶ ὀφικ. τ. παλατίου τ. Κωνσταντινουπ.) ὀνομάζοντο κατ' ἀρχὰς ἐν Ῥώμῃ φόρος τις (indictio tributaria), ὃν συνέλεγον οἱ Ῥωμαῖοι κατ' ἐνιαυτὸν κατὰ τρεῖς δόσεις, τῆς α'. Ἰαννουαρίου, τῆς α'. Μαΐου καὶ περὶ τὸ τέλος τοῦ φορολογικοῦ ἔτους. Ὡς βάσις τοῦ φόρου ἐχρησίμευε βιβλίον τι τι Capitastrum καὶ κατὰ παραθορὰν Catastrum κατὰ τοὺς Μέσους Αἰῶνας λεγόμενον, ὃπερ ἀνανεοῦτο ἐκ διαλειμάτων, ἴσως κατὰ πᾶν μὲν λουστρον (lustrum) διὰ τὴν πόλιν, κατὰ τρία δὲ λουστρα διὰ τὰς ἐπαρχίας, ἐξ οὗ ὕστερον καὶ ὁ δεκαπενταετής χρονολογικὸς κύκλος τῶν Ἰνδικτιῶν. — Ἐπὶ τῶν αὐτοκρατόρων ἡ λέξις indictio ἐσήμαινε καθαρῶς καὶ ἀπλῶς περίοδον πεντεκαίδεκαετῆ, πρὸς δὲ καὶ ἕκστον ἐνιαυτὸν τῆς περιόδου ταύτης. Ἦρξατο δὲ ὡς τοιαύτη πρῶτον ἐπὶ τοῦ Μ. Κωνσταντίνου τῆς 25 Σεπτεμβρίου τοῦ 312 ἔτους, μετὰ τὴν κατὰ τοῦ τυράννου Μαξεντίου νίκην αὐτοῦ καὶ τὴν παραδοχὴν τοῦ Χριστιανισμοῦ. Μετὰ δὲ τοῦτον παρὰ μὲν τοῖς Βυζαντινοῖς ἡ ἀρχὴ αὐτῆς μετετέθη εἰς τὴν πρώτην Σεπτεμβρίου, ἐν ἣ ἔτι καὶ σήμερον τελεῖται ἡ μνεία αὐτῆς ἐν τῇ Ἀνατολικῇ ἐκκλησίᾳ· παρὰ δὲ τοῖς Πάπαις, χρωμένους αὐτῇ καὶ σήμερον, ὡς περ ἐν τῇ Ἀνατολῇ οἱ Πατριάρχαι, μετετέθη εἰς τὴν α'. Ἰαννουαρίου τοῦ 312. Ἀλλ' ἵνα προσεγγίσωσιν αὐτὴν μᾶλλον εἰς τὴν τοῦ Χριστοῦ γέννησιν, ὀπισθοβατικῶς λογιζάμενοι, εἶπον, ὅτι ἡ πρώτη ἔπρεπε νὰ ἀρχίσῃ τρία ἔτη πρὸ τῆς Χ. γ. Οὕτω λοιπὸν δοθέντος τοῦ μετὰ Χρ. ἔτους, πρὸς εὐρεσιν τῆς μετ' αὐτοῦ συμπίπτουσας Ἰνδικτιῶνος, εἰ μὲν ζητεῖται ἡ Ἰνδικτιῶν ἢ συμπίπτουσα μετὰ τῶν πρώτων ὀκτώ μηνῶν τοῦ μετὰ Χ. ἔτους, ἀπὸ Ἰαννουαρίου δηλ. ἕως Αὐγούστου φθίνοντος, εἰς τὸ σύνολον τῶν μ. Χ. ἐτῶν προσθετέον 3, καὶ τὸ κεφάλαιον τοῦτο διαιρετέον διὰ 15. Καὶ εἰ μὲν ἡ διαίρεσις δίδει πηλίκον ἀνευ ὑπολοίπου, τοῦτο σημαίνει ὅτι ἡ πεντεκαίδεκάτη Ἰνδικτιῶν ἐστίν, ἢ τοῦ 15 ἔτος τοῦ κύκλου τῶν Ἰνδικτιῶν, τὸ δὲ πηλίκον δηλοῖ μόνον τῶν παρελθόντων κύκλων τὸν ἀριθμὸν· εἰ δὲ ἡ διαίρεσις ἀφίνει ὑπόλοιπον, τοῦτο δεικνύει τὴν ζητουμένην Ἰνδικτιῶνα. Πρὸς δ' εὐρεσιν τῆς Ἰνδικτιῶνος τῆς συμπίπτουσας μετὰ τῶν τελευταίων τεσσάρων μηνῶν τοῦ ἔτους, ἀπὸ Σεπτεμβρίου ἀρχομένου μέχρι Δεκεμβρίου λήγοντος, εἰς τὸ σύνολον τῶν μ. Χ. ἐτῶν προστίθεται 4, τὰ δὲ λοιπὰ γίνονται, ὡς καὶ ἐν τῇ προτέρᾳ περιπτώσει. (Ἴδε περὶ πάντων τούτων λεπτομερέστερον τὸ ἀξιόλογον σύγγραμμα τοῦ Ludwig Ideler τὸ ἐπιγραφόμενον Handbuch der mathematischen und technischen Chronologie Τομ. Α'. σ. 72—73. καὶ Τομ. Β'. σ. 347—364—παραβλ. καὶ Real Encyclopaedie der classischen Alterthumwissenschaft κτλ. ὑπὸ August Pauly. Τομ. Β'. σ. 345—6. καὶ Dictionaire de la conversation et de la lecture Τομ. ΑΓ'. σ. 6.

Τούτων ἐφαρμοσθέντων εἰς τὴν προκειμένην ἐπιγραφὴν, καὶ τῇ ἀπὸ κ. Κ. χρονολογία παραβληθέντων, τῶν τελευταίων μάλιστα λέξεων ὑπ' ὄψιν ληφθειῶν «δρόμου λῆξιν φεροντος» ἐξάγεται, ὅτι ἡ

οικοδομή, ἢ τοῦλάχιστον ἢ ἀποπεράτωσις τοῦ πύργου ἐγένετο κατὰ τὸ θέρος τοῦ 1225 μ. Χ. καὶ τὸ τέλος τῆς 13 ἰνδικτιῶνος, ἧτοι τοῦ 13 ἔτους τοῦ 82 κύκλου τῶν ἰνδικτιῶνων, τοῦτ' ἐστὶ μετὰ τοὺς μεγάλους θριαμβοὺς Θεοδώρου τοῦ Κομνηνοῦ, τὴν κατὰ Πέτρου τοῦ Κοορτεναίου νίκην καὶ τὴν τῆς Θεσσαλονίκης ἄλωσιν κτλ. (ἰδ. ἄνωτέρω). Τεθέντος δηλαδὴ, ὅτι οἱ ἐν τοῖς στίχοις 9—11 περιεχόμενοι περιέργοι καὶ τοῖς Βυζαντινοῖς χρόνοις μάλιστα ἰδιάζοντες ἀριθμοὶ οὐδὲν ἄλλο, ἢ τὸ ἀπὸ κτ. Κ. 6733 ἔτος σημαίνουν, ἐὰν ἐτέρωθεν μὲν ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τούτου ἀφαιρεθῇ ὁ 5508 ἐμφαίνων τὸ μεταξὺ κτ. Κ. καὶ Χ. γενν. διάστημα, προκύπτει ὑπόλοιπον 1225 μ. Χ. ἐτέρωθεν δὲ εἰς τὸν τελευταῖον τούτων ἀριθμὸν προστεθῇ ὁ 3, καὶ τὸ κεφάλαιον 1228 διαιρεθῇ διὰ 15, προκύπτει πηλίκον μὲν 81 (ὁ ἀριθμὸς τῶν συμπληρωμένων κύκλων), ὑπόλοιπον δὲ 13 (ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐτῶν τοῦ ἀτελοῦς ἔτι 82 κύκλου).

Γ.) Ἀπ' οὗ διὰ τῶν εἰρημένων ἀρχόντως διεσαφήθη, νομίζω, τὸ τε ἱστορικὸν καὶ ὁ χρόνος πῆς ἐπιγραφῆς καὶ τῆς οἰκοδομῆς τοῦ πύργου, ὁ ὑπομονητικὸς ἀναγνώστης ἐπιτρέψει μοι, ἐλπίζω, νὰ μεταβῶ καὶ εἰς τινων λέξεων ἐν τῇ ἐπιγραφῇ ἐξηγήσιν. Καὶ πρῶτον τὸ ἐπιθετὸν εὐτιχῆς ἐπιγράφεται τῷ Ἰωάννῃ καταλλήλως, νομίζω, καὶ διὰ τὰς ἰδίους αὐτοῦ πράξεις καὶ κατορθώματα καὶ διὰ τὰς τῶν υἱῶν, μάλιστα τοῦ Θεοδώρου (ἰδ. ἄνωτέρω). Τὸ δὲ σεβαστοκράτωρ ἐστὶν εἰς τῶν πολυπληθῶν ἐκείνων πολλάκις ξηρῶν τίτλων, ἢ ἐπωνυμιῶν, τῶν ἀπ' ἀρχῆς ἤδη τῆς αυτοκρατορίας εἰς τὸ Ῥωμαϊκὸν κράτος εἰσχωρησάντων, ἐπὶ Διοκλητιανοῦ Ἀσιατικῷ τῷ τρόπῳ αὐξηθέντων καὶ ἐπὶ Βυζαντινῶν τέλος, μάλιστα ἐπὶ Ἀλεξίου Α' τοῦ Κομνηνοῦ εἰς λεπτολόγον καὶ δυσδιάγνωστον πλῆθος καταντησάντων. Τρίτον δὲ βαθμὸν κατέχων κατ' ἀρχὰς μετὰ τὸν αὐτοκράτορα, δεύτερον δὲ μετὰ τὸν δεσπότην, οὕτως ὀνομαζομένων πρῶτον καὶ κυρίως τῶν υἱῶν καὶ ἀδελφῶν τοῦ αὐτοκράτορος, ἐπειτα δὲ καὶ ἄλλων μὴ τοιούτων, κατὰ χάριν καὶ εὐνοίαν, ἀνώτερος ὢν τοῦ σεβατοῦ (augustus) καὶ καίσαρος (caesar) καὶ συστοίχους ἔχων αὐτὸν τὸν σεβαστὸν, τὸν πρωτοσεβαστὸν, καὶ τὸν δεκάτηχυν πανυπερπρωτοσεβαστὸν, καὶ ἀπονεμόμενος πολλακίς, ὡς καὶ ἄλλοι πολλοὶ τῶν ὁμοίων τίτλων, καὶ ἄνευ ὑπηρεσίας (6), συνεπάγων δὲ ὡς κόσμημα τοῦ ἀξιώματος τὸν στέφανον (Νικητ. ἐν Ἀλεξ. Κομν. β. ε.), ἐδόθη πρῶτον τῷ Θεσσαλίᾳ ἡγεμόνι κληρονομικῶς παρὰ τοῦ Μ. Κωνσταντίνου (Γρηγ. Ζ') εἰς δὲ τὴν αὐτὴν εἰσήχθη ὑπὸ Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ, τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Ἰωάννην εἰς τὸ ἀξίωμα τοῦτο διορίσαντος (Ζωναρ. Κωδιν.),— τὸ ἄρθρον πορφύρας, συνώνυμον δὲ τῷ πορφυρογέννητος, ἐδόθη τῷ Ἰωάννῃ, νομίζω, διότι πρὸς μητρὸς κατήγετο ἀπὸ τοῦ βασιλικοῦ οἴκου τῶν Κομνηνῶν (ἰδε

ἄνωτέρω ἐν ἀρχῇ τοῦ Α'). ἐξ οὗ καὶ ἔλαβε τὴν ἐπωνυμίαν Κομνηνός. Πορφυρογέννητοι δ' ἐλέγοντο τῶν Βυζαντινῶν αὐτοκρατόρων ἐκεῖνοι μάλιστα ὅσοι ἐγεννῶντο βασιλεύοντος ἤδη τοῦ πατρὸς (Ducange. Glossar. σ. 207). διότι τότε ἐγεννῶντο οὐ μόνον ἐκ πατρὸς πορφύραν ἐνδεδυμένου, ἀλλὰ καὶ ἐν οἰκῆματι τοῦ παλατίου, τῷ ἰδίῳ πορφύρα καλουμένῳ, διωρισμένῳ, κατ' Ἄνναν τὴν Κομνηνὴν (7), εἰς τοὺς τόκους τῶν βασιλισσῶν. Οὕτω δ' ὠνομάσθη τὸ οἶκμα πάλιν κατὰ τὴν αὐτὴν Ἄνναν (βιβλ. Ζ' σ. 190), διότι καὶ τὸ ἔδαφος καὶ οἱ τοῖχοι ἦσαν ἐκ μαρμάρου πορφυροῦ. Ἄλλοι δ' ἄλλως ἐξηγοῦσι τῶν πορφυρογεννήτων τὴν ὀνομασίαν (Κορ. Ατακτ. Τόμ. Α' σ. 40) Τὸ Δούκας συνώνυμον ὄν κατ' ἀρχὰς τῷ Δούξ (Dux) καὶ τὸν στρατηγὸν σημαῖνον κατήνησεν ὕστερον οἰκογενειακὸν ὄνομα ὡς π. χ. τοῦ κατὰ τὸ 1059 τὸν Βυζαντινὸν θρόνον παρὰ Ἰσκακίου τοῦ Κομνηνοῦ διαδεξαμένου Κωνσταντίνου τοῦ Δούκα, Ἰωάννου τοῦ Δούκα τοῦ καὶ Βιτάτζου, καὶ ὡς τοιοῦτον ἀπενέμεται καὶ τῷ ἡμέτερῳ Θεοδώρῳ ὡς καὶ τοῖς ἀπαγόνοις αὐτοῦ. Ἡ δὲ πληθὺς τῶν ὀγκηρῶν ἐπιθέτων, τῶν ἀποδομιένων αὐτῷ, εἰ μὲν μὴ καθ' ὁλοκληρίαν, τοῦλάχιστον ἐν μέρει, δικαιολογεῖται, νομίζω, ἐκ τῶν κατορθωμάτων τοῦ Θεοδώρου, ἐν καιροῖς μάλιστα σπανιότητος μεγάλων πράξεων καὶ θαυσιλείας μεγάλων καὶ στομφωδῶν ὀνομάτων.

Δ. I. Μανροφύτης.

ΕΙΜΑΡΜΕΝΗΣ ΠΑΙΓΝΙΑ.

ΔΙΘΓΗΜΑ

Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ

Α'.

Ἐδῶ καὶ δύο ἔτη, εἶχα λάβει ἐπιστολὴν ἀπὸ τὴν θεῖαν μου Σωφρονίαν, τὴν καλὴν ἐλείνην γερόντισσαν ἧτις, καθ' ὅλον τὸ μακρὸν τῆς στάδιον, ἐνητχολεῖτο τόσον εἰς τὸ νὰ νυμφεῖται τοὺς ἄλλους, ὥστε δὲν ἔλαβε καιρὸν νὰ συλλογισθῇ πῶς νὰ νυμφεῖται ἢ ἰδίᾳ διὰ τοῦτο καὶ ἐκείνη μὲν ἐμείνεν ἀνύπανδρος, ἐγὼ δὲ εἶμαι σήμερον κληρονόμος τῆς.

(7) Τὴν βασιλίδα κατὰ τὸ ἀφωρισμένον πάλαι ταῖς τιχτούσαις τῶν βασιλίδων οἶκμα ἐπὶ ταῖς ὠδίαις εὐρηκῶς. Πορφύραν δὲ τοῦτο οἱ ἀνέκαθεν ὀνομάζουσι. ἐξ οὗ καὶ τὸ τῶν πορφυρογεννήτων ὄνομα εἰς τὴν οἰκουμενὴν διέδραμεν (Ἄνν. Κομν. βιβλ. ζ'. σ. 166.

(6) Ὁ δεσπότης μὲν, ὁ σεβαστοκράτωρ καὶ ὁ καίσαρ οὐδεμίαν ὑπηρεσίαν ἔχουσιν, ἐὰν μὴ ταχθῶσιν εἰς ὑπηρεσίαν (Κωδιν. περὶ ὄφθικ. τοῦ παλατίου τ. Κωνσταντινουπ.).

Εἶχα λάβει λοιπὸν ἐπιστολὴν ἀπὸ τὴν καλὴν θεῖαν μου Σωφρονίαν, καὶ ἡ ἐπιστολὴ ἐκείνη ἦτον καταδίκη θανάτου διὰ τὸν ἄφροντιν καὶ ἀπερίσκεπτον ἄγαμον βιον, τὸν ὅποιον ποτὲ χωρὶς λύπην δὲν ἐγκαταλείπομεν. Ἡ σεβαστὴ μου κυρία Σωφρονία μοῦ εἶχεν εὐρεῖ σύζυγον, συνοικέσιον λαμπρὸν, ἔλεγε, τὸ ὅποιον δὲν ἔπρεπε ν' ἀφήσωμεν νὰ μᾶς φύγη. Ὅλα, ἔγραφε, τὰ ἐσυμφώνησε καὶ τὰ ἐτελείωσεν ἡ ἰδίᾳ, καὶ ἄλλο δὲν ἔμεινεν εἰμὴ νὰ ὑπάγω καὶ νὰ στεφανωθῶ. Ὅθεν καὶ μ' ἐπροσκάλει νὰ μὴ χάσω καιρὸν, ἀλλὰ ν' ἀναχωρήσω ἀμέσως. Βλέπετε πόσον ἀπλᾶ καὶ εὐκόλα ἐτελείωσεν ἡ καλὴ μου θεῖα τὰς ὑποθέσεις τῆς.

Ἐν τούτοις, τίποτε θετικὸν περὶ τῆς νέας οἰκογενείας μου δὲν ἐγνώριζα, ἐκτὸς τοῦ ποσοῦ μόνου τῆς προικῆς, τὸ ὅποιον ἀληθῶς παρέλυε πᾶσαν κατὰ τῶν συμβουλῶν τῆς θεῖας μου ἀντίστασιν. Ὁ μέλλον πενθερός μου ἦτον ἔμπορος πλούσιος, ὁ καλῆτερος τῶν ἀνθρώπων, καὶ περιπλεῶν χῆρος, προτέρημα στολίζων καὶ τελειοποιῶν τὰ λοιπὰ του προτερήματα.

Ὅσοι διὰ τὴν νύμφην, ἡ θεῖα μου τὴν ὀνομάζεν ἀληθῆ μαργαρίτην. Δυστυχῶς, πρὸ πολλῶν ἐτῶν ἡ θεῖα μου ἐφόρει ὀμματουᾶλια, καὶ παράξενον δὲν ἦτον ἂν ἡ ἐκλογὴ ἐγένετο μὲ τὸ μέσον τῶν φωτιστικῶν τούτων ἐργαλείων· ἀλλὰ τέλος πάντων ἔλαβα καὶ μικρὰν τοιαύτην ἀπάτην πρὸ ὀφθαλμῶν, τὴν προῖκα τὴν εὐρισκα ἀξιόλογον, καὶ ἔπρεπε νὰ ἦναι τέρας ἢ μνηστῆ μου, ὥστε ἡ σκιά τοιαύτης προικῆς νὰ μὴ δυνῆθῃ νὰ τὴν σκεπᾶσθαι.

Ἐπῆρα λοιπὸν τόσον μόνον καιρὸν, ὅσοι ἐχρειάζετο εἰς τὸ νὰ βάλω εἰς τάξιν τὰ φορέματά μου. Τὴν θεῖαν μου τὴν εἶχα συμφωνήσει διὰ τὴν αὐριονεῖς τὸ Γραφεῖον τῶν Ὀδοιπορικῶν Ἀμαξῶν. Ἀπεφάσισα δὲ ν' ἀναχωρήσω χωρὶς νὰ ἰδῶ κανένα, καὶ φανερώσω τὸν σκοπὸν μου, διὰ τὸν ὅποιον, νὰ εἰπῶ τὴν ἀλήθειαν, ἐντρεπέμην ὀλίγον. Ἐγὼ ὁ ἄλλοτε τόσον δύσκολος φαινόμενος εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ γάμου, ν' ἀποφασίσω αἴφνης νὰ νυμφεῖθαι νέαν ἀγνωστον! Τότε ὅμως εἶδα διαφορετικὰ τὰ πράγματα· ἐθεώρησα τὸν γάμον ὡς καθῆκον κοινωνικόν, τὸ ὅποιον ἔπρεπε μίαν φοράν νὰ ἐκπληρώσω· καὶ τὸ καθῆκον· ὁ φρόνιμος ἄνθρωπος τὸ ἐκπληροῖ καὶ δὲν παραπονεῖται. Τὰ παράπονα εἶναι τοῦ μωροῦ, εἶπεν ὁ ποιητής.

Ἀνέβημεν εἰς τὴν ἄμαξαν περὶ τὴν ἐβδόμην ὥραν τῆς ἐσπέρας. Εἶχα δικαίωμα εἰς τὴν πρώτην θέσιν τοῦ ἔμπροσθεν μέρους· ἀλλὰ μὲ εἶχε προλάβει ἄλλος, διότι, ἀνοιχθείσης τῆς θυρίδος, εἶδα δύο ὀδοιπόρους καθημένους ἤδη, ἄνδρα καὶ γυναῖκα. Μολαταῦτα, ἂν ἐπῆραν τὴν θέσιν μου, μοῦ εἶχαν ἀφήσει τὴν ἄλλην γωνίαν· δι' ἐμὲ ἦτον τὸ ἴδιον, ὅθεν καὶ δὲν εἶπα τίποτε.

ὑποθέτετε βεβαίως ὅτι τὴν ἄλλην γωνίαν κατεῖχεν ἡ γυνὴ ἐκείνη, τῆς ὁποίας ἀκόμη ἄλλο τι δὲν ἐβλεπα παρὰ τοὺς μακροὺς καὶ ξανθοὺς βουστρύχους, ἐξερχομένους ἀπὸ βελουδίου μαῦρον πέτασον. Παντάσπασιν. Ὁ σύντροφός τῆς εἶχε καταλάβει ἀδιαφόρως τὴν καλῆτεραν θέσιν, καὶ τόσον καλά εἶχε χωθῆ, ὥστε ἔλεγε πῶς ἐκαρφώθη ἐκεῖ νὰ μὲν αἰωνίως. Ὁ ἄνθρωπος ἦτον πεντηκοντούτης, παχὺς, παχυρῆριν, κό-

κινος, φαιδρός, καὶ κοινοτάτης κατὰ πάντα φυσιογνωμονίας.

Ἡ δὲ νεᾶνις, ἡ διὰ τὴν ὄλως ἀφιλόδοξα τοῦ συντρόφου τῆς ἀδιαφορίας, πλησίον μου καθημένη (διότι νεᾶνις ἦτον, ἢ μᾶλλον παιδίον), στρέψασα πρὸς τὸ μέρος μου τὴν κεφαλὴν, μὲ τὴν ἄφροντιν ἐκείνην καὶ μηχανικὴν πρὸς τὰ ἀδιάφορα ὄντα περιεργίαν, μ' ἔβαλεν εὐθὺς εἰς θέσιν νὰ ἰδῶ τὸ σύνολον τῆς ὠραίας καὶ ἀγγελικῆς τῆς μορφῆς. Φαντασθῆτε τὸ καθαρώτερον ὠρειδὲς πρόσωπον τοῦ κόσμου, τὰς χαριεστεράς γραμμὰς, ἐπιδερμίδα ξανθῆς μὲν χροιάς, ἀλλ' ἔχουσαν τὸ δροσερὸν ἐκείνο, τὸ μηδὲν κοινὸν ἔχον μὲ τὴν λυμπατικὴν χροίαν τῶν πλείστων Ἀγγλίδων ὀφθαλμοῦς γαλανοὺς καὶ ζωηροτάτους, καὶ ἀπαυγάζοντας εὐτολμόν τι καὶ ῥιψοκίνδυνον ὑπὸ τὴν δειλὴν καὶ ἀγνήν τῆς παρθένου συστολήν· χεῖλη ῥοδόχροα καὶ παχέα ὀπώσων, ἐπαυξάνοντα οὕτω τοῦ γοητευτικοῦ ἐκείνου προσώπου τὸ θέλγητρον. Ἄν εἶχε φθάσει τὰ δεκαεπτὰ ἔτη, οὕτε μίαν ὥραν δὲν τὰ ὑπερέβαινε· ἦτον νεᾶνις, ἀλλὰ μόνον ἀπὸ χθές. Προχθὲς ἀκόμη, ἦτον παιδίον, καὶ μὲ τὰ παιδία ἐπαίξε τρέχουσα. Ἀλλὰ μεταξὺ τῆς χθὲς καὶ τῆς προχθὲς πολλάκις μετολαβεῖ ἄβυσσος. Τὰ παιγνίδια διαδέχεται ἡ σύννοια, τὴν ἀροστικὴν ἢ σκέψιν· καὶ τὸ στήθος, τὸ ὅποιον ἐλογίζετο κενὸν θησαυροῦ κιβώτιον, ἀνακαλύπτεται αἴφνης περιέχον καρδίαν, καὶ καρδίαν πάλλουςαν ἰσχυρῶς. Ὅποιον παράδοξον ὄν ἡ γυνὴ!

Μήπως, ἔλεγα κατ' ἐμαυτὸν, ὁ κύριος οὗτος εἶναι τῆς μικρᾶς ταύτης ὁ σύζυγος; Ἀλλόκοτος θὰ ἦτον ἢ ἔνωσις, ἀλλ' ὄχι ἀπίθανος· διότι τοιαῦται συζυγία εἶναι συχνοτάται εἰς κοινωνίαν ὅπου οἱ ἄνθρωποι νυμφεῖνται δι' ὄλας τὰς αἰτίας, ἐκτὸς τῆς μόνης ἰσως ἧτις ἔπρεπε νὰ κάμνη τὸν τοῦ γάμου δεσμὸν διαπαντός ἀδιάρρηκτον. Ἐγὼ μολαταῦτα ἠύχαριστοῦμην διὰ τὸ ἀγροίκον τῶν τρόπων του, διότι ἀντὶ νὰ ἔχω αὐτὸν πλησίον μου, εἶχα τὴν ὠραίαν συνοδοιπόρον του. Ἐρωτικὸς σκοπὸς δὲν εἶχα βεβαίως, ὡς ἄνθρωπος ὅστις ἐπήγαινα νὰ νυμφεῖθαι ἐπισημῶν μόνον— καὶ τοῦτο δύσκολον δὲν εἶναι νὰ ἐνοηθῇ— τὴν ἐλαφρὰν ἀρὴν λεπτοῦ γυναικείου ἐνδύματος παρὰ τὴν δαχτυλιεῖραν προστριβὴν γονάτων καὶ ὤμων παχυσαρκίου ἀνδρός.

Ἀναβάντων ἤδη ὄλων τῶν συνοδοιπόρων, ἐκλείσθησαν αἱ θυρίδες τῆς ἄμαξης, ἤχησεν ἡ σάλπιγξ τοῦ ὀδηγοῦ, ὁ ἠνίοχος ἐξέσχισε τὸν ἄερα μὲ τὸ κλασικὸν ἐκεῖνο κτύπημα τῆς μαστιγῆς, τὸ τόσον καταληπτόν εἰς τοὺς ἵππους, ἡ ἄμαξα ἐκλονήθη καὶ διέτρεξε καλπάζουσα τὰς ὁδοὺς τῶν Παρισίων, τὰς ὁποίας δὲν ἐβράδυνε ν' ἀφήσῃ ὀπίσω τῆς.

Καὶ ἐνόσῳ μὲν διαβαίνομεν τὰς ῥύμας τῆς πόλεως, ὁ ὀφθαλμὸς, ὡς λυπούμενος ἰσως αὐθρομήτως διότι ἀφίνει χώραν προσφιλεῖ, κύπτει εἰς τὴν θυρίδα, μεταβαίνων ἀπὸ ἐργαστήριον εἰς ἐργαστήριον, παρατηρῶν ταχέως τὰ ἐν αὐτοῖς, καὶ ζητῶν περιέργως ὑαλίζουσά τινα πωλητήριον, ὡς νὰ ἦτον δυνατὸν, περιστάσεως τυχεύσεως, νὰ σταθῇ ἡ ἄμαξα καὶ νὰ συνεργῆσθαι εἰς ἐρωτικὸς σκοπὸς. Τότε, δὲν προσέχει ἀκόμη ὁ ἄνθρωπος εἰς τοὺς συνοδοιπόρους του, διότι ἔχει καιρὸν νὰ

τούς ἰδῆ, καὶ νὰ τοὺς λαλήσῃ, καὶ νὰ συνδέσῃ σχέσεις καὶ γνωριμίας μετὰ ταῦτα.

Μόλις ὅμως περάσωμεν τὰς πύλας τῆς πόλεως, ἀλλάζει πλέον ἢ θέσις, τὰ ἐκτὸς τῆς ἀμάξης δὲν μᾶς ἐνδιαφέρουν τόσον, τὸ βλέμμα κουράζεται περιπλανώμενον, καὶ ἀρχίζει κατ' ὀλίγον νὰ ἐνασχολῆται εἰς τὰ ἀμέσως περιστοιχίζοντα αὐτὸ πράγματα· καὶ τότε ἀρχίζομεν νὰ παρατηρῶμεθα προσεκτικῶς, καὶ νὰ ἐξετάζῃ δια τὸ βλέμματος ὁ εἰς τὸν ἄλλον. Εἶχα λησμονήσει λοιπὸν ὀλωσδιόλου τὴν πλησίον μου νεανίδα, καὶ τότε ἐμιστογύρισα αἰφνιδίως, καὶ οὕτως ἤδυνήθη, ἐν ἀνέσει καὶ προσποιοῦμένους ἀδιαφορίαν, νὰ τὴν παρατηρήσω.

Ἐπειδὴ τὴν ἐβλεπα πλαγίως, ὁ βελούδιος πέτασος δὲν μ' ἐσυγχώρει νὰ ἰδῶ ἄλλο, παρά τὰς ἄκρας τῶν βοστρύχων, καὶ μέρος τῆς ῥοδίνης ῥινός. Κάτι ἐβλεπα βεβαίως, ἀλλὰ δὲν ἦτον ἀρκετόν. Τὸ ἐμπόδιον τοῦτο μὲ ἠρέθισε, καὶ ἤθελα νὰ στειλῶ εἰς χιλίους διαβόλους τὸν βελούδιον πέτασον, ὅταν ἡ νεάνις, χωρὶς νὰ ὑποπτέῃ ἀναμφιβόλως τὴν κατ' αὐτοῦ μανίαν μου, ἔλυσε βραδέως τὰς ταινίας, καὶ τέλος πάντων τὸν ἐσήκωσεν ὀλωσδιόλου. Μοῦ ἦλθε τότε ἀπὸ τὴν χαρὰν μου νὰ βρισθῶ εἰς τὸν λαιμόν της! Ποτὲ δὲν εἶδα θαυμασιωτέραν, ἐξαισιωτέραν κόμην! Ὅπισθεν μὲν τῆς κεφαλῆς ἐδένετο στρεπτή με πολλὴν ἀπλότητά, δύο δὲ κτένια διστράκινα ἐκράτουν ἐπὶ τῶν κροτάφων δύο μεγάλους πλοκάμους, καταβαίνοντας με χρὶ τοῦ λαιμοῦ. Καὶ ἄλλην ὠραιότητα ἂν δὲν εἶχε, διὰ μόνην τὴν κόμην ταύτην θὰ ἦτον θελκτικὴ καὶ ἀξίεραστος.

Ἐκρέματε πρῶτον τὸν πέτασον εἰς τὸ σχοινίον τῆς ἀμάξης, καὶ ἔπειτα, ἐξάγουσα μαντίλιον μεταξωτῶν ἐκ τοῦ σάκκου της, τὸ ἐδίπλωσεν ὡς λαιμοδέτην. Φαίνεται ὅτι ἠτοίμαζε τὴν νυκτικὴν τῆς σιολῆν· καὶ πραγματικῶς ἐτύλιξε τὰ αὐτῆ καὶ ἐδέσε κόμβον ὑπὸ τὸν λαιμόν. Ἐπειδὴ τοῦτο δὲν μ' ἐμπόδιζεν ἀπὸ τοῦ νὰ τὴν βλέπω, τὸ μαντίλιον δὲν τὸ ἐμισήσα· ὁ πέτασος ὅμως ἐσάλει κρεμάμενος εἰς τὰ λωρία τῆς ἀμάξης· καὶ καλά νὰ τοῦ γείνῃ! Τὴν σήμερον κρεμοῦν διὰ πολὺ μικρότερα ἀδικήματα.

Θεωρῶν προσεκτικῶς τὸ ἐράσιμον τοῦτο πλάσμα, δὲν εἶχα λάβει ἀκόμη καιρὸν νὰ κάμω ἐξευτελιστικὴν τινα δι' ἐμὲ παρατήρησιν· ὅτι δηλαδὴ ἐβλεπα καὶ δὲν μ' ἐβλεπαν. Δὲν τολμῶ τῶνόντι νὰ βεβαιώσω οὕτε ὅτι βλέμμα ἀπλοῦν ἐβρίθθη ἐπάνω μου.

Σκοπὸν τινα πλάγιον ἐπὶ τῆς νεάνιδος ταύτης οὕτε εἶχα, οὗτ' ἠδυνήθη νὰ ἔχω· διότι, ὡς εἶπα, ὕπηγαινα νὰ νυμφευθῶ, καὶ θὰ ἦμην ἀσυγχώρητος. Ἀλλ' ἂν καὶ χωρὶς σκοπὸν, ποῖος εἶναι ὅστις δὲν θέλει νὰ προξενήσῃ μικρὰν τινα ἐντύπωσιν, καὶ ἐγὼ ἔπρεπε, με ἄκραν μου ταπεινώσιν, ν' ἀναγνωρίσω ὅτι δὲν ἐπροξένησα κάμμιαν. Τοῦτο δὲ δὲν ἦτον οὔτε ἐνθροῦντικόν καὶ εἰς τὸν κύριον αὐτὸν σκοπὸν τοῦ ταξειδίου μου.

Ὁ κύριος ἐκοιμάτο κήδμον ὑπνον.

Ἐν τούτοις, εἶχε νυκτώσει ὀλοτελῶς ἡ σελήνη δὲν εἶχεν ἀκόμη ἀνατείλει, καὶ σκότος βαθὺ μᾶς ἐπεριστοίχιζεν ἔξωθεν. Τί καλῆτερον παρὰ νὰ κοιμηθῇ κανεὶς τότε; Ἐὰ φανάρια τῆς ἀμάξης μᾶς ἐβρίπταν

μέσα ὀλίγον φῶς, ἀλλὰ καθαρῶς δὲν ἐβλεπόμεθα. Ἀρμόδια λοιπὸν δὲν ἦτον ἡ στιγμή νὰ συντριβῇ ὁ παγετός τῆς σιωπῆς καὶ νὰ συνδέσωμεν γνωριμίας· τὸ σκότος, τὸ ὅποιον πολλάκις ἐνθαρρύνει, τρομάζει πάντοτε τὴν ἀθωότητα, φύσει οὕταν προφυλακτικὴν ἂν καὶ ἀπειρον ἀνέβαλα λοιπὸν εἰς τὴν αὐριον τὴν ἀρχὴν τῆς συνομιλίας, ἂν ἡ τύχη μὲ ἤξιον νὰ συνταξιδεύσω ἐπὶ πολὺ με τοὺς συνοδοιπόρους μου ἐκείνους.

Ἡ νεάνις — κόρη ἢ γυνὴ, διότι ἀκόμη δὲν ἤξευρα ἂν ἦτον σύζυγος, θυγάτηρ ἢ ἐπιτροπευομένη τοῦ κοινωμένου — μετὰ τὸν βραχὺν ἐκείνον νυκτοστολιστὸν ἐνόμισε καλὸν νὰ τὸν μιμηθῇ καὶ ἐντὸς ὀλίγου ὁ μόνος ἐκ τῶν τριῶν ἀνοικτοῦς ἔχων τοὺς ὀφθαλμοὺς ἤμην ἐγὼ. Τῆ ἀληθεία, καὶ μέχρι τῆς δευτέρας Παρουσίας ἂν ἐκοιμῶντο ἀμφότεροι, μοῦ ἦτον ἀδιάφορον. Ἀκούμνησα λοιπὸν τὸ πρόσωπον εἰς τὸ ἐρεῖσμα τῆς ἀμάξης, καὶ, μὴ ἔχων τί καλῆτερον νὰ κάμω, ἄρχισα νὰ σκέπτομαι.

Καὶ μήπως δὲν εἶχα τι νὰ σκεπθῶ; Ἐνέδωκα ἀπερὶ σκέπτικως εἰς συμφωνίας συμπερούσας ἴσως εἰς τὴν θεῖαν μου ἀπειράκις περισσότερο προῖτι εἰς ἐμὲ ἢ ἢ μνηστῆ μου ἴσως δὲν ἦτον τόσον τῆς ὀρέξεώς μου ὅσον αὐτὴ ἐφαντάζετο· καὶ ἐγὼ ἀκόμη — τί παράξενον; — ἴσως δὲν ἤρμοζα εἰς τὴν ὁποίαν εἶχε περὶ συζύγου ἰδέαν ἢ μνηστῆ μου αὐτῆ. Ἐχομεν τὴν προῖκα εἰναι βεβαία πολὺ, διότι αὐτὴ παριστάνει τὴν ὕλικὴν εὐεξίαν. Ἀλλ' ὑπάρχει καὶ ἄλλη τις εὐεξία, περὶ τῆς ὁποίας δὲν φροντίζομεν ὅσον πρέπει. Καὶ πῶς! τί πειράζει ἂν καταδικασθῆ; νὰ συζῆ με πρόσωπον δυσάρεστον, ἄγαρι, ἀντιπαθές, με δὲ ὄλως ἀντίθετον πρὸς σὲ κατὰ τὰς κλίσεις, τὰς ἀρμὰς, τὰς περὶ τοῦ βίου κοινὰς ἰδέας! Ἀφίνοντες κατὰ μέρος τὴν καρδίαν, καὶ περιοριζόμενοι εἰς τὰ πραγματικώτερα καὶ θετικώτερα, εἶναι ἄρα γε τόσον ἀδιάφορον εἰς τὴν εὐδαιμονίαν νὰ εὐρίσκωμεν εἰς τὴν ἐστίαν μας μορφήν μειδιῶσαν εἰς τὴν προσέγγισίν μας, ἀγκάλας νὰ μᾶς περιπτύσσονται εὐκρινῶς, καρδίαν νὰ μᾶς ἀγαπᾷ καὶ νὰ μᾶς μεταδίδῃ τὴν ἀγνὴν ἐκείνην τοῦ τιμίου ἔρωτος μέθην; Καὶ σημειώσατε ὅτι ὁμιλῶ μόνον περὶ εὐεξίας· συμφωνῶ νὰ θυσιαζώμεν, ἂν θέλετε, τὰ πάντα ὑπὲρ τῆς εὐεξίας· ἀλλ' ὄχι καὶ νὰ θυσιαζώμεν εἰς τὴν φυσικὴν, εἰς τὴν σωματικὴν εὐεξίαν, καὶ τὴν εὐεξίαν ἀκόμη τῆς καρδίας, ὡς καὶ τὴν ψυχικὴν, τὴν διανοητικὴν εὐεξίαν. Καὶ ὁ ἔρωσ αὐτός ἐμβαίνει εἰς τὴν εὐεξίαν, διότι ἄλλως θὰ ἐγένοντο ὀλιγώτεροι γάμοι ἔνεκα χρημάτων, καὶ πλείοτεροι ἔνεκα ἔρωτος.

Ὅπως λοιπὸν, ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐβυθίσθη εἰς βαθεῖαν σύννοιαν, συλλογιζόμενος τὴν μνηστῆ μου. Ἦτον ὠραία· ἀλλὰ ποίας λογῆς ὠραία; ὅτι εἶναι πολλῶν εἰδῶν ὠραιότητις. Πῶς εἶχε τὸ στόμα; τὴν ῥίνα; τοὺς ὀφθαλμοὺς; Τέλος πάντων, κατώρθωσα νὰ σχεδιάσω θέμα, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐκέντα ἐρωτικῶς διαφόρων χρωμάτων κοσμήματα ὁ λογισμὸς μου· ἐληθμόνητα ὀλωσδιόλου τοὺς γείτονάς μου, ὅταν μευρμευριστὸς αἰφνιδίως τοῦ παχυσάρκου ἀνδρός με ἀφῆρπασεν ἀπὸ τὴν περιπλάνησίν μου εἰς τὸ βασιῆειον τῶν ἰδεῶν καὶ τῶν ὄνειρων.

— Ἐλα δὲ καὶ σὺ, Πιπίνα, δὲν ἤξεύρεις πῶς νὰ

σταθῆ; ἔλεγε ὁ φίλος· μ' ἐπλάκωσες· ὡς προσκεφάλιον σου μ' ἐπήρες;

Ἀπὸ τὴν μεμψίμοιρον ταύτην ἐκφώνησιν ἔμαθα ὅτι ἡ γειτόνισσά μου ὠνομάζετο Ἰωσηπίνα, ὄνομα τοῦ ὁποίου τὸ χυδαῖον ὑποκοριστικὸν εἶναι τὸ Πιπίνα. Καὶ τὰ δύο δὲν ἦσαν τῆς ὀρέξεώς μου· ἂν ἐπρόκειτο νὰ ἐκλέξω ἐγὼ, ἐπιροτίμων τὸ ὄνομα Μαρία, ὄνομα, ὡς εἶχα μάθει, τῆς μνηστῆς μου κυρίας Κουρβίλλης· ἀλλὰ τί σημαίνει ἡ ἀσχημία τῶν ὀνομάτων; ἄσχημα δὲν εἶναι τὰ ὀνόματα, ἄσχημα εἶναι τὰ πρόσωπα. Ἐγνώρισε ποτὲ κανεὶς γυναῖκα ὠραίαν με ὄνομα ἄσχημον; Ἡ ὠραία γυνὴ ἔχει προνόμιον ὡς ὁ Μίδας νὰ μεταμορφῆται καὶ ἐξωραϊζῆ ὅλα ὅσα ἐγγίζει.

Ἰδοῦ τώρα τί συνέβη καὶ πῶς ἐξηγοῦνται τὰ παράπονα καὶ αἱ μεμψιμοιρίαι τοῦ φίλου.

Ἡ κυρία Πιπίνα — ἐπειδὴ Πιπίναν πλέον τὴν ἔλεγαν — δὲν ἐβράδυνεν, ὡς εἶπα, ν' ἀποκοιμηθῇ· ἀλλ' ἡ θέσις της δὲν ἦτον ποσῶς κατάλληλος πρὸς τὸν ὑπνον. Κλονομένη ἀπὸ τὸν σάλον τῆς ἀμάξης, εὐρίσκειτο ὡς τὸ ἄθλιον φυτὸν ἐκεῖνο, τοῦ ὁποίου τὸ στέλεχος σείει ὁ ἀνεμος ἀκαταπαύστως, καὶ μία τελευταία προσβολὴ μέλλει νὰ τὸ ῥίψῃ κατὰ γῆς. Ἡ κεφαλὴ της, κύψασα πρῶτον ἐπὶ τοῦ ὤμου της, εἶχε παρασύρει ἀνεπαίσθητως καὶ τὸ λοιπὸν τοῦ σώματος, ἂν δὲν προτέκρουεν θὰ ἐπέτεκετο εἰς τὴν πτώσιν του, ἂν δὲν προτέκρουεν ἐπὶ τοῦ ἄλλου κοιμωμένου. Τὸ βάρος τοῦ ἀδύνατου καὶ ἀβροῦ τούτου σώματος δὲν ἦτον βεβαίως μέγα, καὶ ἔπρεπε νὰ ἦναι τις ἀγροίκος ὥστε νὰ τὸν δυσταρῆσθῃ τὸ τοιοῦτον ἐράτμιον θάρρος. Τὸν ἐπαιρε διὰ προσκεφάλιον, καὶ αὐτὸς παρεπνεῖτο! Τὸν ἐπλάκωνεν, ἔλεγε, καὶ τὸ βάρος μόλις ἐζύγιζε δέκα δράμια! Τῶνόντι δὲν ἦτον ἄξιος ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος τοιαύτης ἀρῆς!

Ἡ πτωχὴ νέα, καταπεπονημένη ἀπὸ τὰ τινάγματα τῆς ἀμάξης, ἐξυπνήσασα καὶ κοιμωμένη συγχρόνως, ἀπέσυρε μηχανικῶς τὴν κεφαλὴν, χωρὶς νὰ εἰπῇ λέξιν, χωρὶς νὰ συνέλθῃ ἐντελῶς, καὶ ἠθέλησε νὰ ἐπαναλάβῃ τὸν κακῶς διακοπέντα ὑπνον της. Τοῦτο δύσκολον δὲν ἦτον, διότι δὲν εἶχεν ἐντελῶς ἀνοίξει τοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ μετὰ τρία δεύτερα λεπτὰ ἐβυθίσθη πάλιν εἰς τὸν ὑπνον ὡς πρότερον. Ἐννοεῖται ὅτι ὁ κύριος πατήρ της, ὁ κύριος σύζυγός της, ὁ κύριος θεῖος, ἢ ὁ κύριος κηδεμών αὐτῆς — ὅπως θέλετε — ἀπεκοιμήθη ἐπίσης, ἀφοῦ ἐξεπλακώθη πλέον ἀπὸ τὸ φοβερὸν ἐκεῖνο βάρος. Ἀμφιβολία δὲν ἦτον. Πολλοί, θέλοντες νὰ διασκεδάσου· εἰς τὴν ἀργίαν τοῦ ταξειδίου, ἔχουν ταμβακοθήκας με μουσικὴν· ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς ἠδύνατο ἀξιόλογα ν' ἀναπληρώσῃ εἰς ἐμὲ τὴν τοιαύτην διασκεδάσιν· ἐβρογγάλιζεν ὡς σύριγγε παμμεγέθους ὀργάνου. . . . τῆς Βαρβαρίας δηλαδὴ.

Ἐκ φύτεως δὲν εἶμαι καθ' ὑπερβολὴν φίλος τῆς μουσικῆς, καὶ μόλις ἢ καλὴ μουσικὴ εὐρίσκει εἰς τὰ αὐτῆ μου χάριν· εἰς πᾶσαν περίστασιν, ἢ ὑπὲρ τὸ δέον παράτασις αὐτῆς δὲν μ' εὐχαριστεῖ. Φαντασθῆτε λοιπὸν ἂν ἐκείνη τὴν ὁποίαν ἢ διεύθυνσις τῶν Ὀδοιπορικῶν Ἀμαξῶν, ἐν ἀγνοίᾳ αὐτῆς καὶ δωρεάν, μοῦ ἐπρόσφερεν, ἦτον δυνατόν νὰ με θέλιξ. Τί τρομερά, τί ἀνυπόφορος μουσικὴ! Πᾶσαν στιγμὴν μοῦ ἤρχετο

πρελλὴ δρεξίς νὰ εἰσῶ δυνατὰ τὸν βραχίονα τοῦ μουσικοδοξακάλου, καὶ νὰ τὸν παρακαλέσω νὰ σταθῇ καὶ ν' ἀπνεύσῃ· καὶ πιθανώτατα θὰ ἐνέδιδα εἰς τὸν πειρασμὸν τοῦτον, ἂν ἄλλο τι εἰς τὸν ἴδιον καιρὸν δὲν ἔστρεψεν τὴν προσοχὴν μου. Τὸ ἄλλο τοῦτο, καθὼς θὰ ἰδῆτε, ἔπρεπε νὰ μὲ ἐνασχολήσῃ τόσον, ὥστε νὰ μὲ καταστήσῃ κωφὸν πρὸς τὴν ἐπίβριτον ἐκείνην καὶ καταχθόνιον ἀρμονίαν.

Συγχρόνως τότε ἡ σελήνη, ἡ ξανθὴ αὐτὴ καὶ μελαγχολικὴ Φοῖβη, ἡ ἀγαθὴ καὶ προσφιλέως εἰς τοὺς ἐραστὰς θεὰ, ἀρχίζε νὰ δείχνῃ τὸ γαληνὸν της πρόσωπον εἰς τὸ βαθὺ κυανοῦν τοῦ οὐρανοῦ χρωμα, καὶ νὰ φωτίζει τὸ ἐσωτερικὸν τῆς ἀμάξης, ὥστε ἐβλεπα καθὼς τὴν ἡμέραν. Οἱ ὀφθαλμοί μου, ὡς ἐννοεῖτε, ὀλίγον προσοχὴν ἔδωκαν εἰς τὸ μαγευτικὸν ἀληθῶς θέαμα τῶν δένδρων, τῶν κοιλάδων, τῶν λόφων, τῆς γλῶσσης, τοῦ ὀρίζοντος, ζωγραφουμένου ὄλων ὡς ἐπὶ μολυβδίτιδος, ὡς φωτογραφικῆς δηλαδὴ εἰκόνας. Εἶχα ἄλλο τι θαυμασιώτερον καὶ μαγευτικώτερον ἐνώπιόν μου.

Τὸ πρόσωπον τῆς νεάνιδος, φωτιζόμενον ἀπὸ τὴν φωσφορικὴν ἐκείνην λάμψιν, ἂν ἔχεν ὀλίγον ἀπὸ τὴν ῥοδίνην χροιάν της, ἐκέρδαιεν ἄλλως ἀνεκλάλητον χάριν. Τὰ μακρὰ καὶ ξανθὰ της βλέφαρα ἐκάλυπταν αἰδημόνως μεγάλους γαλανοὺς ὀφθαλμοὺς, πλήρεις πυρὸς καὶ ζέσεως. Ὅσοι ποτὲ ἠγαπήσατε, ἤξεύρετε πόσον ὁ ὕπνος καλλύνει γυναικῶν τινῶν τὰ πρόσωπα· ἀλλὰ προσώπου ὠραίου παρθενικοῦ γνωρίζετε τίποτε γοητευτικώτερον, εὐρανιώτερον; Ὁ ὕπνος της εἶναι καθαρὸς, αἰθέριος ὡς αὐτὴ· αἰσθάνεσθαι ὅτι ὁ ἄγγελος, ἂν καὶ μετ' οὐ πολὺ μέλλει νὰ χάσῃ τὰς πτέρυγας του, τὰς ἔχει ἀκόμη, καὶ ὅτι δὲν ἔθεσε τὸν οὐράνιον πόδα του εἰς τὸν γῆινον ἡμῶν βόρβαρον. Τὸ κατ' ἐμὲ, δὲν ἐχόρταινα θαυμάζων τὸ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου ἀξιολάτρευτον πλάσμα καθ' ὅλην τὴν φυσικότητα καὶ ἀπλότητα τῆς μόλις ἀνθούσης καλλονῆς του. Ὅποιος θησαυρὸς διὰ τὸν προωρισμένον ν' ἀνάψῃ τὸ πῦρ τῆς ζωῆς καὶ τοῦ πάθους εἰς τὸ χαριέστατον τοῦτο ἀγαλμάτιον, τὸ ὅποιον νὰ ζῆσῃ μόνον καὶ νὰ αἰσθανθῇ ἐξήτει.

Ἰδοῦ κραυγὴ ἐρωτικῆς ἐπιθυμίας, θὰ μοῦ εἰπῆτε· κραυγὴ ἀνάρμοστος εἰς τὸ στόμα ἀνδρός μεμνηστειμένου, ἀνδρός σχεδὸν νυμφευθέντος. Σύμφημι, κατὰ δυστυχίαν.

Ἦθελα ὅμως νὰ σᾶς ἰδῶ εἰς τὴν θέσιν μου, διδάσκαλοι τῆς αὐστηρᾶς ἠθικῆς· ἢ μᾶλλον ὄχι, διότι τὴν θέσιν μου δὲν τὴν ἐδίδα οὕτε ὡς ἀντάλλαγμα αὐτοκρατορίας. Ἡ παιδικὴ ἐκείνη μ' ἐμάγευε. Σᾶς ὀμνῶ ὅτι ἐφυγε τότε ἀπὸ τὴν μνήμην μου ἡ παρὰ τῆς φιλιότητος θείας μου φυλαττομένη δι' ἐμὲ ὠραιότης, τὴν ὁποίαν ἔτρεχα νὰ νυμφευθῶ ἐπὶ καλῇ τῇ πίστει καὶ με κλειστοῦς ὀφθαλμοῦς· μόνον ἐν τούτοις μέσον τὸ ὅποιον συμβουλεύω εἰς ὅσους βασανίζει ὁ πειρασμὸς τοῦ γάμου.

Ἡ κυρία Πιπίνα, ὑπακούουσα εἰς τὴν δολιχρὰν διαταγὴν τοῦ πατρὸς ἢ τοῦ κηδεμόνος της — διότι τίποτε ἀκόμη καλῶς περὶ τῶν σχέσεων αὐτῶν δὲν ἐγνώριζα — εἶχε βρισθῆ εἰς τὰ ὀπίσω καὶ, ἐπομένως, ὀλίγον τι πρὸς ἐμὲ.

Ἡ ώραία της κεφαλῆ, μὴ δυναμένη πλέον νὰ κρατηθῆ, καὶ ματαιῶς ζητοῦσα στήριγμα, ἰταλαντεύετο ἐπὶ τοῦ λευκοῦ της λαιμοῦ, μακροῦ μὲν ὄπισθον, ἀλλὰ χαριστάτου ὡς λαιμοῦ κύκνου. Προεῖδα, σκιρτῶν ἀπὸ χαρὰν ἀνεκλάλητον, τί ἐμελλεν ἀρεύκτως νὰ συμβῆῃ· κατὰ πᾶν τίναγμα τῆς ἀμάξης ἡ κλίσις ἐγίνετο μεγαλητέρα, ὁ ὤμος μου ἐφαίνετο ἐνεργῶν ἐπὶ τῆς περικαλλοῦς ταύτης κεφαλῆς ὡς ὁ μαγνήτης ἐπὶ τοῦ σιδήρου, ἐλκύων αὐτὴν πρὸς ἐχυτόν· μάτην ἡ κεφαλὴ ἐπάλαιεν· ἐκρατεῖτο ἀκόμη, ἀλλ' ἦτον φανερόν ὅτι τὸ ἴδιον βῆρος της ἐμελλε τέλος πάντων νὰ τὴν σύρη.

Μὲ ποίους παλμούς ἀνυπομόνου ἐλπίδος ἐπρόσμεινα τὴν στιγμήν καθ' ἣν, ἀποκρουθεῖσα δεξιόθεν, ἐμελλεν ἀριστερόθεν νὰ ζητήτῃ ἔρεισμα, διὰ τὸ ὅποιον, τὴν φορὰν ταύτην, δὲν θὰ εὔρισκεν ἀπάνθρωπον ἄρησιν! Μὲ ποῖον φόβον προσέτι μὴν ἐξυπνήσῃ αὐτὴ, μὴν ἐξυπνήσῃ ὁ πατήρ, ὁ θεός, ὁ σύζυγος! Ὅ,τι ὅμως μ' ἐνεθάρρυνε περὶ τοῦ τελευταίου, ἦτον ἡ πολύκροτος μουσική του, ἐξαλεζθοῦσα ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ πάντοτε μέλους, χωρὶς νὰ φαίνεται ὅτι πρᾶσσει εἰς τὸ τέλος της. Μόνος λοιπὸν φόβος μου ἔμενε, μήπως ἡ νεάνις, προσεγγίζοντος εἰς αὐτὴν ξένου σώματος, ἐξυπνήσῃ.

Ὅταν ἐρχεται πρὸς ἡμᾶς φίλος, καὶ δὲν ἦναι ἐκ τῶν φίλων τοὺς ὁποίους ἀποφύγομεν, ὅτι ὀλιγώτερον ἡμποροῦμεν νὰ κάμωμεν εἶναι τὸ νὰ θελήσωμεν νὰ τὸν ἀπαλλάξωμεν ἀπὸ τὸ ἡμισυ τοῦ δρόμου· οὕτως ἔκαμα λοιπὸν ἀπέναντι τῆς ξανθῆς ἐκείνης κεφαλῆς, ἥτις ὀλιγότευε, κατὰ πᾶν δεύτερον λεπτόν, διὰ τῶν κατακτιήσεών της, τὸ μεταξὺ αὐτῆς καὶ ἐμοῦ διάστημα. Ἐπλησίασα ἡσύχως τὸ σῶμά μου, κατέλιπα πονηρῶς τὴν γωνίαν μου· ὀλίγον δὲ κενὸν ἔμενε νὰ πληρωθῆ μέχρι τῆς τελείας προσεγγίσεως.

Ἐν τούτοις, ὀλίγας γραμμὰς μακρὰν τοῦ σκοποῦ ἐστάθην, διότι ἐσύμπερε νὰ μὴν ἐκληθῶ ὡς συνέλογος μετὰ τὸ ἐξύπνημα. Ἡ καμπύλη ἐπὶ τὸ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἐκυρτάνετο, καὶ μακρὰν δὲν ἦτον ἡ στιγμή καθ' ἣν ἡ ἀξίερατος κεφαλὴ ἐμελλε νὰ χάσῃ τὸ κέντρον τῆς βραδύτητος αὐτῆς καὶ νὰ ζητήσῃ τὸ πλησίον της στήριγμα· τὴν ἐπερίμενα μὲ παλμούς, μὲ σκιρτήματα, μὲ συγκινήσει ἀνεκφραστον. Ὅποια προσδοκία, φίλοι μου! Ἐκατομμυριοῦχος ἤθελα νὰ ἦμαι, καὶ νὰ δυνηθῶ, μὲ ὄλην τὴν περιουσίαν μου, ν' ἀγοράσω μίαν ἄλλην στιγμήν ὡς ἐκείνην, ὅταν βραχεῖα καὶ ἂν ἦτον!

Καὶ ἡ στιγμή ἡ ἀκόλουθος!

Ἄς ἀφήτῃμεν τὴν περιγραφὴν· εἶναι ἀπερίγραπτος. Ἀκούμβητε λοιπὸν εἰς τὸν ὤμόν μου, κοιμωμένη μὲ τὴν αὐτὴν ἀσφάλειαν, μὲ τὴν αὐτὴν γαλήνην, ὡς ἐπὶ τοῦ συνήθους μεταξωτοῦ προσκελαίου της! Ἡ γλυκιὰ καὶ τακτικὴ πνοή της ἀνεσκήκονεν εἰς ἴσα διαστήματα χρόνου τὰς δύο πτέρυγας ρινὸς λεπτοφυοῦς ὡς οἱ ἔρωτες· τὸ ἡμίκλειστον στόμα της ἀνεκάλυπτε μικροῦς καὶ συμμετρους ὀδόντας, λευκοὺς ὡς μαργαρίτας καὶ λεπτοὺς ὡς ὀδόντας γαλῆς. Ὄ! πόσον καλῶς γνωρίζει ὁ διάβολος τὴν τέχνην του, καὶ πῶς θαυμασιῶς ἠξέυρει νὰ λάβῃ τὰ μέτρα του ὥστε νὰ μὴ τοῦ διακρύψῃ ὁ ἀλαρτωλὸς ἀνθρώπος! ἡ ἀπέναντι θυρίς ἦτον

ἀνοικτὴ, καὶ δι' αὐτῆς ἐμβαίνειν ἀπὸ δροσερὸς, χαρμόσυνος καὶ, ἐξ αὐτῆς ἀκόμη τῆς κινήσεως τῆς ἀμάξης, διάτορος. Πρὸ τινῶν ἤδη λεπτῶν, ἐθεώρουν μὲ μαγευμένους ὀφθαλμούς τὴν ώραίαν παιδίτκην, εὐχόμενος ἐκ βαθους ψυχῆς νὰ μὴν ἐξυπνήσῃ ταχέως, καὶ αἰσθανόμενος, ἀπὸ στιγμῆν εἰς στιγμήν, εἰσδύουσαν εἰς τὰς φλέβας μου φλόγα καταναλισκουσαν, ὅταν ῥιπῆ δυνατὴ ἀνέμου, εἰσβαλοῦσα διὰ τοῦ παραπετάσματος, ἐξέριψεν εἰς τὸ πρόσωπόν μου τὸν κρεμάμενον εἰς τὸν ἀνεστραμμένον λαιμόν τῆς κοιμωμένης μακρὸν καὶ ξανθὸν πλόκαμον.

Β'.

Ἐδῶ θέλω κάτι νὰ σᾶς ἐρωτήσω, κύριοι Ἄναγνωσταί.

Ἄς ὑποθέσωμεν ὅτι συνέβαινε καὶ εἰς σᾶς τοιοῦτο ἀπροσδόκητον εὐτύχημα· τί θὰ ἐκάμνετε, σᾶς παρακαλῶ; Ὅθ' ἐμποδίζετε τὰ χεῖλη σας τοῦλάχιστον, προσεγγίζοντα τὴν βροδοπνουν κόμην, ἀπὸ τὴν ἀνέλπιστον ἐκείνην ἄρην, καὶ ἂν, κατὰ περίστασιν, ἐφέρετε ἐπάνω σας ὀδοιπορικὸν ψαλίδιον, θὰ εἴχετε τὴν δύναμιν ν' ἀντισταθῆτε εἰς τὸν πειρασμόν τοῦ νὰ κόψετε ὀλίγας — ἔστι καὶ τρεῖς μόνας — τρίχας τοῦ ὀρεκτικῆ βότρου, τὸν ὅποιον ἡ τύχη ἢ ὁ διάβολος ἐφερεν ἐμπροσθέν σας; Ἐγὼ ἠξέυρω τί θὰ ἔκαμνα ἂν εἶχα ψαλίδιον. Κατὰ δυστυχίαν — κατ' εὐτυχίαν θέλω νὰ εἰπῶ — δὲν εἶχα. Ἐπρεπε λοιπὸν ἐξ ἀνάγκης νὰ εὐχαριστηθῶ εἰς μόνον τὸ δῶρον τῆς τύχης. Ἐπειτα, δὲν εἶχα καὶ αἰτίαν νὰ παραπονεθῶ.

Ἀνεπαισθήτως, τὸ λοιπὸν τοῦ σώματος ἠκολούθησε τὴν κεφαλὴν, καὶ ἐβάσταζα ὄλον τὸ βῆρος του. Φεῖ! ὁ ὕπνος τῆς νεάνιδος, καθ' ὅλα τὰ φαινόμενα, θὰ ἦτον βραχυτέρος τοῦ ἄλλου ὕπνου, τοῦ ψάλλοντος πάντοτε μὲ τὴν αὐτὴν ἐπιμονὴν καὶ δύναμιν. Ὅθεν ἤθελα νὰ χαρῶ τὴν εὐδαιμονίαν μου ὡς οἱ ἀπονήσκοντες, τῶν ὁποίων ἠριθμήθησαν αἱ ἡμέραι, καὶ διὰ τοῦτο θέλοντες νὰ ὠφεληθοῦν καὶ ἀπὸ τὰς τελευταίας τοῦ βίου των στιγμᾶς.

Ὁ ἀπὸ στιγμήν εἰς στιγμήν ἐγίνετο δριμύτερος. Εἶχα μανδύαν πλατύν, καὶ ἐσυλλογίσθη τὸν ἄγιον ἐκείνον ὅστις ἔδωκεν εἰς τὸν πτωχὸν τὸ ἡμισυ τοῦ ἔδικού του· ἠθέλησα λοιπὸν νὰ μιμηθῶ τὴν χριστιανικὴν ταύτην φιλανθρωπίαν. Τὸν ἔσुरα ἡσύχως πρὸς ἐμὲ, καὶ, φέρων αὐτὸν ἐπὶ τῶν γονάτων τῆς κοιμωμένης, τὴν ἐσχέπατα μὲ φιλοστοργίαν μητρὸς πρὸς τὸ τέκνον της.

Ὅσον ἐλαφρὸν ἦτον τὸ κίνημά μου τοῦτο, οἱ φόβοι μου δυστυχῶς ἀλήθευσαν. Ἡ νεάνις ἐκινήθη τὰ δύο ἢ τρία σπασμωδικὰ κινήματα, τὰ προηγούμενα τῆς ἐξυπνήσεως, καὶ ἀνοῖξε βραδέως κεχαυνωμένους ἀπὸ τὸν ὕπνον ὀφθαλμούς. Σᾶς ὁμνῶ — καὶ δὲν ἀπτείζομαι τοῦτο λέγων — ὅτι ἄρχισα νὰ τρέμω ὡς μαθητῆς καταλαμβανόμενος ἐπ' αὐτοφῶρῳ εἰς πταῖσμα τὴν προτεραῖαν ἐοριθῆς. Νὰ ὑποσῶ κατ' ἀρχὰς μὲν τὴν ἐκπληξίν, μετὰ ταῦτα τὴν ἀγανάκησιν τοῦ βλέματός της, ἢ νὰ ὑποκριθῶ τὸν νεκρόν; Ὅς ἀληθῆς

ἀνδρὸς, ἐπροτίμησα τὸ τελευταῖον. Ἐχαμήλωσα πονηρῶς τὰ βλέφαρα — ὄχι τόσοσ ὅμως ὥστε νὰ μὴ βλέπω ὡς νὰ εἶχα ἀνοικτούς τοὺς ὀφθαλμούς — καὶ ἄρχισα νὰ προσποιηθῶ ὅτι κοιμῶμα. Ὁ σκοπὸς τῆς ἐφευρέσεώς μου ταύτης ἦτον ν' ἀποφύγω τὴν πρῶτην διὰ τὴν τόλμην μου ὀρμὴν, καὶ νὰ κανονίσω τὴν διαγωγὴν μου ἐν ἀνέσει κατὰ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς πράξεώς μου.

Ἡ εἶν', ἴσως ἐνόμιτε, κατὰ τὰς πρώτας στιγμᾶς, ὅτι εὐρίσκειτο εἰς τὰ σινδόνια καὶ εἶχε τὴν κεφαλὴν ἐπὶ προσκεφαλαίου· ἀλλ' ὁ διὰ τῆς θυρίδος εἰσδύων δροσερὸς ἀπὸ καὶ ὁ κρότος τῶν τροχῶν δὲν ἐβράδυναν νὰ διασκεδάσουν τοὺς κυματίζοντας εἰς τὸν ἐγκέφαλόν της πυκνοὺς ἀτμούς, ὥστε συνερχομένη νὰ γνωρίσῃ τοῦ εὐρίσκειτο. Ἐκλούθον καὶ τὰ παραμικρῆς κινήματα μὲ περιεργίαν καὶ συγκινήσειν συνάμα. Ἡ σελήνη ἐφώτιζεν ὀλίγκληρον τὸ ἐράτμιον ἐκεῖνο πρόσωπον μὲ τὴν λευκὴν της λάμψιν· ἐγὼ δὲ ἤμην εἰς θέσιν νὰ μὴ χάσω τίποτε ἀπὸ τὰς διαφόρους φάσεις τῆς φυσιογνωμονίας της.

Πρῶτη αὐτῆς ἀνακάλυψις ἦτον ὅτι τὸ χρησιμεῖον εἰς αὐτὴν ὡς προσκεφάλαιον ἦτον ὤμος, καὶ ὅτι ὁ ὤμος οὗτος δὲν ἦτον ὁ τοῦ πατρὸς, συζύγου, θεῖου ἢ κηδεμόνος της. Ἀνωρθῶθη παρφυθῶς, μὲ τὴν αὐτὴν ταχύτητα τοῦ αἰθίοπος ὅταν ἀνακαλύπτῃ ὅτι, τρία βήματα πλησίον του, ἠλιάζεται κοιμώμενος μεταξὺ τῶν φυτῶν παμμεγέθους βόας. Τούτου γενομένου, ἐξέριψε πρὸς τὸ μέρος μου βλέμμα πλήρες ἐντροπῆς καὶ θλίψεως, σκοπεύουσα ἀναμφιβόλως νὰ μοῦ ζητήσῃ συγκνώμην. Ἄν ἦτον ἄλλος εἰς τὴν θέσιν μου, θ' ἄρνευε νὰ τοῦ ζητήσῃ συγκνώμην διότι τὸν ἔκαμαν, δι' ὁλίγας στιγμᾶς, τὸν εὐτυχέστερον ἰὼν ἀνθρώπων· ἐγὼ ὅμως ἐφάνην γενναῖος καὶ ἔμεινα ἀκίνητος. Ἄλλο δὲν ἔμενε, πρὸς συμπλήρωσιν τῆς ἀπάτης, εἰμὴ νὰ ῥοχολίσω καθὼς ὁ γείτων μου· ἀλλ' ὁμολογῶ ὅτι ὁ ζήλος μου πρὸς τὴν μίμησιν τῆς φυσικῆς δὲν προέβη ἔως ἐκεῖ.

Βλέπουσά με κλειστοὺς ἔχοντα τοὺς ὀφθαλμούς, ἀνοικτὸν τὸ στόμα, τὸ σῶμα ὄλον εἰς τὴν θέσιν ἀνθρώπου βαθέως κοιμωμένου, ἡ πτωχὴ νεάνις ἐξέπεμψε στεναγμόν ἀνακούφισεως· εἶχε βῆρος μυριάδων λιτρῶν ὀλιγώτερον εἰς τοὺς ὤμους της. Ἐκοιμώμην ἄρα δὲν ἐνόησα τίποτε, ἄρα ἦτον ὡς τίποτε νὰ μὴν εἶχε συμβῆῃ· τίποτε δὲν ἠξέυρα, τίποτε δὲν ὑπέπτευα· εἰς μάτην ἄρα ἐφοβήθη. Ἐπρεπε μόνον νὰ προσέξῃ νὰ μὴν ὑποπέσῃ καὶ πάλιν εἰς τὸ αὐτὸ ἀμάρτημα, διότι ὁ δεύτερος ὕπνος μου δὲν θὰ ἦτον ἴσως τόσοσ βαρῦν.

Τὴν ἐπαρμόνευα ὑπὸ τὰ χαμαὶ νεύοντα βλέφαρά μου, καὶ ἀνεγίνωσκα, καθαρῶς ὡς ἐπὶ βίβλου, ἐπὶ τῆς εὐκινήτου καὶ ἐκφραστικῆς αὐτῆς μορφῆς. Τὸ ἡμισυ τῆς ὁδοῦ τῶν ἐκπλήξεων εἶχε βαδίσει ἔως τότε· καὶ ἤθελα νὰ ἰδῶ τοὺς μορφασμούς της ὅταν θὰ ἐβλεπε τὴν μανδύαν μου. Πολλὴν ὥραν δὲ ἐπερίμενα.

Καταβιάσασα τὸ βλέμμα, ἀπόπληκτος ἔμεινον ἰδοῦσα τὸ τύλιγμα τῶν γονάτων της. Ἄν ἤμην ἐξυπνος, βεβαίως θὰ ἔδειχνε δυσἀρέσκειαν· ἀλλ' ἐκοιμώμην· τί εἶχε νὰ εἰπῇ; περιωρίσθη λοιπὸν ν' ἀναση-

κώσῃ ἡσύχως τὴν σκεπάζουσαν αὐτὴν ἄκραν, καὶ νὰ τὴν στρώξῃ πρὸς ἐμὲ.

Ἐως τότε δὲν εἶχε δώσει προσοχὴν εἰς ἐμέ· εἰκοσαετῆς ἡ τεσσαρακονταετῆς ἂν ἤμην, δυσκόλως θὰ τὸ ἐγνώριζε. Καὶ μολαταῦτα ἡ θωπευτικὴ τόλμη μου ἠξέυρειν ἢ ὀλιγότευε κατὰ τὴν ηλικίαν. Ὅθεν καὶ ἄρχισε τότε νὰ μὲ παρατηρῆ ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν, μὲ προσοχὴν καὶ μὲ θάρρος.

Εὐρέθην τότε εἰς τὴν θέσιν τοῦ νεοσύλλεκτου ὅταν ὁ ἀξιωματικὸς ἐξενόζη τὰ ὄπλα του· ἐπρόκειτο νὰ ἐξέλθω εὐσχήμως ἀπὸ ἐξέτασιν εἰς τὴν ὁποίαν δὲν εἶχα καιρὸν νὰ ἐτοιμασθῶ. Βεβαίως διὰ χορὸν δὲν ἤμην ἐνδυμένος· εἰς τὸν λαιμόν ἐφόρουσ λαίμοδετὴν μαῦρον μεταξωτόν, ἀμειλέστατα κομβοδεμένον βρακίον μαυροδερόν· μανδύαν κυανοῦν μικρὸν πῖλον ὀδοιπορικόν, ἐστραμμένον τότε ἀτάκτως εἰς τὰ ὀπίσω τῆς κεφαλῆς, ὡς θέλοντα νὰ διευκολύνῃ τὴν γενομένην ἐπ' ἐμοῦ ἐξέτασιν. Καθὼς βλέπτε, ἡ φορεσία μου δὲν ἦτον τοιαύτη ὥστε νὰ ἐπαυξήσῃ τὰ φυσικά μου πλεονεκτήματα· ἀναμφιβόλως ἡ καταδίκη μου ἦτον ἀφρευκτος, ἂν ὁ κριτῆς μου δὲν ἦτον ἐπιεικέστατος καὶ συγκρατατικώτατος.

Μὴ μοῦ εἶπητε δὲ ὅτι τοῦτο μοῦ ἦτον ἀδιάφορον, καὶ ὅτι, ὅταν ὁ ἀνθρώπος ἀπεράσσει νὰ νυμφευθῆ, παύει ἐντὸς αὐτοῦ πᾶσα ἀνθρωπίνη ματαιότης. Νὰ νυμφευθῶ! Πολὺ δὰ τὸ ἐσυλλογίζομην! Ἡ καὶ ἂν ἤρχετο εἰς τὸν νοῦν μου, κατηρώμην μόνον τὴν θεῖαν μου ἥτις ἀπεράσσει τὰ περὶ ἐμοῦ χωρὶς να μ' ἐρωτήσῃ.

Νὰ νυμφευθῶ! Ἄλλ' ἂν ἡ μνηστῆ μου τοῦλάχιστον ὁμοιάζε τὴν ώραίαν αὐτὴν κόρην, ὑπομονή. Πλὴν ἐγὼ ἐκείνην τὴν ἐσοεδίαζα ὁποία ἐπρεπε νὰ ἦναι, ὑψηλὴν καὶ ἄχαριν ξανθὴν, δύτικαμπτον ὡς πάσσκαλον, ἐπιτετηθευμένην εἰς ὄλα, μὲ τὸ ραῖσκα καὶ μὲ τὸ ὄχεσκα εἰς τὸ στόμα ἀντιπάσης ἄλλης ἀπαντήσεως, καὶ τοῦτο διὰ τὸν ἡδονικώτατον λόγον ὅτι ἡ σεμνότης καὶ ἡ συστολή εἶναι τὰ πρώτιστα τῶν καθηκόντων πάσης καλῶς ἀνατεθραμμένης νεάνιδος.

Ἡ κυρία Πιπίνα μ' ἐκύτταζε περιεργότατα, καὶ δὲν ἤθελα νὰ τὴν διακόψω· ὅτι εὐτυχέστερον ἡδυνάμην νὰ ἐλπίσω ἦτον νὰ μὴ προξενήσω ὀλωσδιόλου κακὴν ἐντύπωσιν, διότι, ἐν συνειδήσει, δὲν ἐπερίμενα νὰ καθυποτάξω μὲ πρῶτον τὴν καρδίαν της· καὶ, ἐπειδὴ ἄρχισα εἰλικρινῶς νὰ ἐξομολογῶμαι, δὲν ἀρνοῦμαι ὅτι ὡς καλὸν οἰωνὸν ἐθεώρησα τὴν βραδύτητα τῆς περιέργου ἐκείνης ἐξετάσεως. Ἐξέυρω ὅτι νικητῆς δὲν ἐπρεπεν ἀκόμη νὰ θεωρηθῶ, ἀλλὰ τέλος πάντων, ἀφοῦ τόσοσ προσεκτικῶς μ' ἐπαρτήρει, εὕρισκε βεβαίως ὅτι ἄξιζα τὸν κόπον. Δὲν συλλογίζομαι καλῶς;

Οὕτως ἢ ἄλλως, ἡ ἀνατομικὴ ἐκείνη ἐξέτασις δὲν ἐπρεπε νὰ ἦναι αἰωνία. Ἦσαν αἱ τρεῖς περίπου μετὰ τὸ μεσονύκτιον· ἐβράδυνε λοιπὸν ἀκόμη νὰ ἐξημερώσῃ, καὶ οἱ θέλοντες νὰ ὠφελῶνται ἐκ τοῦ χρόνου εἶχαν τρεῖς τοῦλάχιστον ὥρας ἀκόμη, ἂν ὄχι τέσσαρας, ν' ἀπασχολήσῃ ἐπιπερδῶς. Ὅταν δὲ ἦναι τις δεκαεπταετής, κοιμᾶται πανταχοῦ ἀνεμποδίστως, κοιμᾶται ἐπὶ τῶν Ἡραϊστέων, κοιμᾶται βομβούντων τῶν πυροβόλων, καὶ, πολὺ εὐκολώτερον, κροτούντων μονοτόνως

των τροχῶν τῆς ἀμάξης. Καί ἡ ώραία μου λοιπὸν γει-
τόνισσα, κυριευθεῖσα πάλιν ἀπὸ τὸν ὑπνον, δὲν ἐβρά-
δυνε ν' ἀποκοιμηθῆ.

— Ἀξιόλογα! κυρία μου, ἔλεγα κατ' ἐμαυτὸν, ἀ-
πέριβες τὸν μανδύην μου· εἶχες ἀδικον, διότι ὁ ἀνὴρ
γίνεται ἀπὸ στιγμήν εἰς στιγμήν δριμύτερος, καὶ θὰ
σέ κολλήσῃ κατὰ βροῦς, ἀν' ἐγκαίρως δὲν προλάβω τὰ
ἄρκευκα τῆς ἀφροσύνης σου ἀποτελέσματα. Ἄ! νο-
μίσεις ὅτι τὸ κατάρθωσις, ἀπωθήσασα τὸ προστατευ-
τικὸν σκέπασμα· μάθε ὅτι ἀπαιτᾶσαι, ώραία μου κυ-
ρία. Εἶμαι κρὶ ἐγὼ πεισματάρης ἐκ φύσεως, καὶ μοῦ
ἐκαρφώθη εἰς τὸν νοῦν ὅτι θὰ σέ προφυλάξῃ ἀπὸ τὴν
βλαβερὰν δριμύτητα τῆς νυκτερινῆς ταύτης αὔρας, καὶ
τοῦτο θὰ γείνη, καὶ θὰ γείνη ἀφούκτως μ' ἐνοεῖς;
Πιθανὸν νὰ περαχθῆς αὔριον, ὅταν ἐξυπνήσῃς, ἀλλὰ
τότε τὰ γινόμενα δὲν ἀπογίνονται, καὶ ὁ μανδύας θὰ
σ' ἔχῃ προφυλαγμένην ἀπὸ τὴν δριμύτητα τοῦ ψύχους,
καὶ αὐτὸ εἶναι τὸ οὐσιῶδες. Ὅσῳ διὰ τὸν αὔρινόν θυ-
μόν σου — διότι ἐλπίζω ὅτι δὲν θὰ ἐξυπνήσῃς μόλις
σέ σκεπάσω, καθὼς τὴν πρώτην φοράν — νὰ σοῦ εἰπῶ
τὴν ἀλήθειαν, δὲν με πολυτρομάζει. Τί δαίμονα! ὁ
σκοπὸς ἦτον καλὸς, καὶ, ὡς δικαία καὶ ἐπιεικῆς, δὲν
θὰ βραδύνης νὰ τὸ ἀναγνωρίστῃς.

Περάνας τὸν μονόλογον τοῦτον, ἄρχιστα ἀμέσως καὶ
νὰ ἐκτελῶ τὴν καλὴν μου ἀπόρασιν. Τὴν πρώτην φο-
ρὰν ἐμοιράσθην μετὰ τὴν ώραίαν κοιμωμένην τὸν μανδύ-
αν μου τὴν δευτέραν ὁμῶς, ἐγὼ μὲν ἐξεσκεπάσθην ὁ-
λοτελῶς, τὴν δὲ μανδύαν ἀπέθεσα ὅσον ἠδυνάμην προ-
σεκτικώτερον εἰς τὰ γόνατα τῆς νεάνιδος, τὴν ὁποίαν
ἔστρεμα ὄλωσ μὴν ἐξυπνίσω, ἀδικῶς ὁμῶς, διότι ἐκοι-
μάτο ὑπνον βαθύτατον. Τὴν φοράν ταύτην, ὑπερέβην
τὴν ἀρετὴν τοῦ ἀγίου, διότι ἐκεῖνος μὲν ἔδωκε τὸ ἡ-
μισυ, ἐγὼ δὲ τὸ ὅλον τοῦ μανδύου μου.

Εἶναι ἀληθὲς ὅτι ὁ ἅγιος ἀπέβλεπε μόνον εἰς τὸν
Θεὸν, καὶ δὲν εἶχεν ἄλλο τῆς πράξεώς του ἐλαττήριον
εἰμὴ τὴν ἐλεημοσύνην, ἐγὼ δὲ ἐκινούμην ὀλίγον καὶ
ἀπὸ τὸν διαβολὸν, καὶ ἡ πράξις μου δὲν ἦτον ὄλωσ-
διόλου ἀμέτοχος αἰρέσεως· καὶ τοῦτο ὀλιγοστρεῖ ὁ-
πιστοῦν τὸν ἡρωϊσμὸν τῆς θυσίας μου· τὸ ὁμολογῶ.
Ἄφ' ἐτέρου ἐνόουν ὅτι, τότε μόνον ἠδυνάμην νὰ συμ-
μερισθῶ μετὰ τὴν ώραίαν κόρην τὸν εὐτυχῆ μανδύαν, ὅ-
ταν εὐρισκόμην εἰς τὰς αὐτὰς περιστάσεις τῆς οικειό-
τητος καὶ σχέσεως, εἰς τὰς ὁποίας εὐρίσκοντο καὶ οἱ
ἐρασιμαῖς μνήμης ἐκεῖ· οἱ Παῦλος καὶ Βιργιλία· πρὶν
φθάσω ὁμῶς ἕως ἐκεῖ, μοῦ ἔμενε πολλὸς ἀκόμη δρόμος.

Ἰκανὴν ὦραν ἤθιθάνομην ἠδονὴν ἀνεκλάλητον θεω-
ρῶν κοιμώμενον τὸ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου γοητευτι-
κὸν πλάσμα, καὶ κοιμώμενον ὑπνον γαληνὸν καὶ ἀτά-
ραχον. Βεβαίως, οἱ ὄνειροι εἰσῆρχοντο διὰ τῆς ἐλε-
φαντίνης πύλης, καὶ κατακυριεύσαν τὸ πνεῦμά της ὡς
ἡ δειλὴ ἐκεῖνη αὔρα, ἡ προσψάουσα χωρὶς νὰ ῥυτι-
δώσῃ τὴν ὁμαλὴν ἐπιφάνειαν Ἑλβετικῆς λίμνης. Ση-
μειώσατε ὅτι, εἰς ὅλα ταῦτα, ὁ σύζυγός μας — πατήρ,
θεὸς ἢ κηδεμὼν — ἐπαίξει διὰ τῶν βιωθῶνων τὴν
αὐτὴν πολυκροτὸν μουσικὴν, καὶ τίποτε δὲν ἐδείχεν ὅτι
προσηγγίζαμεν εἰς τὸ τέλος τῆς συμφωνίας του.

Εἶτε τὸ ναρκωτικὸν τοῦ βρογχάλισματος τούτου μέ-
λος, εἶτε ἡ παρατεταμένη ἐνός καὶ τοῦ αὐτοῦ ἀντικει-

μένου θεωρία, εἶτε συ· χρόνως ὁ κόπος καὶ ἡ ἀνάγκη
τῆς ἀναπαύσεως, ἐπέφεραν, χωρὶς νὰ τὸ θελῶ, χωρὶς
νὰ τὸ αἰσθανθῶ, εἰς τὰ βλέπερά μου νυσταγμὸν ἐ-
σβέσθησαν οἱ ὀφθαλμοὶ μου, ἐσβέσθη ἡ διανοία μου, καὶ
ἀπεκοιμήθην βαθέως.

Μ' ἐξύπνισεν ἐντρομον φωνὴ δυνατὴ καὶ βραγχώ-
δης, ἡ φωνὴ τοῦ παχυσώμου συνοδοιπόρου μου.

— Ἄμαξᾶ, ἄμαξᾶ, στάσου, ἀνοίξε! ἴελω ν' ἀνα-
βῶ περὶς τὸν ἀνήφορον.

Ἐξημέρωσεν ἐντελῶς, ἀλλ' ἡ περίξ ἡμῶν χώρα
ἐτυλίσσετο ἀκόμη ἀπὸ παμμεγέθη ταινίαν ἀτμῶν,
ποικιλομένων ἀπὸ τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἀνατέλλοντος
ἡλίου. Ἡ ἀνάβασις ἦτον μακρὰ καὶ ὀρθία, καὶ ἡ
διάρκεια αὐτῆς πιθανῶς ὑπὲρ τὰ εἴκοσι λεπτά. Ἐξο-
χον λοιπὸν ὑπηρεσίαν ἀπένεμεν εἰς τοὺς ἀσθμαίνον-
τας ἵππους ὁ παχύσαρκος ἐκεῖνος, ἀπαλλάττων αὐτοὺς
τοιούτου ἀξιολόγου βάρους. Ἡ προθυμία δὲ μετὰ τὴν
ὁποίαν ὁ ἀμαξήλατος ἐνέδωκεν εἰς τὴν αἴτησίν του
ἀπέδειξε τὸ πρὸς τὰ δυστυχῆ ταῦτα ζῶα ἐπωφελεῖς τῆς
προϊάσεως.

Μὴ νομίζετε ὡςτόσον ὅτι ἀπλὴ εὐσπλαγγνία ἦτον
τῆς συγκαταβάσεως τοῦ ὀδοιπόρου μας ἡ αἰτία· ὁ λε-
πίτος σωλὴν μικρᾶς ἐκ σηπίου καπνοσύριγγος ἐξήρχετο
τοῦ θυλακίου τοῦ ὀδοιπορικοῦ τοῦ ἐπεινύτου, καὶ ἀπὸ
τὸ ἐρωτικῶς πρὸς αὐτὴν ῥιφθὲν ἀκαριαῖον βλέμμα του,
ἐνόησα ὅτι σκοπὸς ὄλωσ προσωπικὸς ἐνήργει μετὰ τοῦ
ἄλλου καὶ ἴσως ὑπὲρ τὸν ἄλλον. Ἀλλὰ διὰ λεπτολό-
γων τοιούτων παρατηρήσεων ἡμποροῦμεν νὰ κατανα-
τήσωμεν εἰς τὸ νὰ μὴ γνωρίζωμεν ποσῶς χάριν εἰς
τοὺς ἄλλους δι' ὅσα καλὰ πράττουσιν ὑπὲρ ἡμῶν· ὅθεν
καὶ δὲν εἶμαι τῆς σχολῆς ταύτης μαθητῆς. Ὁ καλὸς
μου γείτων, καταλείπων τὴν θέσιν του, μοῦ ἄφινε τὸ
στάδιον ἐλεύθερον, καὶ ἐχρεώσταν νὰ ἦμαι πρὸς αὐτὸν
εὐγνώμων, ὡς ἔχοντα ῥητὸν σκοπὸν νὰ πράξῃ ἔργον
εἰς ἐμὲ καὶ εἰς τοὺς πέντε ἵππους εὐάρεστον.

Ἐν τῷ μεταξῦ, ἡ νεᾶνις εἶχεν ἐξυπνήσει.
Ἄλλ' ὅταν εἶδε τὸν μανδύαν μου εἰς τὰ γόνατά της,
ὁ γείτων εἶχε γενῆ ἄφαντος. Περιποιήσεις τινές, ὅσον
ἀν συνοδεύωνται μετὰ ἐνδείξεις εὐλαβείας καὶ σεβασμοῦ,
εἶναι κατ' οὐσίαν ἀθαδέεσταται, καὶ ἐφοβήθη, τὸ ὁμο-
λογῶ, μὴ συγκαταριθμηθῆ καὶ ἡ περιποίησις μου ἐκεῖνη
μεταξῦ τούτων.

Βλέμμα ταχὺ ἐβρίθθη ἐπάνω μου.
Ἄν μ' εὕρισκε μετὰ κλειστοὺς τοὺς ὀφθαλμούς, θὰ
περιωρίζετο πάλιν εἰς τὸ ν' ἀπομακρύνῃ ἀπ' ἐπάνω της
ὅσον τὰ δυνατόν ἡσύχως τὸν ἀτυχῆ μανδύαν μου. Ἄλλ'
οἱ ὀφθαλμοὶ μου ἦσαν ἀνοικτοὶ ὡς φεγγῆται, καὶ δὲν
ἠδύνατο νὰ ἀπωθήσῃ τὸν μανδύαν μετὰ τὸν πόδα χωρὶς
λέξιν κἂν μίαν φιλοφροσύνης πρὸς τὸν κύριόν του,
ἔστω καὶ τῆς ψυχρᾶς ἐκείνης καὶ ἀγερώχου φιλοφρο-
σύνης, ἣτις θεραπεύει διὰ παντὸς γαργαλισμοὺς τοιού-
τους δυσαρέστων πρὸς τοὺς ἄλλους περιποιήσεων.

Ἐνόμισα λοιπὸν καλὸν νὰ τὴν ἀπαλλάξω τῆς ἀμη-
χανίας τῆς εὐχαριστήσεως, νὰ δικαιολογηθῶ δηλαδὴ ὅτι
τὴν ἀπῆλλαξα τοῦ κατάρθου! καὶ ἔσπευσα νὰ φέρω
τὰ πρόχειρα πρὸς ἀπολογίαν τοῦ υπερβολικοῦ μου ζήλου
ἐπιχειρήματα.

— Κυρία μου, εἶπα μετὰ πλήρη ὑποκρισίας ταπει-
νωσιν, συγχωρήσατέ με ὅτι ἐτόλμησα νὰ σᾶς ἐπιθέσω
τὸ βῆρος τοῦτο. Ἄλλ' ὁ κύριος πατήρ σας εἶχε λη-
σμονήσει νὰ κλείσῃ τὴν πρὸς τὸ μέρος του θυρίδα, καὶ
ἐσηκώθη τὴν νύκτα δριμύς καὶ παγετώδης ἄνεμος,
κατὰ τοῦ ὁποίου τὸ ὄπισθον ἐλαφρὸν φόρεμά σας δὲν
σᾶς ἐπροφύλαττεν ἀρκούντως. Νὰ σᾶς ἐξυπνίσω ἦτον
σκληρὸν, καὶ δὲν μοῦ ἐβάσταζεν ἡ καρδιά, ἐνῶ σᾶς
ἐβλεπα κοιμωμένην τόσον ἡσύχως.

Ἡ νεᾶνις ἐκατακοκκίνισεν ὡς κεράσιον.

— Κύριε, ἐτραύλισε μετὰ τρέμουσαν φωνὴν ἀπομα-
κρύνουσα τὸν μανδύαν, σᾶς εὐγνωμονῶ καταπολλά...
Ἄλλ' ἐκοιμήθην ὄλην τὴν νύκτα κατ' αὐτὸν τὸν τρό-
πον δὲν αἰσθάνεται τις τὸ ψῦχος.

— Καὶ ὁ κύριος πατήρ σας ἐκοιμήθη ὄλην τὴν
νύκτα.

— Ὡ! εἰς τὴν ἄμαξαν κοιμᾶται πάντοτε, καὶ
κοιμώμενος βρογχάλίζει δυνατὰ. Τὸ παρατηρήσατε ἴσως;

— Ὀλίγον, εἶπα χαμογελῶν.

— Τὸ ὑπόπτευσά· δὲν θὰ σᾶς ἄφησε νὰ κοιμηθῆτε.
Εἶναι πολὺ κακὴ συνήθεια. Ἐγὼ κοιμοῦμαι πλέον
ἡσυχα.

Ἐμαθα ὅτι δὲν ἤξευρα· ὁ καλὸς μου γείτων ἦτον
πατήρ, ὄχι σύζυγος. *A. E. Σίμος*
(ἀκολουθεῖ)

ΣΥΝΟΨΙΣ ΤΩΝ ΜΕΤΑΒΟΛΩΝ ΤΗΣ ΓΗΣ.

Ἐρήμεροι εἰς τοῦτον τὸν κόσμον, ἢ μᾶλλον ὀδοι-
πόροι ταχέως διαβαίνοντες οὔτε τὴν ἀρχὴν οὔτε τὸ
τέλος τοῦ δρόμου ἐμβριθῶς διανοοῦμεθα, διὰ νὰ ἀνυ-
ψώσωμεν τὴν φαντασίαν εἰς εὐγενέστερα τῆς ὕλης
θεωρήματα· μόλις στρεφόμεθα εἰς τὰ ὀπίσω διὰ νὰ
ἐρευνήσωμεν τὰ γεγονότα, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἔπρεπε νὰ
ὠφελώμεθα· σπανιώτατα δὲ σχεδὸν ἀναβλέπομεν εἰς
τὸ ἄπειρον τοῦ μέλλοντος, ὅπου ἅπαντες ἐντὸς ὀλίγου
μέλλομεν νὰ συγχωνευθῶμεν, ὡς ἀμυδροὶ τινες ῥύακες
εἰς τὰς ἀχανεῖς ἀβύσσους τοῦ ὠκεανοῦ βυθιζόμενοι.

Δυστυχεῖς! ἂν τοῦλάχιστον μόνον ἐκινούμεθα το-
σοῦτον βιαίως! Ἀλλὰ καὶ ἡ γῆ, ἥτις μᾶς φέρει ὡς
τοὺς ἐπιβάτας τὸ πλοῖον, κινεῖται ἀνωμάλως εἰς τὸ
χάος τοῦ παντός, πολλάκις συνεκρούσθη μετ' ἄλλων,
ἐνίοτε δὲ καὶ αὐτανδρὸς νὰ καταποντισθῆ ἐκινδύνουσεν,
ὥστε οὔτε αὐτὴ, οὔτε τὰ ἐπ' αὐτῆς ὄντα ὑπῆρχον
τὸ πάλαι, ὡς καθ' ἡμᾶς φαίνονται· ἀλλ' ἐκεῖνη μὲν
ἔπαθε διαφορὰς περιπετειᾶς καὶ κατὰ τὴν θέσιν αὐτὴν
ἴσως παρήλλαξεν, ἐκ δὲ τῶν ὀργανικῶν μάλιστα σω-
μάτων τινὰ μὲν καὶ παντελῶς ἐξέλιπον, ἄλλα δὲ νεο-
φανῆ τὴν ἐλλείψιν των ἀνεπλήρωσαν.

Πάντες οἱ φιλόσοφοι τῆς Ἰνδίας ἐπέσβευσαν τὴν ἀλ-
ληλοδιάδογον ταύτην ἀνατροπὴν καὶ καινουργίαν τῆς
φύσεως. Τὸ δὲ δόγμα τοῦτο βλέπομεν σαφῶς ἐκφραζό-

μενον εἰς τὰς Εἰσηγήσεις τοῦ βραχμῶνος Menu [Μηνᾶ]
βιβλίον ἱερὸν καὶ θεόπνευστον [1] τῶν Ἰνδῶν κατὰ ὁ-
κτακόσια καὶ ὀγδοήκοντα ἔτη τῆς χριστιανικῆς χρονο-
λίας ἀρχαιότερον

« Πλάσας με, [λέγει ὁ Menu] καθὼς καὶ τὸν λοιπὸν
κόσμον ὁ παντοδύναμος Θεὸς ἐπανῆλθεν εἰς τοὺς κόλ-
πους τῆς πνευματικῆς αὐτοῦ μεγαλειότητος, μετήλλαξε
δὲ τὸν καιρὸν τῆς ἐντελεχείας εἰς ὦραν ἀνέσεως. »

« Ὅταν ἡ παντοδυναμία αὐτοῦ ἐνεργῆ, τὸ σύμπαν
ὄργᾶ· ἡρεμούσης δὲ ταύτης καὶ αὐτὸ καταβρέει· διότι
τὰ ἑσάρκα πνεύματα παύουσι τότε ἐργαζόμενα, καὶ
αὐτὸς δὲ ὁ ὑπέρτατος νοῦς διατελεῖ εἰς ἀδράνειαν. »

« Οὕτως ἡ ἀναλλοίωτος οὕτη δύναμις ἐναλλάξ ἀνε-
γειρομένη καὶ ἀναπαυομένη καθαιρεῖ καὶ ἀναζωογονεῖ
ἀδιάως ὅλον τὸ σύστημα τῶν τε κινητῶν καὶ ἀκινή-
των κτισμάτων. »

« Πολλοὶ τοιαῦτα ὑπῆρχαν περίοδοι καταστροφῆς
καὶ δημιουργίας, ἐξ ὧν ἐκάστη περιλαμβάνει πολλὰς
γενεῶν χιλιάδας· ἐκτελεῖ δὲ τὰ ἔργα ταῦτα ὁ Θεὸς εὐ-
χερῶς καὶ ὡς παίζων διὰ τὴν κοινὴν σωτηρίαν. »

Εἰς τὴν τοιαύτην τῶν Βραχμῶνων κοσμογονίαν
εὐρίσκονται μὲν ἀνάμικτοι καὶ γελοιῶδεις ἄλλοι ὕθλοι
παντοῖοι, ὥστε ἀμαυροῦνται πάντοτε τὸ σπουδαῖον
καὶ ἡ ἀλήθεια· ἀναφαίνονται ὁμῶς σποράδην καὶ λόγου
ἄξια παρατηρήσεις καὶ σκέψεις. Οὕτω π. χ. λέγεται
ὅτι κατὰ τὸν βόρειον πόλον τὸ ἔτος διαιρεῖται εἰς
μίαν μακρὰν ἡμέραν καὶ νύκτα, καὶ ὅτι ἐκείνη μὲν
γίνεται κινουμένου τοῦ ἡλίου πρὸς ἄρκτον, αὕτη δὲ φε-
ραμένου τούτου πρὸς μεσημβρίαν.

Σημεῖα δὲ ἀποδεικνύοντα τὴν ἀκατάπαυστον ταύ-
την τῆς πλάσεως παλῖρροίαν παρεῖχε καὶ ἡ τύχη,
ἐκτὸς τοῦ λογικοῦ, εἰς τὰ ἀσιατικὰ ἔθνη· διότι κατὰ
βάθος πολλάκις τὴν γῆν ἀνακαίπτοντα πρὸς κατα-
σκευὴν διωρύγων, πυραμίδων καὶ ἄλλων τοιούτων
κτιρίων οὐχὶ μόνον εἰς τὰς κοιλάδας καὶ φάραγγας
εὕρισκον ὁστᾶ διαφόρων ζώων, ἀλλὰ καὶ εἰς τῶν
λόφων αὐτῶν τὰς κορυφὰς θαλάσσια κογχύλια.

Διάφοροι συγγραφεῖς Ἑλληνας παρέδωκαν εἰς ἡμᾶς
τὰς περὶ φθορᾶς καὶ ἀναγεννήσεως ἰδέας καὶ τῶν ἱερῶν
τῆς Αἰγύπτου. [2] Αὐτὰς δ' ἐπραγματεύετο καὶ ὁ Ὀρ-
φεὺς κατὰ τὸν Πλούταρχον [3] εἰς τὸν διάσημον ἐκεῖ-
νον ὕμνον του. Ἡ περίοδος τῆς παγγενεοῦς κατα-
στροφῆς ἐπανῆρχετο διὰ τοῦ μεγάλου λεγομένου
ἐνιαυτοῦ, καθ' ὃν ὁ ἥλιος, ἡ σελήνη καὶ οἱ λοιποὶ
πλανῆται κατελάμβανον διὰ τῆς περιφορᾶς των τὸ
αὐτὸ σημεῖον, ὅθεν ἀνεχώρησαν. Ὑπελογίζετο δὲ ὁ
κύκλος οὗτος διαφόρως παρὰ διαφόρων· ἐπειδὴ ὁ μὲν
Ὀρφεὺς τὸν περιώριζεν εἰς 120,000 ἔτη, ἄλλοι δὲ
τὸν ἀνεβίβαζον εἰς 300,000, τινὲς δὲ καὶ εἰς 360,000.
Ἡ δὲ ἰδέα τῆς διαστροφῆς, ἡ ἐξαχρεώσεως τῶν
ἀνθρώπων καὶ ἡ τῆς τοῦ ὀλέθρου αὐτῶν ὡς ποιητῆς

[1] Institutes of Indoo Law, or the ordinances
of Menu from Sanscrit translated by Sir Wil-
liam Jones (κατὰ τὸν Lyell). Principles of geology.
[2] Prichard Egypt. myth.
[3] Περὶ ἐκ. κ. λοιπόντων χρηστηρίων.

συνδέονται σχεδόν πανταχοῦ και ἐπὶ τῆς ἀγροίκου ὁ φιλόσοφος], πάντα δὲ μεταποιοῦνται μόνον, ἢ ὅπως αὐτῆς καταστάσεως τῶν κοινωσιῶν. (4) Οὕτως εἰς τὸν Σόλωνα εἶπαν οἱ ἱερεῖς τῆς Αἰγύπτου ὅτι διὰ τὰς ἀμαρτίας τῶν ἀνθρώπων ὁ Ζεὺς ἀπεράσισε νὰ καταβυθίσῃ μετ' ἄλλεπαλλήλους σεισμούς τὴν Ἀτλαντίδα νῆσον, [5] Καὶ καθ' ἡμᾶς δὲ εἶτι ἱερεῖς Χριστιανικῆς θρησκείας κατέπεισαν πολλοὺς τῶν κατοίκων τοῦ Χιλί, πιστεύοντες ἴσως και αὐτοί, ὅτι ὁ μέγας σεισμός τοῦ 1822 ἦτο ἀπόδειξις τῆς ὀργῆς τοῦ οὐρανοῦ διὰ τὴν γενομένην αὐτόθι μεταπολίτευσιν. [6]

Μανθάνομεν δὲ (Πλάτ. Τιμ) ὅτι κατὰ τοὺς Αἰγυπτίους ὁ κόσμος ὑπέκειτο ἐναλλάξ εἰς ἐμπρησμοὺς και κατακλυσμοὺς, ὥστε δι' αὐτῶν ἀνεχαιτίζον οἱ θεοὶ τὴν ἀκαθεκτον τῆς ποιηρίας τῶν ἀνθρώπων ὀργὴν, ἐκαθάριζον δὲ τὴν γῆν ἐκ τῆς πλεοναζούσης ἀκλασίας. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν πάσης ἀναγεννήσεως οἱ ἄνθρωποι διηγόν εὐτεβῶς και σωφρόνως, ὅθεν και εὐήμερον βαθυμῶν ὁμως ἐπειτα ἐφαυλιζόμενοι παρεξέτρεποντο εἰς τὰ συνήθη τῶν προηγούμενων γενεῶν πλημμελήματα. Ἐντεῦθεν βεβαίως ἐγεννήθη ὁ μῦθος τῆς παρακμῆς τοῦ χρυσοῦ αἰῶνος εἰς σιδηροῦν.

Ἀπὸ τὸν χεῖμαξρόν τῶν προλήψεων τούτων και οἱ Σταϊκοὶ παρασυρόμενοι παρεδέχοντο δύο τακτικὰ ὄργανα θείας ἐκδικήσεως, τὸν μὲν κατακλυσμὸν καταποντίζοντα πάντα τὰ φυτὰ και τὰ ζῶα, τὴν δ' ἐκπύρσιν ἀνατρέπουσαν ἐκ βιθρῶν ἐνίστη και αὐτὴν τὴν ὑδρόγειον σφαιραν. Εἰστίεον δὲ ὅτι ἀπεπλανήθη ὁ ἄνθρωπος ἐκ τῆς πρώτης αὐτοῦ ἀθωότητος και ὅτι μετὰ τὴν καταστροφὴν ἡ Ἀστραία καταβαίνουσα πάλιν εἰς τὴν γῆν ἐπανέφερον αὐτόθι τὸν χρυσοῦν αἰῶνα.

Ὁ Πυθαγόρας διατρίψας ἐπέκεινα τῶν εἰκοσιν ἐτῶν εἰς τὴν Αἰγύπτου, περιηγήθη ἐπειτα τὴν Ἀσίαν, συνωμίλησε δὲ και μετὰ τῶν τῆς Περσίας φιλοσόφων ὅθεν ἐπανελθὼν εἰς τὴν πατρίδα εἰσήγαγε τὴν περὶ τῆς πρῆσῆς διαφθορᾶς τοῦ ἀνθρωπίνου γένους και τοῦ μετασχηματισμοῦ τῶν ἐπιγείων πραγμάτων διδασκαλίαν, τὴν ὅποιαν ὦ, διαργάφει ὁ Ὀβίδιος, [7] πρέπει δὲ νὰ θαυμάζωμεν οὐχ ἦττον παρὰ τὰς ἀστρονομικὰς αὐτοῦ παρατηρήσεις, πρόδρομον τοῦ Κυβερνητικοῦ συστήματος.

« Οὐδὲν ἀπόλλυται εἰς τὸν κόσμον τούτον [λέγει

[4] Διηγείται ὁ σοφὸς Χανυβόλδος ὅτι φορευθέντος πλήθους κατοίκων τῆς Ἀμερικανικῆς ἐπαρχίας Cumana ὑπὸ σεισμοῦ συμβάντος τῷ 1766 ἐπὶ πληθὺν ἐπειτα βραχάται βροχαί, αἵτινες ἔφερον μεγάλην τῶν καρπῶν εὐθηνίαν κατὰ τὸ ἀκόλουθον ἔτος. Ὅθεν κατ' ἀρχαιοτάτην ἐπιχωριάζουσαν δευσιδαιμονίαν ἐώρταζον οἱ Ἴνδοι εὐωχοῦμενοι και ὀρχοῦντες τὴν καταστροφὴν τοῦ κόσμου και τὴν προσεγγίζουσαν ἐποχὴν τῆς ἀναγεννήσεώς του.

[Humoboldt et Bonbland Relat. hist.]

[5] Lyell. αὐτόθι.

[6] Πλάτ. Τιμ.

[7] Ovid metamorph. Lib. 15.

ὅφιλοσοφος], πάντα δὲ μεταποιοῦνται μόνον, ἢ ὅπως αὐτῆς καταστάσεως τῶν κοινωσιῶν. (4) Οὕτως εἰς τὸν Σόλωνα εἶπαν οἱ ἱερεῖς τῆς Αἰγύπτου ὅτι διὰ τὰς ἀμαρτίας τῶν ἀνθρώπων ὁ Ζεὺς ἀπεράσισε νὰ καταβυθίσῃ μετ' ἄλλεπαλλήλους σεισμούς τὴν Ἀτλαντίδα νῆσον, [5] Καὶ καθ' ἡμᾶς δὲ εἶτι ἱερεῖς Χριστιανικῆς θρησκείας κατέπεισαν πολλοὺς τῶν κατοίκων τοῦ Χιλί, πιστεύοντες ἴσως και αὐτοί, ὅτι ὁ μέγας σεισμός τοῦ 1822 ἦτο ἀπόδειξις τῆς ὀργῆς τοῦ οὐρανοῦ διὰ τὴν γενομένην αὐτόθι μεταπολίτευσιν. [6]

Ἀκολουθῶς ἀπεριθμεῖ ὁ ποιητὴς κατὰ τὸν φιλόσοφον τὰ ἐξῆς παραδείγματα τῶν διαφορῶν μεταβολῶν.

1.] Ἡ ἡπειρος μετετράπη εἰς θάλασσαν.

2.] Ἡ θάλασσα μετεβλήθη εἰς χέρσον, ὥστε κογχύλια εὐρίσκονται εἰς διαφοροὺς θέσεις τοῦ μετεωρισθέντος εἰς τὰ ὕψη πυθμένος τῆς, και ἄγκυρα πλοίων ἔκειτο εἰς τὴν κορυφὴν τῶν λόφων.

3.] Κοιλιάδες διωρῶνθησαν ὑπὸ τῶν ὑδάτων, κύματα δὲ τοῦ πελάγους ἐτέκασαν τὰ βουνὰ.

4.] Τὰ ἔλη ἐξηράνθησαν.

5.] Αἱ ἀψυμῶδεις χῶραι ἔγειναν λίμναι και τέλματα.

6.] Ὑπὸ τοῦ σεισμοῦ ἀνεφάνθησαν νέαι πηγαί, (8) πολλαὶ δὲ ἄλλαι κατεβυθίσθησαν. Οἱ ποταμοὶ κατέλιπον τὰς κοίτας [τάφρους τῶν] και ἀνέβρυσαν ἄλλαχοῦ, καθὼς ὁ Ἐρασίνος εἰς τὴν Ἑλλάδα και ὁ Μῦσος εἰς τὴν Ἀσίαν.

7.] Τὰ νάματα τινῶν ποταμῶν ἄλλοτε πότιμα ἐπιπράνθησαν, καθὼς τὸ τοῦ Ἀνίγρου (9) εἰς τὴν Τριφυλίαν [τῆς Ἡλείας].

8.] Νῆτοι συνήθησαν μετὰ τῆς ἡπείρου διὰ προσχωμάτων, καθὼς ἡ Λέσθος μετὰ τῆς Ἀντίσσης, ἡ Φάρος δὲ μετὰ τῆς Αἰγύπτου. (10)

9.] Χερσονήσοι ἀπεσπάθησαν ἐκ τῆς ἡπείρου και ἀπενήσθησαν, καθὼς ἡ Λευκάς, τὸ πάλαι δὲ και ἡ Σικελία αὐτὴ, διασχισθέντος τοῦ Ἰσθμοῦ ὑπὸ τῆς θαλάσσης.

10.] Ἡ ξηρὰ κατεποντίσθη (κατεχώσθη) ὑπὸ τῶν σεισμῶν. Αἱ Ἑλληνικαὶ πόλεις Ἑλικὴ και Βούρα (τῆς Ἀχαΐας) κατέστησαν ὑποβρύχιοι και τὰ τεῖχη τῶν φαίνονται εἰσέτι πρηνῆ ὑπὸ τὴν θάλασσαν. [11]

11.] Πεδιάδες ἀνυψώθησαν εἰς λόφους, ἀναρυσόμενου βιαίως τοῦ κατακλείτου ἀέρος, καθὼς εἰς τὴν Τροιζήνα τῆς Πελοποννήσου.

12.] Ἡ κρᾶσις τῶν πηγῶν μετεβλήθη κατὰ διαφορῶν καιρῶν.

(8) Καθὼς ἡ πηγὴ τῆς Ἀρεθούσης κρήνης τῆς Χαλκίδος ἀποστραφῶθῃ ἀνέβλησε κατ' ἄλλο στομιον, ἀφ' οὗ σειριμένης τῆς γῆς ἠνολήθη χάσμα εἰς τὸ Ἀήλαντον πεδίον. (Στράβων).

(9) Ἴσως ἐννοεῖ τὰς πηγὰς τῶν αὐτοφῶν ὑδάτων. Lyell

(10) Ὁ Πειραιεὺς νησίριον μετὰ τῆς ξηρᾶς. (Στράβων).

(11) Ἡ Ἄρρη και Μίδεια κατεπόθησαν ὑπὸ τῆς Κωπαίδος λίμνης. (ὁ αὐτός.)

13. Ἄλλων δὲ τὰ ὕδατα ἀνεπλήθησαν [9].

14. Σκόπελοι και νῆσοι, ἀφ' οὗ ἐπὶ πολὺ ἐστάλεσαν ὀριστικῶς, ἰσπερωθήσαν, καθὼς ἡ Δῆλος και αἱ Κυκλαδῆς, εἴτε Πλαγκταὶ και Συμπληγάδες νῆσοι.

15. Πυριπνῶν ὀρέων κρατῆρες μετήλλαξαν τὴν θέσιν τῶν. Τὸ πάλαι ἡ Αἶτνα δὲν ἐξέπεμπε φλόγας· θέλει δὲ πᾶσαι ποτὲ και τοῦ λοιποῦ κατασειομένη και πυροβολοῦσα, ὅταν ἡ ἄλλα στόμια ἀντὶ τῶν ὑπαρχόντων ἀνοίχθῶσιν, ἡ καταναλωθῇ ἡ ὑπάρχουσα καύσιμος ὕλη.

Ὁ δὲ Σταγειρίτης φιλόσοφος θεωρεῖ τὰς συμβαινουσας ἐκ διαλειμμάτων καταστροφὰς ὡς φυσικῶν δυναμειῶν, εἴτε νόμων τοῦ σύμπαντος ἀποτελέσματα. Κατ' αὐτὸν τοῦ Δευκαλίωνος ὁ κατακλυσμὸς ἐβλάψεν τὴν Ἑλλάδα διὰ τὴν ἀθρόαν τῶν ποταμῶν πλημμύραν ἄλλα τοιοῦτοι χειμῶνες δὲν ἐπισκῆπτουσιν ἐκ περιτροπῆς εἰς τὴν αὐτὴν χώραν. (10) Ὁ δὲ Κινσωρίος ἀναφέρει ὡς γινώμην τοῦ Ἀριστοτέλους ὅτι οἱ συμβαινόντες γενικοὶ κατακλυσμοὶ διαδέχονται τὰς ἐκπύρσεις, ἢ τοὺς ἐμπρησμοὺς· και ἐκείνοι μὲν συμπίπτουσιν ὡς χειμῶνές (τινες) τοῦ μεγάλου ἑνιαυτοῦ, οὔτοι δὲ εἰς τὴν ἀκμὴν τῆς ἀέρας ἐπιγίνονται ὡς καυματηρότητα θέρη. (11) Ἡ γῆ δὲ μεταβάλλεται τόσον βραδέως, ὥστε λανθάνει τὸν ἄνθρωπον βραχυβίον ὄντα. (12) Ἡ δὲ ἐναλλαγὴ τῆς θαλάσσης και τῆς ξηρᾶς συμβαίνει πιθανῶς κατὰ γενικοῦς τινας κανόνας τοῦ ὅλου συστήματος.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ μὲν χρόνος ὑπάρχει ἀπειρος, ὁ δὲ κόσμος ἀίδιος, οὔτε ὁ Τάναϊς, οὔτε ὁ Νεῖλος ἐβρύσσει και ἐκλείπουσιν και ὁ μὲν ἤδη κατάφροτος τόπος ἦτο χέρσος τὸ πάλαι, και αὐτὸς ἴσως ξηρανθῇ· ἄλλους δὲ θέλουσι καλύψει τὰ ὕδατα· διότι ἡ θάλασσα ἀποσυρομένη κατὰ τινὰς χώρας πλημμυρεῖ κατ' ἄλλας, ὥστε παντοῦ και διὰ παντός δὲν ὑπάρχει ἡ αὐτὴ ξηρὰ, ἢ θάλασσα, ἀλλὰ κατὰ καιροὺς μεταβάλλεται.

Ὁ Στράβων ὁμως προχωρῶν περαιτέρω ἀναζητεῖ κατὰ τὸν Ἐρατοσθένη (13) και διὰ τινὰ λόγον κογχύλια θαλάσσης εὐρίσκονται ἀπόθετα εἰς ὀρεινοὺς τόπους πολὺ τῶν αἰγιαλῶν ἀφιστῶτας. Παρνεῖρει δὲ τὴν γνώμην τοῦ Λυδοῦ Ξάνθου ὅτι ἡ θάλασσα πλατυτέρα κατ' ἀρχὰς συνεστάλη ἐπειτα ξηρανθεῖσα, καθὼς ἐπ' αὐτοῦ ἐξηρανθησαν πολλὰς λίμναι και ποταμοὶ και φρέατα κατὰ τινὰ ἀψυμῶδη θέρη· ἀκολουθῶς ἐπιφέρει και τὴν τοῦ Στράτωνος δόξαν ὅτι διὰ τὴν κατακυλιόμενην παρὰ τῶν ποταμῶν ἰλὺν ὁ Εὐξείνος Πόντος ὑψώθη τόσον, ὥστε ὑπερέβη διαβρῆξας τὸν διείργοντα Βόσπορον και συνήθη μετὰ τῆς Προποντίδος, ὥστε ἡ ἀριστερὰ αὐτοῦ πλευρὰ διέμεινε τελεματώδης. Οὕτω δὲ και ἡ Μεσόγειος ὑπερέβη διασχίσασα τὸν πορθμῶν τῶν Γα-

δεῖρων και ἐχύθη εἰς τὸν ἀτλαντικὸν ὠκεανόν. Τὰ δὲ παρὰ τὸν ναὸν τοῦ Ἀμμῶνος ἄφρονα τῆς Ἀφρικῆς κογχύλια ἴσως ἀπετέθησαν παρὰ λιμνοθαλάσσης, ἧτις διορύξασα διέξοδον ἐξέβρυσεν.

Αὐτὸς ὁμως καθ' ἑαυτὸν ὁ Στράβων ὑποτοπάζει ὅτι ἡ αὐτὴ γῆ ἐναλλάξ ὑψοῦται και ταπεινοῦται, ἐπομένως δὲ και ἡ παρακειμένη θάλασσα πάσχει ἀναλόγως και πλημμυρῆσασα πρῶτον, ὕστερον παλιρροεῖ εἰς τὰ ἀρχαῖα τῆς θρία, ὥστε τὸ φαινόμενον πρέπει νὰ ἀποδοθῇ κυρίως εἰς τὸ ὑποβρύχιον και ψαθυρὸν, ἢ ἀπαλὸν ἔδαφος τῆς θαλάσσης ὑπὸ τῶν ἡραϊσιῶν σεισμῶν ἀνυψούμενον, συμπίπτουσης δὲ, εἴτε ὑποχωρούσης τῆς γῆς ταύτης καταδύεται και ἡ θάλασσα, ὥστε οὕτως ἐβυθίσθησαν ἡ Βούρα και ἡ Βιζώνη. (14) κτλ. Οὕτω και παρὰ τὴν νῆσον τῆς Θήρας ἀνέδου ἐκ τοῦ βυθοῦ τῆς θαλάσσης τῷ 1709 νέον νησίριον κα' ἐντὸς ἐνός μηνός ἔλαβε περίμετρον ἐν μίλιον, ὑπερείχε δὲ τῶν ὑδάτων 25 πόδας.

Ἀναφέρει δὲ ὅτι ἡ Σικελία ἀπεσπάσθη τῆς Ἰταλίας λέγει ὅτι σπανίως ἐπὶ τοῦ παρόντος καταστρεῖται ἢ παράλιος ταύτης χώρα, ὡς ὅτε ἐλείπον αἱ νῆσοι τοῦ Αἰόλου (Λιπάραι) αἱ Πιθηκεῖσαι, ἡ Αἶτνα κτλ. δι' ὧν ἐκσπενδονίζονται εὐκόλως αἱ εὐπρηστοὶ ὕλαι. . .

Τελευταῖον βεβαιῶ ὁ Στράβων ὅτι και οἱ Δρυῖδες αὐτοὶ πρῆσθεύοντες τὸν κόσμον ἀίδιον ἐδόξαζον ὑπόκεινται εἰς καταστροφὴν δι' ὑδάτων και πυρός (15) και ὅτι ἡ περὶ τούτου ἰδέα μετέβη εἰς αὐτοὺς ἐκ τῆς Ἀσίας διὰ τῶν Ἑλλήνων, τῶν ὁποίων μετεχειρίζοντο τὰ γράμματα και εἰς τοὺς ἀριθμητικὸς τῶν ὑπολογισμῶν κατὰ τὸν Καίσαρα (16).

Ἐκ δὲ τῶν νεωτέρων φιλοσόφων ὁ μαθηματικώτατος Λαϊβνίσις (17) παρέστησε τὴν γῆν ὡς μύδρον διάπυρον βαθυμῶν ψυχόμενον ἐκ τῶν ἐξω εἰς τὰ ἔσω και συμπηγνόμενον. Τούτου δὲ γενομένου συμπιληθέντες οἱ ἀναδιδόμενοι ἀτμοὶ ἀπέτελεσαν τὸν ὠκεανόν, ὅστις ἐκάλυπτε κατ' ἀρχὰς ὅλην τῆς γῆς τὴν ἐπιφάνειαν. Ἐπειδὴ δὲ τῆς καταψύξεως προχωρούσης ἐσχηματίσθησαν ἐντὸς τῆς γῆς φάραγγες και σπραγγώδη κοιλωμάτα εἰσρέυσαντα αὐτόθι· τὰ πλήθοντα ὕδατα ἐχαμήλωσαν τὸ ἐπίπεδον τῶν ὑδάτων (18) ἀφῆκαν δὲ ἐκ διασχημάτων ὑπαίθρους τὰς ὑπεκείμενας ὑφάλους και χέρσον, ἢ τέναγος τὸν βυθὸν αὐτόν.

Τῆς γνώμης ταύτης ἐράνησαν μὲν ζηλωταὶ και ἄλλοι τινὲς, μάλιστα δὲ πάντων ὁ Βυρφῶν και ὁ Δελούκ παραδεχόμενοι ὡς πρωταίτιον τῆς ἀνατροπῆς τῶν ὑπεστώπων τοὺς ἐπικλυσμοὺς, ἢ τὰς πλημμύρας τῶν ὑδάτων και ἀντίθετα φρονούντες πρὸς τὸν Hutton, Hook και ἄλλους ἀποδιδόντας τὰ πλεῖστα τῶν τοιούτων φαινομένων εἰς τοὺς σεισμοὺς τῶν Ἡραϊσιῶν

(9) Τοῦτο συμβαίνει εἰς τὴν πρὸς δυσμὰς τῆς Κασιπίας θαλάσσης ἐπαρχίαν Baku, καθὼς και εἰς τὴν Pietra Mala τῶν Ἀπεννίνων, ὅπου ὑπερπολάζει ἐξφλεκτον πνεῦμα. (ὁ αὐτός)

(10) Μετεωρ. Βιβλ. 1. κεφ. 12.

(11) De die nat. παρὰ Lyell.

(12) Μετεωρ. Βιβλ. 11, 14, 15, 16.

(13) Γεωγρ. Βιβλ. Α.

(14) Στράβ. αὐτόθι.

(15) Βιβλ. Α.

(16) Lib. vi c. 13.

(17) Protogaea 1680.

(18) Παρατηρήθη διὰ τῆς ἐπαρειαλιμμένης ἀναμετρήσεως ὅτι ἡ Βαλτικὴ θάλασσα χαμηλύνεται 45 δακτύλους κατὰ πᾶντα αἰῶνα.

δρέων· υπερέβαλε δὲ πάντας τούτους τὸν φυσιολόγους ὁ Σάξων Werner ὅστις καὶ πατήρ τῆς ὀρυκτολογίας ἀξίως ἐπωνομάσθη.

Ἄλλ' εἰς τοὺς ὑπάρχοντας ἤδη τοσοῦτους λόγους προσέθηκεν ὁ Γάλλος Cordier καὶ τὴν θεωρίαν τοῦ κεντρογείου πυρός ὡς ἐνδελεχούς καὶ ἀκαταπαύστου ἀσορμῆς παντοίων μεταβολῶν. Ἀπέδειξε δὲ τῶντι πρῶτος ὅτι τὰ ἐνδόμυχα, οὕτως εἶπεν, τῆς γῆς κατακαίονται ὑπὸ ἐμψύτου θερμότητος, εἰς τὴν ὁποίαν ἀποδίδει καὶ τὴν ἀρχικὴν αὐτῆς ρευτότητα ἢ θερμότητος δὲ αὕτη πλεονάζει κατὰ λόγον τοῦ βάθους, οὐχὶ ὅμως ὁμαλῶς καὶ παραπλησίως παντοῦ· αὐξάνει δὲ τὸ σύνολον κατὰ βαθμὸν ἓνα εἰς 25 μέτρων βάθος, ὥστε εἰς 2500 μέτρα (1|2 λεύγαν) κάτω τῆς ἐπιφανείας τὸ ὕδωρ διαλύεται εἰς ἀτμούς, εἰς 6,000 δὲ μέτρα ἀναλύεται καὶ ὁ μόλυθος· ἀλλ' οὕτε πέτρα, οὕτε μέταλλον ἀντέχει ἐφ' ὅσον προχωροῦμεν εἰς τὰς 20, ἢ 25 λεύγας βάθους.

Ποτὲ ἴσως ὁ ἄνθρωπος δὲν θέλει ἐξιχνιάσει τὰ βάθη τῆς γῆς· ἐπειδὴ μόλις κατέβη μέχρι τοῦδε εἰς 300, ἢ 400 μέτρα· ἀλλὰ τί σημαίνει τοιαύτη ἀπόστασις συγκρινομένη πρὸς τὴν ἡμιδιάμετρον τῆς γῆς συχεῖ μὲν ἐκ 1435 λευγῶν, ἐνῶ μόλις γνωρίζομεν τὸ γενῶν ἔχον τὸ 1|11500 μέρος τῆς ἡμιδιάμετρον ταύτης;

Καὶ ὅμως ἡ θέσις τῶν ὀρυκτῶν, μάλιστα δὲ φυτῶν καὶ ζῶων τεθαμμένων ἀπ' αἰῶνος εἰς τῆς γῆς τὰ σπλάγχνα, βοηθεῖ πολὺ εἰς τὰς ἀρχαιολογικὰς καὶ φυσικὰς ἐνταυτῶν ἐρεῖνας. Ἰσως καταφρονεῖσι τινες ἀπερισκεπῶς τὰ τοιαῦτα τῶν παρελθόντων αἰῶνων ναυάγια· ὁ ἐπιστήμων ὅμως θεωρεῖ αὐτὰ ὡς μνημεῖα τῆς φύσεως πολὺ ἀξιοπιστότερα παρὰ τὰ νομίματα καὶ τὰ βιβλία καὶ τὰ χειρόγραφα καὶ τὰς ἐπιγραφὰς καὶ τὰ κτίρια· διότι ἐκ τούτων τινὰ εὐκόλως παραποιεῖται ὑπὸ τῆς τέχνης, ἀλλὰ δὲ διαφθείρονται αὐτομάτως. Καὶ ὅμως μεγάλα χάρματα τῆς ἱστορίας τῶν ἀρχαίων ἐθνῶν ἀπληροῦνται καὶ ἐκ τῶν ἐρείπιων τούτων τῆς ἀνθρωπίνης βιομηχανίας.

Τὰ πλείεστα τῶν ἀνευρισκομένων ὀρυκτικῶν ὀρυκτῶν ἀνήκουσιν εἰς τὰ ζωόφυτα, τὰ μαλακία, ἢ τὰ κογχύλια κτλ.

Ἀλλὰ πῶς γνωρίζονται τὰ ὀρυκτικὰ ὀρυκτὰ ταῦτα; Διατηροῦσιν ἐντὸς τῆς γῆς τὴν φυσικὴν τῶν μορφῶν καὶ σύστασιν· ἀποβάλλουσιν ὅμως τὰς χημικὰς ιδιότητας, ὡς ἐκλιπούσης τῆς ζωϊκῆς ὕλης, καὶ οὕτως ἀποβαίνουσιν εὐθραπέτα καὶ εὐδιάλυτα· ἐνίστη δὲ ἀπολιθοῦνται παντελῶς καὶ μόνον ἐκ τοῦ σχήματος διακρίνονται. Ἄλλοτε πάλιν βλέπομεν μόνον τὸν τύπον τοῦ φυτοῦ, ἢ τοῦ ζώου ἐπὶ τῶν διαφόρων χωμάτων ὡς ἐκμαγεῖν σφραγίδος ἐπὶ τοῦ κηροῦ, αὐτὸ δὲ τὸ ζῶον ἠφανίσθη ἐκ πολλοῦ ἤδη· ἀλλὰ καὶ τὸ ἀμυδρὸν αὐτὸ σημεῖον ἀποχωρῶντως ἀποδεικνύει τὴν ὑπαρξίν του, καθὼς τὰ ἔχνη μαρτυροῦσιν εἰς τὸν κυνηγὸν τὸν δρόμον τοῦ ἀγριμαίου. Διειτηρήθησαν δὲ τὰ τοιαῦτα διὰ τοῦ ὕδατος, ἢ ἐντὸς τοῦ ὕδατος ἀπαλλαγέντα οὕτω τῆς ἐπιβροῆς τοῦ ἀέρος, ἥτις φθείρει καὶ τὰ ζῶντα φυτὰ καὶ ζῶα, πολὺ δὲ μᾶλλον τὰ ζωῆς ἤδη στερημένα. Τέλος εὐρίσκονται περιτυλιγμένα ὡς ἐντὸς ἐλύτρου εἰς τιτανώδη, ἢ ἄλλην τινὰ ὕλην.

Τὰ ὀρυκτὰ φυτὰ καὶ ζῶα εὐρίσκονται εἰς διάφορα βῆθη, διότι καὶ κατὰ διαφόρους καιροὺς κατεχώσθησαν, ὡστε ἀποτελοῦσιν ἀλλεπαλλήλους στοιβάδας, αἱ ὁποῖαι ὅμως ἐκ τῶν ἄνω εἰς τὰ κάτω ἐξεταζόμεναι συγκεφαλαιοῦνται εἰς κυρίως ὑπὸ παντῶν ὀρυκτῶν καὶ συστάσεως διαφόρου χαρακτηριζόμενας, δηλαδ. 1) εἰς τὴν μετακατακλυσμαίαν (ἐπιπόλαιον) 2) τὴν κατακλυσμαίαν 3) τὴν προκατακλυσμαίαν (τρίτην) 4) τὴν δευτερεύουσαν 5) τὴν διάμεσον δὲν ἀναφερόμεν τὴν κεντρικὴν, ἢ πρωτογενῆ διότι αὕτη δὲν περιέχει ὀρυκτὰ, φυτὰ καὶ ζῶα.

Εἰς τὴν Διάμεσον εὐρέθησαν μαλάκια, ζωόριστα, ἰχθύες, σαρκοφάγοι, (ὡς φέροντες δόντας κυνικοὺς καὶ αἰχμηθέντας). Μεταξὺ δὲ τούτων διακρίνεται ἀγνωστὸν τι σήμερον ζῶον μεγαλιχθὺς παρὰ τοῦ Ἑλβετοῦ Ἀγασιῆ ἐπικληθέν. Σημειώσαν δ' ἐνταῦθα ὅτι κατὰ τοὺς ζωολόγους τὰ σαρκοφάγα ἐφάνησαν ἐπὶ τῆς γῆς κατόπιν τῶν ποηράγων· ἐπειδὴ ἂν ἐγενῶντο συγχρόνως, ἦτο ἀδύνατον τὰ ποηράγα νὰ διατηρηθῶσι καὶ πολλαπλασιασθῶσιν ὑποκείμενα εἰς τὴν βορᾶν τῶν ἄλλων.

Εἰς τὴν δευτερεύουσαν εὐρίσκονται ἐρπετὰ ἐντὸς ἐλωδῶν προσχωμάτων κατὰ τὰς ὄχθας τῶν ποταμῶν, οἷον τὰ ἀγνωστα σήμερον ὁ μινύτωρ, ὁ γαιώσαυρος (12, 13 ποδῶν μήκους) ὁ μεγαλόσαυρος, ζῶον γιγαντιαῖον ἀνάλογον τοῦ κροκοδείλου, 30 καὶ 60 ποδῶν μήκους· ἐκ τῶν ὀξείων ὀδόντων του ἔκρινεν ὁ Cuvier ὅτι ἦτο θηρίον παμβορώτατον. Ὁ πτεροδάκτυλος οὕτως ὀνομασθεὶς παρόσον ἔφερον ὕμεν ὠδὴν πτερά, ὡς ἡ νυκτερίς, εἰς τὰ δάκτυλα· ὁ κροκοδείλιος, εἶδος κροκοδείλου, ὁ τελεόσαυρος, ἢ μᾶλλον ἀκρόσαυρος ὡς εἰς τὰ μεθόρια, οὕτως εἶπεν, τῶν σαύρων κείμενος, μίγμα μαστοφόρου καὶ κροκοδείλου, ὁ Μωσόσαυρος, εὐρεθεὶς παρὰ τὸν Μῶσαν ποταμὸν τῆς Κελτικῆς φέρων σιαγόνα 33 ποδῶν μήκους καὶ ἐπέκεινα, ὥστε ἀποτελεῖ τὸ 1|6 σχεδὸν τοῦ ὅλου σώματος. (24) Ὁ ἰχθυόσαυρος φέρων μήκ. 5—15 ποδ. 3 ῥύγχος ὡς τοῦ δελφίνου, ὀδόντας κροκοδείλου, χηλὰς κήτους, ὅθεν ἐνήχεται εἰς τὰ πελάγη, καὶ δύο μέγιστα ὄμματα. Ὁ πληοσάουρος ἐγγύς, τὸ πλεῖστον τῶν σαύρων κείμενον ζῶον, μήκους 3 μέτρων· ὁ σαυροκέφαλος, μήκους 6—8 ποδῶν. χεῖναι ἀγνωστοὶ γιγαντιαῖαι κτλ. ἰχθύες παντοῖαι νεοφανεῖς, οἷον ὁ ποικιλίος, ὁ παλαιόθρισσος, ὁ μακροκέφαλος, ὁ στρωματεὺς, ὁ ἀριστόλοβος, ποτάμιοι καὶ θαλάσσιοι ἀνάμικτοι.

Πτηνὰ ἑσπανίως εὐρέθησαν οἷον σκολόπαξ, περιστέρη, πέλεια κτλ.

Θηλαστικὰ δὲν ὑπῆρχον ἔτι κατὰ τοὺς πλείστους τῶν ζωολόγων.

Εἰς τὴν προκατακλυσμαίαν (τριτεύουσαν) εὐρίσκονται προσχώματα θαλασσῶν καὶ ποταμῶν μεταξὺ δ' αὐτῶν ἰχθύες, σελάχη, φυτὰ, κογχύλια, ἔντομα κτλ.

Ἐρπετὰ, κροκοδείλοι, βάτραχοι κτλ.

Θηλαστικὰ ἐνάγια, φῶκαι νέου εἶδους, δελφίνες, θαλάσσιοι ἄρκτοι· φάλαινα. Ἐνμόνον ὅστω ἄρκτος εὐρεθεὶς εἰς τὴν ὁδὸν τῶν Παρισίων Dauphine ἐζύγισεν 227 λίτρας!

Πτηνὰ ἀπεδείχθησαν ὑπάρχοντα, ὅτε ἔλειπεν ἐτι ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τὴν γῆν· τὰ πτερά των ἦσαν ἐντυπωμένα εἰς τὸν γύφον, ἀνεκαλύφθησαν δὲ καὶ ὡτ' ὀρνίθων, καὶ κόπρος ἄλλων ζῶων.

Θηλαστικὰ χερσαῖα πάντη ἀγνωστα· πολλὰ παχύδεσμα, οἷον οἱ παλαιόθριες, οἱ ἀνοπλόθριες κτλ.

Οἱ πρῶτοι εἶχον ὕψος μικροῦ ἵππου, σκέλη νευρώδη καὶ ἐραχέα, πόδας τριδακτύλους μώνυχας, ῥύγχος δὲ ἐν εἶδει προβοσκίδος.

Ὁ διχόβουκος (!!) οὕτως ὀνομάσθη, διότι εἶχε τοῦ: τραπέζιτας διηρημένους εἰς δύο στίχους, ἢ ἐξοχὰς (βουναί!) ὁ χοιροπόταμος, ἢ χοιροπόταμος, ὁ ἀνθρακόθρις εὐρεθεὶς μεταξὺ γαιανθράκων κτλ. ὁ μασιόθρις, εἶδος ἐλέφαντος, φέρον προβοσκίδα καὶ χαυλιόδοντας, τῶν ὁποίων ἢ κορώνη εἶχε φύματα ὡς θηλάς μαστοῦ, ἐτρέφετο ἐκ χόρτων καὶ ῥιζῶν χείρου ἤδη ἀγνωστον ἐφ' ἡμῶν κτλ.

Ἡ Κατακλυσμαία ἐποχὴ περιλαμβάνει τὰ σημεῖα πολλῶν τοπικῶν καὶ ἀλλεπαλλήλων κατακλυσμῶν, οἱ ὁποῖοι μετεκύλισαν ἀπὸ τὰ ὄρη εἰς τὰς πεδιάδας καὶ τὰς φαράγγας ὀγκωδιστάτους λίθους καὶ ἀπέιρους μυριάδας ζῶων ποηράγων καὶ σαρκοφάγων πνιγέντων. Ἐξ ὧν πολλὰ ἐξέλιπον ἤδη ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς, τινὰ δὲ εὐρίσκονται εἰς ἄλλα κλίματα θερμότερα.

Τὰ λείψανα τῶν ζῶων τούτων φαίνονται εἰς τὴν ἴλην καὶ τὰ προσχώματα τῶν πλημμυρηθέντων ποταμῶν ἐξ ἄμμου, χαλῆκων κτλ. Εἰς τὰ βαθύτερα στρώματα ἀπαντῶνται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ποηράγα ζῶα, μαμούθ, ἐλέφαντες, μαστόδοτες, ἵπποπόταμοι, ῥινόκερος ἔλαφοι, βόες κτλ. εἰς δὲ τὰ ἀνώτερα καὶ ἀκολούθως νεώτερα εὐρίσκονται σαρκοφάγα καθὼς καὶ εἰς ὀλόκληρα ἄντρα, ἢ εἰς τὰς σχισμὰς τῶν πετρῶν· ἀλλὰ λείπουν τὰ ἐνάγια κογχύλια, τὸ ὁποῖον τοῦτο ἀποδεικνύει ἔλλειψιν πλημυρίας θαλάσσης.

Ἡ εὐφορία τῆς γῆς ὀργώσης τὸ πάλαι ἴσως ἐπλήθυνε τὰ ποηράγα ζῶα· ἀλλ' οἱ ἐπελθόντες κατακλυσμοὶ κατέστρεψαν πολλὰ αὐτῶν εἶδη· ὁ λεγόμενος μαμούθ φαίνεται εἶδος ἐλέφαντος ἐκείνης τῆς ἐποχῆς, ἦτο ὀγκωδέστερος καὶ ὑψηλότερος τοῦ Ἰνδικοῦ καὶ τριχώτος. Πολλοὶ εὐρέθησαν τοιοῦτοι παρὰ τοὺς ποταμούς τῆς Σιβηρίας ἐκβιλλοντας εἰς τὸν κατεψυγμένον ὠκεανόν, τινὲς μάλιστα ἔφερον καὶ τὸ δέρμα καὶ τὰς σπινθὰς των. Τὸν ἐλέφαντα τοῦτον ὁ Βλουμενδὴ ὀνόμασε προκατακλυσμαῖον. Εὐρέθησαν μὲν καὶ εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ τὴν Ἀμερικὴν ὅσα αὐτοῦ ὀρυκτὰ κυρίως ὅμως πλήθουσιν εἰς τὴν Σιβηρίαν, ἔπου πρὸ ἀμνημοσύνης ἦσαν ὑποκείμενον κερδαλέας ἐμπορίας.

Τῶ 1577 εἰς τὴν ῤίξαν δρυὸς πέριξ τῆς πόλεως Lucerne ἐναυρήθησαν ὅσα τοιαῦτα, τὰ ὁποῖα ὁ Felix Plater καθήγησεν τῆς ἱατρικῆς ἐν Βασιλεῖα ἐθεώρηται ὡς ἀνθρώπινα.

Ὁ σοφὸς Ἰησουῆτης Kircher [Mundus Subterraneus] ἀναφέρει τάρων Γίγαντος ἀνευρεθέντα εἰς τὴν Ἰταλίαν (Καλαβρίαν).

Ἐπὶ δὲ Αυτοκράτορος XIII. εἰς τὴν ἐπαρχίαν τῆς Γαλλίας Dauphiné ἀνευρεθὴ σκελετὸν (ἴσως ἐλέφαντος) τοῦ ὁποίου ἀπεδίδον εἰς τὸν Teutobochus βασιλεῖα τῶν Κίμβρων, καταπολεμηθέντα παρὰ τοῦ Μαρίου· ὑπῆρχε δὲ λέγεται καὶ ἐπιγραφή ἐντὸς τοῦ τάφου, ἢ ἐξή: « Teutobochus rex ».

Ἐν γένει φαίνεται ὅτι πάντα ἦσαν ὀστᾶ ἐλεφάντων μαστοδότων καὶ ῥινόκερων.

Ἄλλ' ἀνθρώπων ὀστᾶ θεβαίως ἀποδεδειγμένα εὐρέθησαν ἄρα γέ ποτε εἰς τοιαύτας ἀνασκαφάς;

Ὁ Σπαλιαντσίανης ἐπίστευεν ὅτι εὐρήκε τοιαῦτα εἰς τὰς βωγμάς τῶν σκοπέλων τῆς νήσου τῶν Κυθῆρων, ἐνωμένα μετὰ ὀστέων ἄλλων ζῶων.

Ὁ Ἀγγλος περιηγητῆς Bowles ἐβεβαίωσεν ὅτι εἶδεν ὁμοια τοιαῦτα εἰς τὰς βωγμάς τοῦ Conclud.

Ἄλλ' ὡς ἀναμφισβητήτως ἀνθρώπινα ὀστᾶ θεωροῦνται τὰ ἀνευρεθέντα ἐν μέσῳ ἀργίλλου εἰς χάρματα βουῶν τιτανώδη κατὰ τὸ 1820 παρὰ τοῦ Βαρῶνος Schlottheim εἰς τὴν Σαξωνίαν. Ἡ γαιωλογικὴ θέσις των ἀπέδειξεν ὅτι ἦσαν ἐκεῖ τεθαμμένα πρὸ τῶν ἱστορικῶν χρόνων· ἀνὲ δὲ καὶ παρίστανεν ὑψηλὸν ἀνάστημα, δὲν εἶχον ὅμως τὸ μῆκος τῶν γιγαντιαίων ὑπολαμβανομένων.

Ἄνευρέθησαν ὁμοίως ἔπειτα καὶ παρὰ τὸν ποταμὸν Ester ἐντὸς βωγμῶν καὶ κοιλωμάτων ἀναμείστων ἀργίλλου ἦσαν δὲ ἀνάμικτα μετὰ ὀστέων διαφόρων χερσαίων ζῶων καὶ πτηνῶν ἐνὸς ὕδατος.

Κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους ὁ ναύαρχος Cochran (Cochrane) κυριεύσας τὴν Γαλλικὴν νήσον Guadeloupe μετέβη εἰς τὴν Ἀγγλίαν ἐν μέρος τελετοῦ ἀνθρώπινου θεωρουμένου παρὰ τῶν ζωολόγων. Τοιοῦτον δὲ ὑπάρχει καὶ ἕτερον εἰς τὸ μουσεῖον τῶν Παρισίων ἐκ τοῦ αὐτοῦ προελθόν τόπου.

Οἱ φυσιολόγοι διῆχουρίζοντο μέχρι τοῦ δε ὅτι δὲν εὐρίσκονται ὀρυκτὰ ὀστᾶ ἀνθρώπων συγχρόνων μετὰ τῶν ἐκλιπόντων ζῶων, τὰ ὁποῖα ἀνακαλύπτονται εἰς προσχώματα κατακλυσμῶν, πλημμυρῶν κτλ. ὁ δὲ Cuvier ἐδόξαζεν ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἐγεννήθη μετὰ τὰς φυσικὰς καταστροφάς, αἱ ὁποῖαι συνέβησαν εἰς τὴν γῆν πρὸ 500, ἢ 600 ἐτῶν.

Ἄλλ' εὐρέθη, εἶπαν, ὁ τύπος (!) τῶν ποδῶν ἀνθρώπου εἰς τὴν νότιον Ἀμερικὴν· ὁ δὲ Κύριος Razoumowski ζωολόγος καὶ φιλαλήθης ἀνευρε ὀστᾶ ἀνθρώπων εἰς τὰς ἄμμους τοῦ Baddan· ἐβεβεβαίωθη δὲ ὑπὸ τοῦ Germar καὶ Keferstein ὅτι ὑπῆρχον ὀστᾶ τοιαῦτα καὶ εἰς τὰς βωγμάς σπηλαίων, ἢ βουῶν τῆς Δαλματίας, καθὼς πρὸ πολλοῦ διετίετο ὁ Σπαλιαντσίανης· ὁ δὲ Boué ἀνευρε τοιαῦτα τῶ 1823 πηρῶν τοῦ Bade περιεχόμενα εἰς προσχώματα τῆς κοιλάδος τοῦ ῤήνου, ἀναμειγμένα δὲ μετὰ ὀστέων ἄλλων τῶν ἐκλιπόντων, ἢ ἀγνωστον ἤδη ζῶων.

Ἐστέρων εἰς τὸν νομόν τοῦ Aude τῆς Γαλλίας, ὁ K. Touruar εὐρεν ἐντὸς σπηλαίων ὀστᾶ ἀνθρώπων καὶ ὕων, ἢ ἄλλων ζῶων ἀγνωστον, προσέτι δὲ καὶ ἔργα ἀτελοῦς κεραμικῆς.

Ὁσαύτως δὲ παρετηρήθησαν ἀνθρώπινα ὀστᾶ καὶ εἰς ἄλλον νομόν τοῦ Herault καὶ Gard ὑπὸ τῶν ζωολόγων E. Dumas καὶ Christol.

Εἰς τὸ σπήλαιον τοῦ Poudres εὐρέθησαν καὶ τεμάχια ἀγγείων ἀογιλλώδους κεραμικῆς.

Εἰς τὸ τῶν Miallet (νομόν τοῦ Gard) τῶ 1831 ὁ Teissier ἀνεκαλύψε καὶ πολλὰ σκεύη, οἷον λύχνους καὶ εἰδώλια ἐκ πηλοῦ ὀπτοῦ, ψέλλια χαλκᾶ, κεράμους κτλ.

Ὁ Schmerling ἀπὸ Liège εὐρέκεν ὁμοίως μεταξὺ συγκριμάτων ἀργίλλου, χαλῆκων καὶ τιτανίου ὅσα ἀνθρώπων γνησιώτατα μετὰ ἄλλων ἀνηκόντων εἰς ἄλλα ζῶα

τῷ δὲ 1835 καὶ ἕτερα εἰς ἄλλο σπήλαιον τοῦ Chokier.

Μεταξὺ τῶν ὀστεοστρώτων σπηλαίων ἀναφέρονται ὡς πολλὰ καὶ ἀλληλοχούμενα, κατὰ διάφορον μάλιστα ὕψος, τὰ τῶν Καρπαθίων (σπήλαιον τῶν Δρακόντων) τὰ τῆς Παβαρίας ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὀχθῆς τοῦ Wiesent, τὰ τῆς Ἀγγλίας, Γαλλίας κτλ. Πολλὰ ἐκ τῶν σπηλαίων τούτων καλύπτονται καὶ ἀπὸ σταλακτίτας κομψοτάτους ἔχοντας διάφορα σχήματα.

Ὁ Γέφερσον πρόεδρος τῶν Ὁμοσπ. ἐπαρχιῶν ἀνήγειλε τῷ 1797 καὶ διέγραψε πρῶτος ἀγνωστὸν τι ζῶον τοῦ ἵππου ὑψηλότερον, *μεγαλώνοχα* παρ' αὐτοῦ ὀνομασθέν· εὐρέθη δὲ αὐτὸ εἰς σπήλαια τῆς Βιργίνιας.

Εἰς τὴν *μετακατακλυσματιανή* νεωτάτην ἐποχὴν δὲν εὐρίσκονται σπονδυλωτὰ ζῶα θαλάσσια· ἀλλὰ σφώματα ἀνθρακίτιδος ὕλης ἐντὸς τῶν κοιλάδων περιέχουσιν ὀστᾶ ἄλκῃς, κάπρων, βοῶν κτλ. Περιέργον δὲ φαίνεται ὅτι τὸ τελευταῖον τοῦτο κτῆνος, τὸ ὁποῖον δὲν εἶδον ποτὲ ζῶον εἰς τὴν Ἀμερικὴν οἱ ἀνακαλύψαντες αὐτὴν Εὐρωπαῖοι εὐρίσκονται ὀρυκτὸν αὐτόθι. (1)

Ποσάκις ἡ ἀμάθεια ἐξέλεβεν ὡς λείψανα ὑπερφουοῦς τινος γενεᾶς ἀνθρώπων τὰ ὅσα μεγάλων ζῶων, ὅσον τοῦ ἐλέφαντος, ἀνορυχθέντα ἐκ τοῦ βάθους τῆς γῆς, ἢ ἐκβρασθέντα ὑπὸ τῶν κυμάτων εἰς τὸν αἰγιαλὸν, καθὼς ἢ φάλαινα, ἢ ἄλλα κήτη!

Ἀλλὰ τοιοῦτοι τερατώδεις ἄνθρωποι ὑπῆρξαν ἄρα γε ποτε ἐπὶ τῆς γῆς; Οἱ περὶ αὐτῶν μῦθοι, καὶ ἢ ἀπ' αἰῶνος εἰς διαφόρους λαοὺς παραδοθεῖσα φήμη, εἶχε ποτε ἀρχὴν ἀληθείας; Ἀπάδει εἰς τὸν ὀρθὸν λόγον νὰ πιστεύσωμεν ὅτι ἐξῆγε κατὰ τοὺς ὠχυγίους ἐκείνους χρόνους καὶ ἐπέκεινα φυλὴ ἀνθρώπων πελώριος, ὡς οἱ Παταγόνες, ἀναλόγως πρὸς τὸ μέγεθος τῶν τότε φυτῶν, ῥωμαλαιότερα δὲ καὶ μακροβιωτέρα τῶν ὑπαρχόντων ἀνθρώπων;

Ὁ Ἡρόδοτος ἱστορεῖ ὅτι εἰς τὴν Τεγέαν ἀνωρύχθη τὸ σκελετὸν τοῦ Ὁρέστου ἐπτάπηχυ κατὰ τὸ μήκος.

Ὁ Παυσανίας ἀναφέρει ἕτερον ἀνορυχθὲν εἰς τὴν νῆσον Λάδαν καὶ θεωρούμενον ὡς τὸ σῶμα τοῦ Ἀστερίου υἱοῦ τοῦ Αἴαντος. Ἄλλο δὲ πάλιν ἀνευρεθὲν εἰς τὴν Σαλαμίνα ἐνομιζέτο αὐτοῦ τοῦ Αἴαντος. Ἐκτὸς τούτων δὲ εἰρημένως γεωγράφος διηγείται ὅτι εἶδεν αὐτοφύει γιγαντιαία ὀστᾶ (ἀνθρώπου σχῆμα παριστάνοντα) εἰς νηϊδριὸν τι τῆς Λυδίας. Τοιαῦτα δὲ ἀνεκαλύφθησαν καὶ ἄλλα ἱδριῶν, ὅσον εἰς τὴν Ἀρκαδίαν, τὴν ὑπώρειαν τοῦ Ὀλύμπου καὶ τῶν λοιπῶν ὀρέων τῆς Θεσσαλομακεδονίας.

Ἐπὶ Γιβεριῦ ἀυτοκράτορος ἠνοίχθη ὑπὸ σεισμοῦ δὲ τάφος πολλῶν Γιγάντων, ὅπου εὐρέθη ὁδοῦ ἐνὸς ποδὸς κατὰ τὸ μήκος.

Ὁ Φλέγων (1) συγγραφεὺς ἀκμάσας ἐπὶ Ἀδριανοῦ ἀναφέρει ὅτι εὐρέθησαν κατὰ τὰς ἡμέρας του εἰς σπήλαιον τῆς Δαλματίας σκελετὰ ἔχοντα μήκος ὑπὲρ τοὺς 15 πήχεις. Ἄλλ' ἐντὸς τύμβου ἀνακαλυφθέντος πλησίον καὶ αὐτῶν τῶν Ἀθηναίων ἐκτεινομένου δὲ εἰς ἑκατὸν ὀργυῖας ὑπῆρχεν ὁ νεκρὸς ἄλλου γίγαντος.

Ὁ νέος Φιλόστρατος ἀποδίδου, κατὰ τὸν Παυσανίαν, εἰς τὸν Αἴαντα πολλοὺς πήχεις ἀναστήματος,

προστίθειν ὅτι ἀνωρύχθη παρὰ τὸν Ὁρόντην σκελετὸς ἄλλου Γίγαντος ἔχων πενήτηντα πέντε πήχεις μήκους. τάφος δὲ ὄσέων τοιούτων παρὰ τὸ Σίγειον τῆς Τρωάδος ἐκτείνετο εἰς εἰκοσιδύο πήχεις. Εἰς δὲ τὴν Ἀθῆνον ἀνευρέθη κεφαλὴ τοσοῦτον μεγάλη, ὥστε μόλις ἐπληροῦτο ἀπὸ τὸ ὕδωρ δύο Κρητικῶν λαγῆνων.

Ὁ Σερτώριος ἐκπορθήσας τὴν πρωτεύουσαν τῆς Μαυριτανίας Τίγγιν διέταξε νὰ ἀνοιχθῆ ὁ τάφος τοῦ Γίγαντος Ἀνταίου· εὐρέθη δὲ τὸ μῆκ. τοῦ σώματος 60 πήχ.

Ὁ Σκαῦρος μετεκόμισεν εἰς τὴν Ῥώμην περίφημον σκελετὸν ἀνορυχθέντα εἰς τὴν ἐπαρχίαν τῆς Ἰόππης, εἰς δὲ τὸν Μέτελλον ἐδειξαν ἄλλον 33 πήχεων.

Ὁ Πλίνιος διηγείται ὅτι βουνοῦ τινος τῆς Κρήτης καταχωσθέντος ὑπὸ σεισμῶν ἀνεφάνη σκελετὸν ὄρθιον 46 πήχεων μήκους.

Καταβαλλομένων τῶν θεμελιῶν τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου Μητᾶ, ἀνευρέθησαν, κατὰ τὸν Σουΐδαν, ὀστᾶ Γιγάντων, τὰ ὁποῖα ὁ αὐτοκράτωρ ἀπέθηκεν εἰς τὰ ἀνάκτορα.

Τέλος ἀπὸ τὸν 1Α' αἰῶνα ἀνευρέθη παρὰ τὴν Ἐρυκα τῆς Σικελίας ἄλλο λεγόμενον τοῦ Πολυφῆμου!

Τὸ ἱερώτατον τῶν βιβλίων ἢ Πεντάτευχος μνημονεύει τῶν Γιγάντων (Γεν. κεφ. 21)· θθεν πολλοὶ πατέρες τῆς ἐκκλησίας ἐξέλεβον κατὰ γράμμα τὴν πανάρχαιον ταύτην παράδοσιν ἐπικυρωθεῖσαν καὶ παρ' αὐτοῦ τοῦ Θεοπνεύστου Μωσέως. Ἐξ αὐτῶν δὲ ὁ Αὐγουστίνος ἰδὼν (1) εἰς τὴν Ἰγίτην ὀδόντα ἑκατονταπλοῦν τοῦ ἀνθρωπίνου ἐτίμησεν αὐτὸν ὡς γιγάντειον! τὸ δὲ παραδοξὸν ὅτι τοιαῦτα ὀστᾶ ἐξετίθεντο καὶ εἰς τὰς ἐκκλησίας τῶν Δυτικῶν ὡς ἄξια τῆς εὐλαθείας τῶν χριστιανῶν λείψανα! Οὕτως ὁ βασιλεὺς Ῥενὲ ἐκέλευσε νὰ κατατεθῶσι τινὰ εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς πόλεως Bourges (τῷ 1500).

Ἐπειτα ὁ Charles Moren, καθηγητῆς εἰς Gand, εὐρέσκειν ὀστᾶ διαφόρων ζῶων, καστῶρων καὶ ῥινοκέρων ἄλλου εἶδους· μεταξὺ δὲ αὐτῶν καὶ ἀνθρώπινα ἀνήκοντα εἰς τὴν Ἀφρικανικὴν φυλὴν, σύγχρονα δὲ ἔσως τῶν ἐλεφάντων καὶ καστῶρων τῶν καθ' ἡμᾶς τόπων. Ἐπειδὴ οἱ γεωλόγοι φρονοῦσιν ὅτι οἱ πρῶτοι ἄνθρωποι ἀνήκουσιν εἰς γενεὰν θερμῶν κλιμάτων, καθὼς καὶ τὰ ζῶα καὶ τὰ φυτὰ τῆς ἐποχῆς τῆς ληξιάτης διὰ τοῦ κατακλυσμοῦ ἀνήκουσιν ὡσαύτως εἰς διακεκαυμένας χώρας.

Ἐκτὸς τούτων ὅμως τῶν ὕλικῶν τεκμηρίων πείθει ἡμᾶς καὶ ἡ ἀναλογία ὅτι ὑπῆρχον ἄνθρωποι κατὰ τὸν καιρὸν τῶν κατακλυσμῶν· ἐπειδὴ ἂν οὕτω κρινόντες οἱ ἀστρονόμοι παραδέχωνται ὅτι καὶ οἱ ἄλλοι πλανῆται κατοικοῦνται, καθὼς ἡ γῆ, πολὺ εὐλογώτερον πρέπει νὰ πιστεύωμεν ὅτι ὑπῆρχον ἐκπαλαί οἱ ἄνθρωποι, ἀλλὰ εἰς τόπους καταποντισθέντας, ἢ μὴ ἐξηρευνηθέντας μέχρι τοῦδε, ὅσον ἢ Ἀσία ἐν γένει, ἢ Ἰνδία καὶ Κίνα, ὅπου πιθανῶς τὸ πρῶτον συνεκεντροῦτο τὸ ἀνθρώπινον γένος. Οἱ δὲ διασωθέντες διατηροῦσιν αἰδέως τὴν μνήμην τῆς μεγάλης ταύτης καταστροφῆς, ὥστε εὐρίσκεται αὕτη εἰς λαοὺς οὐδαμῶς πρὸς ἀλλήλους κοινωνούντας. Τόσῳ δὲ μᾶλλον τοῦτο φρονοῦμεν ὅσα καὶ ἡ ἱερά ἡμῶν θρησκεία παραδέχεται ὡς δόγμα σχεδὸν τὴν παγγενῆ τῶν ἀνθρώπων καταστροφῆν, ἐκτὸς μιᾶς οἰκογενείας μόνης τῆς τοῦ Νῶε.

(1) J. J. Huot. ossemens et Coquilles fossiles.

(1) Encyclopédie méthodique art. géant, anti- quités.

(1) Encyclopédie méthodique. αὐτόθι.

Ἐπισφαγίζοντες δὲ τὴν πραγματείαν ταύτην προσ- θέτομεν ὡς τελευταῖον καὶ ἀπλοῦν ἐπιχείρημα κατὰ τὸν Huot ὅτι ἅμα ἡ κρᾶσις τῆς γῆς ἐπέτρεπε τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ἀνθρώπος ὑπῆρξεν· ἐπειδὴ δὲ εὐρίσκονται ὀρυκτὰ ζῶα, ὅσον ὁ βοῦς, ὁ ἵππος, τὸ πρόβατον, ὁ λύκος, ἔχοντα ἀνάγκη τῆς αὐτῆς θερμότητος, ὁ ἀνθρώπος ἦτο πιθανότατα αὐτῶν σύγχρονος.

I. N. A.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ ΒΟΤΑΝΙΚΩΝ ΑΝΑΚΑΛΥΨΕΩΝ. (I)

Διασπείρασα ἡ εὐεργετικὴ χεὶρ τῆς φύσεως τὰ φυτὰ ἐπὶ τοῦ Πλανήτου μας διὰ τὸν διπλοῦν σκοπὸν τῆς καλλωνῆς, καὶ τῆς πρὸς συντήρησιν τῶν ζῶων ἀνάγκης, ἐστόλισεν ἐκάστην αὐτοῦ ζώνην μὲ βλάστησιν ἰδιάζουσαν· ὁ δὲ ἀπὸ τῶν Πολικῶν Κύκλων τοὺς παραλλήλους τοῦ Ἰσημερινοῦ διερχόμενος, καὶ πρὸς αὐτὸν βαδίζων, εἰς πᾶν βῆμα διπλασιάζει τὸν θαυμασμὸν αὐτοῦ, διότι, εἰς πᾶν βῆμα βλέπει διπλασιαζομένην τὴν παντοδυναμίαν τοῦ Δημιουργοῦ. Ἀναχωρῶν ἀπὸ βλάστησιν μικροσκοπικῆν, νάνων, καὶ χαμερπῆ, προχωρεῖ εἰς δάση ἀδιάβητα καὶ πελώρια, τῶν ὁποῖων ἡ μεγαλοπρεπὴς κάλλων ἠεκπλήττει τὴν φαντασίαν. Ἐκεῖ, τὰ κολοσσαῖα τῆς Ἀδανωρίας στελέχει γιγαντιαίους ἐκτεινοῦσι βραχίονας· ἐκεῖ, τῶν Φοινίκων οἱ χαριέστατοι κορμοὶ φιλονεικοῦσι τὰ ὕψη μὲ τὴν πτῆσιν τοῦ ἀετοῦ· ἐκεῖ, τὸ κομψὸν καὶ λεπτοσχιδὲς φύλλωμα τῶν δενδροειδῶν Πτερίδων σαλευόμενον εἰς τὴν λεπτοτέραν τοῦ ζεφύρου αὔραν, ἀποκοιμίζει τὰ χρυσοστίλβοντα πτηνὰ τῆς Βεγγάλης. Νέας ἀκαταπαύστως διερχόμενος χώρας, μὲ νέα τέρπεται πανοράματα, καὶ ἡ χεὶρ του τρυγᾷ καρποὺς νέους καὶ προϊόντα νέα, πολὺ τῶν προλαβόντων διαφέροντα. Εὐρίσκεται δὲ ὡς εἰς θέατρον ὅπου αἱ σκηνογραφία,

διανεκῶς καὶ πρὸς τὸ καταπληκτικώτερον ἀλλάσσοσαι ἐπιρρέαζουσι μαγευτικῶς πῶς τὰ αἰσθητήριά του.

Ἄς ἀναγνώσῃ τις τὰ πολυειδῆ καὶ γραφικώτατα συγγράμματα τοῦ Χουμβόλδτου, τοῦ νέου τούτου Ἀριστοτέλους τοῦ αἰῶνος μας, καὶ θέλει πεισθῆ ὅτι κατὰ πᾶν βῆμα, ὁ περιηγούμενος ἀπὸ τοὺς Πόλους πρὸς τοὺς Τροπικοὺς, καὶ ἀπὸ τοὺς Τροπικοὺς πρὸς τὸν Ἰσημερινὸν, μεταβαίνει εἰς νέον ὀρίζοντα οἰνοῖ πλασθέντα δι' ἰδιὸν τινα σκοπὸν· ἀπαντᾷ δὲ πάντοτε ἀντικείμενα τὰ ὁποῖα πρὶν δὲν ἀπήντησε, καὶ τὰ ὁποῖα δὲν θέλει ἀπαντῆσει μετ' ὀλίγον, διότι, μέλλουσι νὰ τὰ διαδεχθῶσιν ἄλλα περιεργότερα. Τοιαῦτη εἶναι ἡ ποικιλία, ἢ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς Γῆς διακοσμοῦσα, ἢ ὁ ἀνθρώπος πολλακίς περιφρονήσας, μετέβαλε τὸν παράδεισον ἐν μέσῳ τοῦ ὁποῖου τὸν ἔθεσεν ὁ Θεός, εἰς Ἄδην ἀγενῶν παθῶν, εἰς γέαιναν θλίψεων καὶ στεναγμῶν, καὶ εἰς σκηνὴν τερατῶδων κακουργημάτων!

Ἐκαστον λοιπὸν κλίμα, ἐκάστη γωνία τῆς Γῆς, φέρει ἰδιάζοντα τινα χαρακτῆρα, φέρει τὰς σφραγίδας ἐκείνας δι' ὧν ἡ φύσις τὸν ἐπρόκλισε πρὸς διαστολήν τῶν ὁμόρων χωρῶν. Κατὰ συνέπειαν, οὐχὶ μόνον ἡ Εὐρώπη, ἢ Ἀσία, ἢ Ἀφρικῆ, ἢ Ἀμερικῆ, καὶ ἡ Ὠκεανία ἔχουσι τὰ ἰδιαιτέρα αὐτῶν ζῶα, φυτὰ, καὶ ὀρυκτὰ, ἀλλ' ἐκάστη χώρα, ἐκάστη ἐπαρχία, ἑκαστον πολλακίς ὄρος ἐπαρχίας παράγει ἀντικείμενα ζωολογικὰ, φυτικὰ ἢ ὀρυκτολογικὰ χαρακτηρίζοντα τὴν φύσιν του, καὶ μὴ ἀπαντώμενα εἰς κανέν ἄλλο τῆς γῆς μέρος. Τὰ δὲ ἀντικείμενα ταῦτα εὐρίσκονται πάντοτε εἰς ἀρμονίαν καὶ σχέσιν μὲ τὴν περίε φύσιν, μὲ τὴν γῆν, τὸν ἀέρα, τὴν θερμοκρασίαν, τὸ ὕψος, τὸ πλάτος, τὴν θέσιν, καὶ πολλακίς μὲ τὰς ἀνάγκας τῶν ἐπὶ τῆς χώρας ταύτης ὄντων.

Ἡ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς Γῆς κατὰ κλίματα διανομὴ τῶν φυτῶν, αἱ περὶ τῆς πατρίδος ἐνὸς ἐκάστου αὐτῶν γνώσεις, ἀποτελοῦσι σήμερον ἰδιαιτέρον τινα κλάδον ἐν τῇ Βοτανικῇ ἐπιστήμῃ τὸν τῆς Βοτανικῆς Γεωγραφίας, τοῦ ὁποῖου τὰς μὲν βάσεις ἔ-

(1) Τὸ παρὸν ἄρθρον ἀπόσπασμα μεγάλης τι- ρος καὶ ἐκτεταμένης πραγματείας περὶ τῆς Ἐλ- ληρικῆς βλαστῆσεως βιαζόμεθα νὰ δώ- σωμεν παρακαίρως εἰς φῶς, διότι, φθορὰ ἐχίδνης γλῶσσα, καὶ ἀναιδούς ἀγύρτου αὐθάδεια, ἀφ' οὗ μὲ ὕψος ἀγοραῖον μᾶς ἐξύβρισε εἰς τὸν ἀπρόεξατον καὶ ἐμεικτώτατον ἐκεῖνον λίβελλον τὸν κατ' εὐφημίαν Βελετίωσιν καλούμενον, διεκοίνωσεν, ἀπὸ πα- χυλὴν ἀμάθειαν, καὶ τὴν ἰδέαν ὅτι μετὰ τὴν Ἐπιστημονικὴν ἀποστολήν τῶν Γάλλων ἐν Ἐλλάδι, καὶ μίαν πλέ- ον ἀνακαλύψεις βοτανικῆ δερδύ- ραται νὰ λάβῃ χώραν, διότι, αὐ- τοὶ περιέγραψαν ὉΛΑ! τὰ ἐν αὐτῇ βλαστάρια φυτὰ. Κατὰ συνέ- πειαν ὅσα φυτὰ ὁ Κύριος Βωασσιέρος, ὁ Κ. Χελ- δράϊχ ὁ Κ. Σπρούνερρος, καὶ ἐγὼ, ἀνεκαλύψαμεν, καὶ διηγετικῶς ἀνακαλύπτομεν ἐν Ἐλλάδι, εἶναι πρὸ πολλοῦ γνωστὰ εἰς τὴν Ἐπιστήμην, ἀγνωστα δὲ εἰς ἡμᾶς τοὺς ἀμαθεῖς καὶ ἀγύρτας! οὔτινες φρονοῦμεν αὐτὰ νέα. Εὐρέθημεν λοιπὸν εἰς τὴν ἀνάγκη νὰ δώσωμεν εἰς τοὺς ἀναγνώ-

στας μας μικρὰν ἰδέαν περὶ τῶν κατὰ καιροὺς ἐν Ἐλλάδι γενομένων ἀνακαλύψεων, περὶ τῶν ἀνε- ξαντλήτων θησαυρῶν τῆς Ἐλληνικῆς χώρας, οὐχὶ διὰ νὰ φωτίσωμεν τὴν ξηρὰν κεφαλὴν τοῦ Συντάκτου τῆς Βελετιώσεως (διότι ἂν αὕτη ἦτορ ἐπιδεικτικὴ φωτισμοῦ, ἢ ἀνθρωπισμοῦ, ἤθελε φωτισθῆ ὅτι α ν ἔ π ρ ε π ε) ἀλλὰ διὰ νὰ ἴδῃ καὶ τὸ Κοινὸν, καὶ ἢ Κυβέρνησις, ὅτι πολλὰ εἰσέτι ὑπόσχεται τὸ Ἐλ- ληρικὸν ἔδαφος, καὶ ὅτι εἶναι πλέον καταισχύρη Ἐθνικῆ, ἀφ' οὗ συνέστημεν εἰς Ἔθνος αὐτόνο- μον, καὶ ἀνεγείραμεν Πανεπιστήμιον, νὰ περι- μένωμεν ξένους περιηγητὰς, ξένους Ἐπιστήμονα διὰ νὰ μᾶς κάμωσι γνωστὰ τὰ φυσικὰ ἀντικείμενα τὰ ὁποῖα πατοῦμεν ὑπὸ τοὺς πόδας μας, καὶ τὰ ὁποῖα παταχόθεν μᾶς περικυκλόνοισιν. Ὅτι δὲ γράφωμεν δὲν εἶναι οὔτε ὕδρορολογίω ν ἔ φ ε ὕ ρ ε σ ι ς, οὐδὲ καὶ ὕσιμον ζώων τω ν κα ρ κ ι ρ ω ν, οὐδὲ εὐχαί τοῦ ἀγί ο υ Τ ρ ι φ ω ρ ο ς πρὸς καταστροφὴν τῆς νόσου τῶν σταφυδαμέλων, εἶναι ἀλήθειαι Ἐπιστημονικαὶ μετὰ κόπον πορισθεῖσαι ἀπὸ πολλὰ συγγράμματα, καὶ Βοτανικὰς συλλογὰς.

θεσαν ὁ Χουμβόλδος, ἀλλὰ τοῦ ὁποίου τὸ σύνολον εἶναι εἰσέτι ἀτέλες, καὶ δὲν θέλει περαιωθεῖ, εἰμὴ ἀφ' οὗ οἱ κατὰ τόπους Βοτανικοὶ μελετήσωσι μετ' ἐπιστάσις, ζήλου, καὶ ἀκριβείας τὰ φυτὰ τῆς ἰδίας πατρίδος των, ἀφ' οὗ ἐξαντηθῆ, οὕτως εἰπεῖν, ἡ φύσις ἅπασα, καὶ ἀφ' οὗ μάθωμεν λεπτομερῶς πόσα καὶ ποῖα φυτὰ καλύπτουσι τὴν ἐπιφανείαν τῆς Γῆς.

Κατοικοῦντες τὴν Ἑλλάδα, ἥτις εἶναι ἡ γέφυρα τρόπον τινα ἢ συνδέουσα τὴν βλάστησιν τῆς Εὐρώπης μ' ἐκείνην τῆς Ἀνατολῆς, καὶ ἀφιερῶσαντες τὴν ζωὴν ἡμῶν περὶ τὴν σπουδὴν τῆς θελκτικώτερας τῶν ἐπιστημῶν, ἐπεχειρήσαμεν πρὸ πενταετίας τὴν μελέτην καὶ ἐξακριβώσιν ὄλων τῶν αὐτοφυῶς βλαστάνοντων ἐπὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐδάφους φυτῶν. Περιηγούμενοι δὲ μικρὸν κατὰ μικρὸν καὶ ἰδίαις δαπάναις αὐτῆν, ἠθέλαμεν ὀπισθοδρομήσει καὶ καταποτηθῆ ἀπὸ τὸ πλῆθος τῶν δυσχερεῶν, τὰς ὁποίας ὁ περιηγούμενος τὴν ὀρεινὴν ἡμῶν χώραν ἀπαντᾷ· ἠθέλαμεν δυσανασχετήσει καὶ εἰς τοὺς θερούς τοὺς ἀφορήτους καύσωνας, καὶ εἰς τοὺς παγετούς τῶν χειμῶνων, καὶ εἰς τῶν ληστῶν τὰς ἐνέδρας, εἰάν εὐτυχῆς ἀποτέλεσμα δὲν ἐνεψύχομε τὸν πανταχόθεν καταθλιβόμενον ζῆλον μας, εἰάν ἀνά πᾶν βῆμα ἀντικείμενα σπουδαῖα, παρατηρήσεις ἀξίαι λόγου, καὶ φυτὰ ἄγνωστα δὲν μᾶς ὑπέσχογοντο τῶν πεπαιδευμένων τὸν ἔπαινον, τῶν Σοφῶν τῆς Εὐρώπης τὴν ἐνθάρρυνσιν, καὶ τῆς Πατρίδος ἡμῶν τὴν εὐλογία, βραβεῖα πολυτίμα τὰ ὁποῖα πᾶς ἐπιστήμων ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ πυρός τῆς φιλοτιμίας φλεγόμενος δὲν ἀπαξιοῖ ἢ ἀνταλλάξῃ μετ' οὗ Κροίσσου τοὺς θησαυρούς, καὶ τῶν Σαρδαναπέλων τὰς ἀπολαύσεις.

Ἀνεκάθεν ἡ Ἑλλάς [1] ἐπέσυρε τὴν προσοχὴν τῶν Βοτανικῶν τῆς Εὐρώπης, ἐν τῇ νηπιότητι μάλιστα τῆς ἐπιστήμης ὅλαι αἱ Βοτανικαὶ γνώσεις περὶορίζοντο εἰς τὰ παρὰ τοῦ Θεοφράστου καὶ Διοσκοριδοῦ ἀναφερόμενα. Ἀλλὰ μετ' ὀλίγον, ὅτε οἱ ἐπιστήμονες ἐνόησαν ὅτι ἐπὶ τοῦ μεγάλου τῆς φύσεως βιβλίου πρέπει νὰ γίνεταί ἡ τοιαύτη σπουδὴ, καὶ οὐχὶ σχολαστικῶς ἐπὶ τῶν ἀρχαίων συγγραμμάτων ἐντὸς κλειστοῦ φροντιστηρίου· ὅτι πρέπει πρὸς κατάληψιν τῶν παρατηρηθέντων ἀπὸ ἄλλους νὰ παρατηρήσωμεν καὶ νὰ ἐξετάσωμεν καὶ ἡμεῖς τὰ αὐτὰ ἀντικείμενα, τότε ἤρξαντο περιηγήσεις καὶ ταξείδια διαφόρων ἐπιστημόνων εἰς τὴν πάτριον ἡμῶν γῆν. Συντέλεσε, λοιπόν, ἡ Ἑλλάς εἰς τὴν γέννησιν καὶ πρόοδον τῆς Βοτανικῆς Ἐπιστήμης, οὐχὶ μόνον διότι ἐν αὐτῇ ὁ πρῶτος ταύτης σπινθὴρ ἐξέλαμψε, ἀλλὰ καὶ διότι πρὸς αὐτὴν τὸ πρῶτον ἐστράφη ἡ προσοχὴ τῶν Βοτανικῶν περιηγητῶν, καὶ ταύτης τὰ φυτικά προϊόντα ἐχρησίμευσαν ὡς πυρῆν, τὸν ὁποῖον μετὰ ταῦτα περιέβαλον τὰ ἔτι μᾶλλον περιεργότερα φυτὰ τοῦ Νέου Κόσμου καὶ τῶν ἄλλων Ἠπειρῶν, καὶ ἐσχημάτησαν τὸν κατα-

λέγοντες Ἑλλάδα ἐννοοῦμεν αὐτὴν ὑπὸ τὰ ἀρχαῖα ἐκτεταμένα ὄριά της. Ἡ Μικρὰ Ἀσία ὅθεν, ὁ Βόσπορος, ἡ Θεσσαλία, ἡ Κρήτη, ἡ Χίος, ἡ Σάμος, ἡ Ἐπὶ ἀννήσος καὶ ἄλλαι χῶραι ἀποτελοῦσι μέρος τῆς Ἑλλάδος ἢ ἑλληνικῆς χλωρίδος. Ἡ Ἐπισημὴ δὲν ἀναγνωρίζει τὰ ὄρια τὰ ὁποῖα ἔθεσεν ἡ Πολιτικὴ.

πληκτικὸν ἐκείνον ὄγκον τὸν συγκείμενον σήμερον ἀπὸ ἑκατὸν δέκα χιλιάδας εἰδῶν!

Πρῶτος ἐπισκέφη τὴν Ἑλλάδα κατὰ τὸ 1546 ὁ Βελόνιος (2) μετ' αὐτὸν δὲ κατὰ τὸ 1700—1701 ὁ Τουρνεφόρτιος, Γάλλοι ἀμόφοροι· ὁ τελευταῖος ἐξέτασε συστηματικώτερον τὴν Κρήτην, τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου, καὶ τὴν Προποντιδα, καὶ ἀνεκάλυψε πολλὰ νέα φυτὰ (3). Κατόπιν τούτων ὁ Ἄγγλος Σιθόρπιος, καθηγητῆς τῆς Βοτανικῆς εἰς τὸ ἐν Ὁξονίῳ Πανεπιστήμιον ἐπιχείρησε κατὰ τὸ 1785 τὸ 1793—1795, συλλογὴν καὶ περιγραφὴν τῶν Ἑλληνικῶν φυτῶν, καὶ τῶν ἐπιτοπίων αὐτῶν ὀνομάτων, πρὸς κατάληψιν τῶν ἐν τῷ Διοσκοριδῇ ἀναφερομένων Βοτανῶν. Ὁ Σιθόρπιος περιῆλθε ἐπὶ πενταετίαν τὰς Νήσους τοῦ Αἰγαίου, τὴν Στετραίαν Ἑλλάδα, τὴν Πελοπόννησον, τὸ Βυζάντιον, τὸν Εὐξείνιον Πόντον καὶ τὴν Βιθυνίαν, συνέλεξε δὲ 2588 εἶδη φυτῶν (4) καὶ ἐπεχείρησε τὴν ἐκδοσὴν τοῦ λαμπροῦ ἐκείνου καὶ βαρυτίμου συγγράμματος, τῆς Ἑλληνικῆς Χλωρίδος (5). Ἀπέθανεν ὁμως δυστυχῶς μετὰ τὴν ἐναρξιν τῆς τυπώσεως αὐτοῦ, καταλιπὼν τὸ ἔργον ἀτέλες, ἄλλοι δὲ Βοτανικοὶ ἔχοντες ὑπ' ὄψιν τὰς σημειώσεις, τὰς εἰκόνας, καὶ τὴν Βοτανικὴν συλλογὴν τοῦ φιλοτίμως τὸ ἐπεραΐωσαν. Ἀλλ' ἐκ διαφόρων ἐν αὐτῷ ἐλλείψεων πείθονται οἱ περὶ τὴν σπουδὴν τῆς Ἑλληνικῆς βλαστήσεως καταγινομένοι, ὅτι πολλὰς πολυτίμους παρατηρήσεις συμπάρουσαν εἰς τὸν τάφον τοῦ Ἄγγλου Βοτανικοῦ· διότι, οἱ ἀνερευνῶντες τοὺς θησαυροὺς πλουσίας φύσεως, καὶ μεγάλης χώρας ἐσπευμένως τὰς ἐκτάσεις διαπερῶντες, σημειοῦσι τὰς περισσοτέρας τῶν παρατηρήσεων των εἰς τὰς εὐρείας τῆς μνήμης δέλτους, καταθέτουσι δ' ἐπὶ τοῦ χάρτου ὅσα εὐκόλως δύναται νὰ διαφύγῃσιν αὐτῆν. Πολλάκις δὲ καὶ αὐταὶ αἱ σημειώσεις των γίνονται ἐκ τοῦ προχείρου, καὶ ἐπὶ τὸ ἱερογλυφικώτερον συμβολικαί· εἰς δὲ κλάδος, ἐν μόνον φύλλον, ἢ ἄνθος, ἐπιθυμίζουσι εἰς αὐτοὺς σειρὰν ὀλόκληρον ἐπιτοπίων παρατηρήσεων, τῶν ὁποίων τὴν εὐφραδῆ γλώσσαν οὐδὲ ὑποπτεύονται καὶ αἱ ξέναι αἰσθήσεις. Τούτου οὕτως ἔχοντος εἶμαι, ὅσον τὸ κατ' ἐμὲ, πεπεισμένος ὅτι ὁ Σιθόρπιος, παρατηρήσει πολλὰ, καὶ ἐσημείωσε πολλὰ ἐν τῇ μνήμῃ του περὶ τῶν Ἑλληνικῶν φυτῶν, ἀλλ' ὅλα ταῦτα συνστάφησαν μετ' αὐτοῦ, διότι, ἄλλως δὲν ἐξηγεῖται ἡ σιωπὴ του ἐπὶ φυτῶν χαρακτηριζόντων ἰδίως τὴν βλάστησιν τῶν ἐξετασθέντων παρ' αὐτοῦ μερῶν (6).

(2) Belon. Observations de plusieurs singularitez memorables trouvées en Grèce. — Paris 1554.

(3) Tournefort — Relation d'un voyage du Levant. tom. 1 — 2 Paris.

(4) Smith. — Prodromus in Frora Graeca. Lond tom. 1—2.

(5) Sibthorp.—Flora Graeca. tom 1—10.

(6) Ὁὕτω λ. χ. ἀναφέρει ὡς φυτόνον ἐν Ἑλλάδι τὸ Xanthium Strumarium, τὸ ὁποῖον δὲν πιστεύω ὅτι εἶδεν οὐδεὶς τῶν Βοτανικῶν ἐν αὐτῇ, ἐν ᾧ δὲν ἀναφέρει τὸ Xanthium Spinosum τὸ παταχοῦ κοινῶς φυτόνον κατὰ τὸ φθινόπωρον. Ἀναφέρει τὸ σπαρίω περὶ τὰς Ἀθήνας βλαστάνον

Μετὰ τὸν Σιθόρπιον πολλοὶ ἐπεσκέφησαν ἐπιπολαίως διάφορα τῆς Ἑλλάδος μέρη, οἷον, ὁ Ὀλιβιέρος (7) Κλάρκιος, Καστάγιος, καὶ ὁ Νάυαρχος Δουρβίλλιος. Ὁ τελευταῖος περιῆλθε τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου, καὶ τὸν Εὐξείνιον Πόντον κατὰ τὸ 1819—1820 συνέλεξε 950 εἶδη φυτῶν, καὶ ἐδημοσίευσεν αὐτὰ εἰς ἴδιον συγγραμμάτιον, ἐν ᾧ περιεγράφησαν καὶ ἀνεγνωρίστησαν τὰ 54 ἐξ αὐτῶν ὡς εἶδη νέα καὶ ἄγνωστα (8).

Τούτους διεδέχθη Αὐχέριος Ἑλωῶς ὅστις συνέλεξε ἀπειρα Ἀνατολικά καὶ Ἑλληνικά φυτὰ, (τὰ ὁποῖα ὁ Κ. Βωασσιέρος περιέγραψεν) καὶ ὁ Σιθόρπιος ὅστις ἐξέτασε μετ' ἐπιστάσις τὴν βλάστησιν τῆς Κρήτης.

Μετ' αὐτοὺς ἦλθον εἰς Ναύπλιον κατὰ τὴν τοῦ Βασιλέως ἑλευσιν ὁ Βέργερρος, ὁ Λίνκιος καὶ ὁ ἀγαθοκάρδος ἡμῶν φίλος Σαρτόριος φαρμακοποιὸς τῆς Α. Μ. Ὁ τελευταῖος ἐξέτασε πρὸ πάντων τὴν βλάστησιν τῆς Ἀργολίδος, ἀνεκάλυψε πολλὰ εἶδη νέα, καὶ πολλὰ γνωστὰ μὲν ἐν τῇ Ἐπιστῆμῃ, διὰ πρώτην ὁμως φοράν ἐν Ἑλλάδι ἀπαντῶμενα. Ἀκολουθῶν δὲ λόγῳ ὑπηρεσίας τὴν Βασιλικὴν συνοδίαν εἰς τὰ κατὰ καιροὺς ταξείδια τῆς Α. Μ. ἐν Ἑλλάδι, εἶρε πολλὰ περιεργὰ φυτὰ, ἀν καὶ μόλις ἠδύνατο νὰ ὑποκλέψῃ τὸν πρὸς τοῦτο ἀναγκαιοῦντα καιρὸν· διὰ τὰ ὁποῖα ὁμως σπανίως τῷ ἀπεδόθη παρὰ τῶν ἐν Εὐρώπῃ ἀνταποκριτῶν τοῦ ζῆ ἀνήκουσα δικαιοσύνη, διότι, οὗτοι ἐδημοσίευσαν αὐτὰ ὑπὸ ἰδικόν των ὄνομα χωρὶς καὶ νὰ ἀναφέρωσι τὸν ἀνακαλύψαντα.

Ὀλίγον χρόνον μετὰ τὴν ἑλευσιν τοῦ Βασιλέως ἡμῶν ἐπεσκέφη τὴν Πελοπόννησον καὶ τὰς Κυκλάδας ἢ παρὰ τῆς Γαλλικῆς Κυβερνήσεως ἀποσταλεῖσα ἐπιστημονικὴ ἐπιτροπὴ. Ἡ ἐπιτροπὴ αὕτη ἔκαμε πολλὰς καὶ σπουδαίας παρατηρήσεις κατ' ὅσον ἀφορᾷ ἄλλα ἀντικείμενα· κατ' ὅσον ὁμως ἀφορᾷ τὴν Βοτανικὴν δὲν ἔπραξεν οὔτε ἀναλόγως τῶν μέσων της, οὔτε ἀξίως τῆς ἀποστολῆς της. Ἀφ' οὗ ἐπὶ πολλὰ ἔτη περιῆλθε τὰ μέρη ταῦτα τῆς Ἑλλάδος συνέλεξε παρέργως φυτὰ τινὰ, ἀπὸ τῶν ὁποίων προέκυψεν εἰς Παρισίους σύγγραμμα ὑπὸ τὸν τίτλον Χλωρίς τῆς Πελοποννήσου καὶ τῶν Κυκλάδων, εἰς τὸ ὁποῖον πολλάκις ἀνεγράφη ὁ Σιθόρπιος, ὡς πρὸς τὰ φυτὰ τὰ ὁποῖα δὲν ἀνεῦρον οἱ περιηγηθέντες, πολλάκις δὲ καὶ μεγάλην περὶ τὴν συνωνυμίαν ἐγένετο σύγχυσις. Ὁ συγγραφεὺς τὸ σύγγραμμα Σιθόρπιος, τοῦ ὁποίου τὴν ἀμφίβολον ἀξίαν πολλοὶ γνωρίζουσιν εἰς Παρισίους, ἐσύγχυσε τὰ πάντα εἰς λαβύρινθον ἀδιέξοδον ἐνίοτε. Μόλις δὲ κατάρθωσι νὰ διακρίνη μετὰ τῶν τυχαίως συλλεχθέντων φυτῶν

Heliotropium Europaeum ἐν ᾧ τὸ κατακαλύπτον τοὺς ἀγρούς τῶν Ἀθηνῶν μετὰ τὸ θέρος Heliotropium villosum δὲν τὸ ἀναφέρει. Δὲν κάμνει μνησθῆναι τοῦ Πάριος, ὅστις εἶναι τὸ πλουσιώτερον ὄρος τῆς Ἀττικῆς ὡς πρὸς τὴν βλάστησιν, ἐν ᾧ ὀνομάζει τὰ λοιπὰ περὶ τὰς Ἀθήνας ὄρη καὶ θέσεις. κτ.λ.

(7) Olivier — Voyage dans l' Empire Othoman, tom 1—7 avec atlas.

(8) Dumont D'Urville. — Enumeratio plantarum quas in insulis Archipelagi, aut littoribus Ponti-Euxini collegit atque detexit Dumont D'Urville. — Parisiis tom. I.

εἶδη 44 ὡς νέα, τῶν ὁποίων τὰς εἰκόνας παρέθεσεν εἰς τὸ τέλος τοῦ συγγράμματος. (1)

Κατὰ δὲ τὸ 1838 ὁ Μιργότος καὶ ὁ Ρούτερρος ἐδημοσίευσαν συγγραμμάτιον ἀξίον λόγου περιλαμβάνον 626 φυτὰ τῆς νήσου Ζακύνθου, μετὰ τῶν ὁποίων διαπρέπουσιν 7 εἶδη νέα. (2)

Ἀλλὰ κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν ὁ Κύριος Σπρούνερρος, Βασιλικὸς φαρμακοποιός, ἔκαμε διὰ τοῦ ζήλου του περισσότερο παρ' ὀλόκληρος ἡ ἐπιστημονικὴ ἐπιτροπὴ, καὶ τὸ περιεργότερον, ἐντὸς ἐνὸς μόνου μικροῦ Νομοῦ τῆς Ἑλλάδος, τῆς Ἀττικῆς. Ἀπὸ τοῦ Σπρούνερρου ἀρχεται νέα δραστήριος ἐποχὴ ὡς πρὸς τὰς ἐν Ἑλλάδι βοτανικὰς ἀνακαλύψεις, τῶν ὁποίων ἡ κατωτέρω μετομερῆς ἐκθεσις θέλει ἐκπλήξει τοὺς ἀναγνώστους μας. Μετ' αὐτὸν ἔφθασεν ἐκ Γενεύης ἐν Ἑλλάδι φιλοπώτατος, πλουσιώτατος καὶ ἐξοχος Βοτανικὸς ὁ Κύριος Βωασσιέρος, καὶ κατόπιν αὐτοῦ ὁ Κύριος Θεόδωρος Χελδράτς, ἡμέτερος φίλος καὶ συνεργάτης ἐν τῷ ἀρτισυστάτῳ Βοτανικῷ κήπῳ τῶν Ἀθηνῶν. Οἱ δύο οὗτοι ἐμπνεόμενοι ἀπὸ ζῆλον ἀκάθεκτον ἀνεκάλυψαν μεγάλην ἀριθμὸν ἀγνώστων φυτῶν· ὡς δὲ νὰ ἐπιλοτιμήθῃ ἡ φύσις διέσπειρεν ὑπὸ τὰ βήματά των τὰ ὠραιότερα κοσμήματα τῆς Ἑλληνικῆς Χλωρίδος. Εἰς Κρήτην, εἰς Μικρὰν Ἀσίαν, εἰς Ἀττικὴν, εἰς Ταύγετον, εἰς Κυλλήνην, καὶ ἄλλα τῆς Ἑλλάδος μέρη, ἔδρεψαν οὗτοι ἄνθη, ἀπὸ τῶν ὁποίων ἐπέλεξαν ἀμαρῶντον διὰ τὸ ὄνομα τῶν στέφανον.

Τελευταῖος ἦλθον ἐγὼ κατὰ τὸ 1848, ἔχων κατ' ἀρχὰς μᾶλλον ἀνάγκην νὰ μάθω τὰ γνωστὰ, ἢ νὰ τρέξω κατόπιν τῶν ἀγνώστων. Ἀφ' οὗ ἐξέτασα τὴν Ἀττικὴν, τὴν νῆσον Σύρον, καὶ τὴν Ἀργολίδα, πρὸ δύο ἐτῶν, διέτρεξα τὴν Κυνοῦριαν, καὶ τὸ ἐν αὐτῇ ὄρος τοῦ Πάρωνος (Μαλεβοῦ) μετέβην τὸ ἐπόμενον ἔτος ἐπὶ τῆς Κυλλήνης (Ζίριας) τῆς Κορινθίας, καὶ ἐρέτος ἐπὶ τῶν Ἀροανίων (Χελμοῦ) παρὰ τὰς πηγὰς τῆς Στυγῆς, καὶ νομίζω ὅτι κατὰ τὰς μικρὰς ταύτας περιηγήσεις μου δὲν ἐδαπάνησα εἰς μάτην τὸν καιρὸν.

(1) *Ides Boryet Chaubart — Flore de Peloponnese et des Cyclades. Paris.* Τὸ μέτριον τοῦτο σύγγραμμα εἶναι κατὰ τὴν ἀμυαλον κεφαλὴν τοῦ Κύρ Πύρλα ἐκείνο τὸ ὁποῖον περιλαμβάνει τὰ φυτὰ τῆς Ἑλλάδος, ἐκείνο τὸ ὁποῖον κλείει τὴν θύραν πάσης μελλούσης ἀνακαλύψεως! καὶ τοῦ ὁποῖου ἡ τιμὴ ἀναβαίνει εἰς χιλιάδας φράγκων! (ζωηρότης Μυρλισμοῦ!) Διὰ τὰ φαιτώμεν τὸν Ἀναγνώστην μας τοῦ λέγομεν, πρῶτον μὲν ὅτι τὸ Σύγγραμμα τοῦτο τιμᾶται μόνον φράγκων 45 ἄλλως δὲν ἦτο δυνατόν νὰ εὐρίσκεται εἰς τὴν ἰδίαν βιβλιοθήκην μας· δεύτερον δὲ, ὅτι περιγράφεται ἐν αὐτῷ 1821 μόνον εἶδη φυτῶν, ἦτοι 767 εἶδη ὀλιγώτερον ἀπὸ τὰ ἐν τῷ συγγράμματι τοῦ Σιθόρπιου καὶ πότε τοῦτο; ἐν ἔτει 1838! Καὶ πότε ὁ Σιθόρπιος περιηγήθη τὴν Ἑλλάδα; ἐν ἔτει 1785! δη.λ. πενήτηκα ἔτη πρὶν. Δὲν περιλαμβάνει λοιπὸν οὐδὲ ὅσα ὁ Σιθόρπιος πρὸ 50 ἐτῶν ἐγνώρισεν καὶ ἐδημοσίευσεν, ἀν καὶ πολλάκις, ὡς εἶπον, ἀνεγράφησαν αἱ περιγραφαὶ του.

(2) *Margot et Reuter. — Essai d'une Flore de l'île de Zante.*

Ἡ πληθὺς τῶν ἀνακαλυφθέντων ὑπὸ τῶν Κυρίων Βωασσιέρου καὶ Χελδράιχ φυτῶν, καὶ ἡ ἐλπίς διηνεκῶν ἀνακαλύψεων, ἠνάγκασε τὸν πρῶτον νὰ ἐκδώσῃ σύγγραμμα ἴδιον κατὰ περιόδους ἀτάκτους εἰς τομὶδια εὐμεγέθη ἀναραινόμενον ὑπὸ τὸν τίτλον «*Διαγνώσεις τῶν νέων Ἀνατολικῶν φυτῶν*». Τοῦ Συγγράμματος τούτου ἀπὸ τοῦ 1841 μέχρι σήμερα ἀνεφάνησαν τομίδια ἕνδεκα, καὶ εὑρίσκονται ἤδη ὑπὸ τὰ πιεστήρια ἕτερα δύο ἢ τρία. Εἰς τοῦτο περιγράφονται σήμερον ὄλα τὰ νέα Ἑλληνικὰ φυτά. (1)

Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀνακαλυφθέντων φυτῶν ἀπὸ τοῦ 1840—1852 ἐν τῇ ἐλευθέρᾳ καὶ δούλῃ Ἑλλάδι εἶναι μέγας· καὶ ὅταν λάβῃ τις ὑπ' ὄψιν ὅτι καὶ πρὶν τῆς ἐποχῆς ταύτης διάφοροι περιηγηταὶ ὡς περιδικὰ πτηνὰ διερχόμενοι τὴν Ἑλληνικὴν χώραν, διηρέων τὴν πλουσίαν αὐτῆς βλάστησιν, ὅταν ἀναλογισθῇ ὅτι τὸ ὁμοίμορφον αὐτῆς κλίμα, καὶ τὸ σχεδὸν ἰσοῦφές τῶν σημαντικωτέρων αὐτῆς ὁρέων δὲν δύναται νὰ περιλαμβάνῃ τὴν ἀνεξάντλητον ἐκείνην ποικιλίαν μὲ τὴν ὁποίαν ἡ φύσις θαυμάσιως ἐπροοίκησεν ἄλλα εὐτυχέστερα κλίματα, θέλει ἀληθῶς θαυμάσει, ἀν μάρθῃ, ὅτι ἐν διαστήματι δώδεκα ἐτῶν ἀνεκαλύφθησαν 1039! νέα εἶδη φυτῶν, ἄγνωστα ὄλως διόλου εἰς τὴν Ἐπιστήμην.

Τὰ φυτὰ ταῦτα δύναται τις νὰ διαιρέσῃ εἰς τρεῖς κατηγορίας, ἧτοι.

Α. Εἰς φυτὰ χαρακτηρίζοντα τὴν βλάστησιν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ἀνακαλυφθέντα ἐν αὐτῇ, καὶ συμποσούμενα εἰς εἶδη. 574

Β'. Εἰς φυτὰ ἀνακαλυφθέντα ἐντὸς τῆς ἐλευθέρως Ἑλλάδος, καὶ συμποσούμενα εἰς εἶδη. 321

Γ'. Εἰς φυτὰ ἀνακαλυφθέντα ἐν Ἡπειρῷ καὶ Θεσσαλίᾳ, μέχρι Βυζαντίου καὶ Βιθυνίας, συμποσούμενα εἰς εἶδη. 144

Τὸ ὅλον 1039

Εἰς τὸ ποσὸν τοῦτο πρέπει νὰ πρᾶσεθῶσιν ἕτερα 300 εἶδη, τοῦλάχιστον, περιγεγραμμένα εἰς τὰ *Χρονικὰ τῆς Φυσικῆς Ἱστορίας*, εἰς τοῦ Κανδολίου τὸν *Πρόδρομον* (De candolle Prodromus) τὴν Αἰναικὴν ἐφημερίδα, καὶ σποράδην εἰς ἄλλα ἐπιστημονικὰ συγγράμματα ἐκδιδόμενα ὑπὸ τῶν σοφῶν τῆς Εὐρώπης. Τὸ ὅλον, λοιπὸν, τῶν ἐν Ἑλλάδι ἀνακαλυφθέντων εἰδῶν, ἐν διαστήματι δώδεκα ἐτῶν ἀναβαίνει, εἰς εἶδη 1340—1350 εἰς τὰ ὅποια δὲν συμπεριλαμβάνω 150 εἶδη γνωστὰ μὲν ἐν τῇ ἐπιστῇ πρὸ πολλοῦ, ἀνευρεθέντα ὅμως κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο διὰ πρῶτην φοράν ἐν Ἑλλάδι, καὶ κοσμήσαντα τὴν πλουσίαν αὐτῆς *Χλωρίδα*.

Ἐκ τῶν 574 εἰδῶν ἅτινα ἀνεκαλύφθησαν ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ συμπεριλαμβανομένων καὶ τινῶν Νήσων

Ἀνεκαλύφθησαν εἰς Κρήτην . . . εἶδη 40
 » εἰς Ῥόδον . . . » 3
 » εἰς τὰ περίξ τῆς Σμύρνης, τὰ ἐνδότερα τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, καὶ τὰ παράλια αὐτῆς . . . » 531

Τὸ ὅλον 574

(1) Boissier, — Diagnoses plantarum Orientalium novarum, fasc. I.—XI.

Ἐξ αὐτῶν δ' ἀνεκαλύφθησαν καὶ περιεγράφησαν ὑπὸ τοῦ ἐν Γενεῇ Κυρίου Βωασσιέρου εἰς τὸ πολλοῦ λόγου ἄξιον μνημονευθὲν σύγγραμμά του «*Διαγνώσεις τῶν νέων Ἀνατολικῶν φυτῶν*» (Diagnoses Plantarum Orientalium novarum). εἶδη 413

Ἀνεκαλύφθησαν μὲν ὑπὸ τοῦ Κυρίου Χελδράιχ, περιεγράφησαν δὲ ὑπὸ κοινὸν ὄνομα Βωασσιέρου καὶ Χελδράιχ (Boiss. et Heldr) εἶδη 154

Ἀνεκαλύφθησαν καὶ περιεγράφησαν παρ' ἄλλων διαφόρων εἶδη 7

Τὸ ὅλον 574

Ἐκ δὲ τῶν ἐν τῇ ἐλευθέρᾳ Ἑλλάδι ἀνακαλυφθέντων 321 εἰδῶν, ἀνεκαλύφθησαν

Εἰς Κόρινθον 4
 Εἰς Ἴσθμὸν Κορίνθου 2
 Εἰς Ἀργολίδα 9
 Εἰς τὰ περίξ τῶν Ἀθηνῶν καὶ τὴν λοιπὴν Ἀττικὴν 72
 Εἰς Σύρον 2
 Ἐπὶ τοῦ Ταυγέτου 49
 Ἐπὶ τοῦ Παρνασσοῦ 31
 Ἐπὶ τοῦ Τυμφρηστοῦ 9
 Ἐπὶ τῆς Οἴτης 6
 Ἐπὶ τῆς Κυλλήνης (Ζίριας). 23
 Ἐπὶ τῶν Ἀροαίων (Χελμοῦ) 18
 Ἐπὶ τοῦ Ὀλενοῦ 6
 Εἰς Μετσηνίαν 41
 Εἰς ἄλλα τῆς Ἑλλάδος μέρη 79

Τὸ ὅλον 321

Ἐξ αὐτῶν, ἀνεκάλυψε καὶ περιέγραψεν ὁ Κ. Βωασσιέρος εἰς τὰς *Διαγνώσεις* του εἶδη 57

Ἀνεκάλυψε καὶ περιέγραψεν ὁ Κύριος Σπρούνερὸς πρῶτην Βασιλικὸς φαρμακοποιὸς 4

Ἀνεκάλυψε μὲν ὁ Κύριος Σπρούνερὸς, περιέγραψε δὲ ὑπὸ κοινὸν ὄνομα ὁ Κύριος Βωασσιέρος (Boiss. et Sprun.) εἶδη 56

Ἀνεκάλυψε καὶ περιέγραψεν ὁ Κύριος Θεόδωρος Χελδράιχ εἶδη 16

Ἀνεκάλυψε μὲν ὁ Κύριος Χελδράιχ, περιέγραψε δ' ὁ Κύριος Βωασσιέρος ὑπὸ κοινὸν ὄνομα [Boiss. et Heldr.] εἶδη 125

Ἀνεκάλυψαν καὶ περιέγραψαν ὑπὸ κοινὸν ὄνομα οἱ ΚΚ. Χελδράιχ καὶ Σαρτόριος Βασιλικὸς φαρμακοποιὸς εἶδη 9

Ἀνεκάλυψα, περιέγραψα ἐγὼ* καὶ ἐδημοσίευσα πρὸς τοὺς ἐν Εὐρώπῃ Βοτανικοὺς εἰς τὰς παρ' ἐμοῦ ἐκδιδομένας Ἐκατοντάδας τῆς ἀπεξηραμένης Ἑλληνικῆς Χλωρίδος εἶδη 30

Ἀνεκάλυψα μὲν ἐγὼ, περιέγραψε δ' ὁ Κύριος Χελδράιχ εἶδη 2

Ἀνεκάλυψε μὲν ὁ Κ. Χελδράιχ περιέγραψαν δὲ διάφοροι Βοτανικοὶ εἶδη 22

Τὸ ὅλον εἶδη 321

Τὰ δὲ ἐν Θεσσαλονίκῃ, Ἀθῶνι, Ἡπειρῷ, καὶ Μακεδονίᾳ ἀνακαλυφθέντα 144 εἶδη περιέγραψεν εἰς τὸ

(*) Ἄν μὲ διδῇ εἰς τοῦτο τὴν ἀδειαν ὁ ὀρθοὸς τῶν ἐπὶ τῶν σοφῶν τῆς Ἑλλάδος Συντ. τῆς Βελτιώσεως

ἐξείρετον δίτομον σύγγραμμά του ὁ Γρισεβάχιος, (Grisebach, Spicilegium Florae Rumelicae et Bithynicae).

Ἀνήκουσι δὲ τὰ ἐντὸς τῆς ἐλευθέρως Ἑλλάδος ἀνακαλυφθέντα 321 εἶδη εἰς τὰς ἀκολουθοῦσας οἰκογενεῖας τοῦ Φυτικῆς Βασιλείου.

Εἰς τὴν οἰκογ. τῶν Σιτηρῶν (Graminae). . . εἶδη — 6
 Εἰς τὴν » τῶν Κολχικῶν (Colchicaceae) » 2
 Εἰς τὴν » τῶν Κρίνων (Liliaceae) . . » 17
 Εἰς τὴν » τῶν Σχοίνων (Juncaceae) . » 1
 Εἰς τὴν » τῶν Ἰριδῶν (Iridae). . . » 3
 Εἰς τὴν » τῶν Ὀρχεῶν (Orchideae) . » 2
 Εἰς τὴν » τῶν Καμωνίων (Campanulaceae) 9
 Εἰς τὴν » τῶν Συνθέτων (Compositae) » 54
 Εἰς τὴν » τῶν Διψάκων (Dipsacae) . » 6
 Εἰς τὴν » τῶν Νάρδων (Valerianae) . » 2
 Εἰς τὴν » τῶν Αἰγοκλιμάτων (Caprifoliceae) 3
 Εἰς τὴν » τῶν Ἀποκύων (Apocynae) . » 2
 Εἰς τὴν » τῶν Ἐρυθροδάνων (Rubiaceae) » 11
 Εἰς τὴν » τῶν Περιπλοκάδων (Convolvulaceae) 1
 Εἰς τὴν » τῶν Βουγλώτσων (Borragineae). 15
 Εἰς τὴν » τῶν Γαλιόψεων (Scrophularinae) 24
 Εἰς τὴν » τῶν Ἀσκιδιοφύλλων (Utriculariae) 2
 Εἰς τὴν » τῶν Σφαιρανθίων (Globulariae) » 1
 Εἰς τὴν » τῶν Χειλανθῶν (Labiatae) . . » 22
 Εἰς τὴν » τῶν Μολυβδιῶν (Plumbagineae) 2
 Εἰς τὴν » τῶν Ἐρεϊκῶν (Ericaceae) . . » 1
 Εἰς τὴν » τῶν Μυρικῶν (Tamariscineae) » 1
 Εἰς τὴν » τῶν Ὑπερικῶν (Hypericineae) » 4
 Εἰς τὴν » τῶν Μαλαχῶν (Malvaceae) . » 1
 Εἰς τὴν » τῶν Εὐφορβίων (Euphorbiaceae) 3
 Εἰς τὴν » τῶν Πολυγάλων (Polygaleae)] » 1
 Εἰς τὴν » τῶν Γερανίων (Geraniaceae)] » 1
 Εἰς τὴν » τῶν Λίνων (Lineae) » 2
 Εἰς τὴν » τῶν Σπενδάμων (Acerineae). » 1
 Εἰς τὴν » τῶν Ἴων (Violariae) » 4
 Εἰς τὴν » τῶν Σταυρανθῶν (Cruciferae) » 16
 Εἰς τὴν » τῶν Καπῶν (Fumariaceae) . » 2
 Εἰς τὴν » τῶν Βατραχίων (Ranunculaceae) 6
 Εἰς τὴν » τῶν Πολυγόνων (Polygoneae) . » 2
 Εἰς τὴν » τῶν Καρυοφύλλων (Caryophylleae) 28
 Εἰς τὴν » τῶν Παρονυχιδῶν (Paronychieae) 2
 Εἰς τὴν » τῶν Αἰζώων (Crassulaceae) » 4
 Εἰς τὴν » τῶν Ριβησιῶν (Rubiaceae) » 1
 Εἰς τὴν » τῶν Σαξιφράγων (Saxifrageae) . » 5
 Εἰς τὴν » τῶν Σκιαδοφόρων (Umbelliferae) 11
 Εἰς τὴν » τῶν Ἀριστολοχιῶν (Aristolochiae) 2
 Εἰς τὴν » τῶν Ῥόδων (Rosaceae) . . . » 5
 Εἰς τὴν κλάσιν τῶν Ὀσπρίων (Leguminosae) » 32

321

Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω ὑπάρχει εἰς τὴν Βοτανικὴν συλλογὴν μου, εἰς ἐκείνην τοῦ Κ. Χελδράιχ, καὶ εἰς ἐκείνην τοῦ Κυρίου Βωασσιέρου μέγα πλῆθος φυτῶν ἀμφιβόλων καὶ ἀπροσδιορίστων, συλλεχθέντων εἰς διάφορα μέρη τῆς Ἑλλάδος, μεταξὺ τῶν ὁποίων βεβαίως πολλὰ θέλουσιν κριθεῖ νέα, προστεθεῖ δὲ καὶ αὐξήσει τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀνωτέρω ἀνακαλύψεων.

Τί δὲ δὲν ὑπόσονται τόσα τῆς Ἑλλάδος ἀνεξέταστα μέρη, τόσαι Νῆσοι, τόσα ὄρη, ὅπου ἀκόμη ἡ χεὶρ τοῦ ἐπιστήμονος δὲν ἔδραψε οὐδὲ ἐν ἄνθος; Ποῖους

ἄρα θησαυροὺς δὲν τρέφωσι τὰ περὶ τὴν Τρίπολιν καὶ τὴν Καρύταιναν ὄρη, ἡ Ἴσω Μάνη, αἱ πρὸς τὸ ἀκρωτήριον πλευραὶ τοῦ Ταυγέτου, ἡ Εὐβοία, ὁ Ὀλυμπος τῆς Θεσσαλίας, τὸ Πήλιον, ἡ Ὄσσα, καὶ ἅπαντα ἡ Ἑλληνικὴ χώρα κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ ἔαρος, ἡ τὸ φθινόπωρον, ἐποχὰς, καθ' ἃς ποτὲ δὲν τὴν ἐπισκέφθησαν οἱ Βοτανικοὶ;

Ὁ ὀλίκος ἀριθμὸς τῶν ἐν Ἑλλάδι φυομένων φυτῶν, κατὰ τὰ ἀρχαῖα αὐτῆς ὄρη, θέλει ὑπερβεῖ, τὸ κατ' ἐμὲ, βεβαίως τὰς ἐπτὰ χιλιάδας εἰδῶν, ἐὰν ἐξακολουθήσωσι μὲ τὸν αὐτὸν ζῆλον αἱ πρὸς τοῦτο ἔρευναι. Ἡ Βοτανικὴ, λοιπὸν, ἐπιστήμη ὅσον οὐδεμία ἄλλη εὑρίσκει ἐν Ἑλλάδι τροφήν, καὶ οἱ ταύτην ἐπαγγελλόμενοι ἔχουσι στάδιον ἐπίπεδον μὲν, ἀλλ' εὐρὺ, εἰς τὸ τέρμα τοῦ ὁποίου εὑρίσκεται ἀγωνοθέτης βραβεύων τοὺς ἀμιλλωμένους κατ' ἀξίαν.

Εἰς ἰδιαιτέρον ἄρθρον θέλομεν ἄλλοτε ἐξετάσει τὴν Ἑλληνικὴν βλάστησιν σχετικῶς πρὸς ἐνείνην τῆς Εὐρώπης, καὶ πρὸς τὸν κοινωτικὸν βίον, θέλομεν ἐκθέσει τὰ ὠφελήματα, τὰ ὅποια καὶ ὁ λαὸς καὶ ἡ Κυβέρνησις δύναται νὰ ἔχωσιν ἐξ αὐτῆς, ἐγκλιματίζοντες τὰ ξένα φυτὰ καὶ δένδρα, ἅτινα εἰς ἄλλα Κράτη ἐγένοντο παραγωγὰ πλούτου, καὶ ἅτινα ὑπὸ τὸ εὐκρατον τῆς Ἑλλάδος κλίμα ὑπόσονται ἀσφαλεστέρην ἐπιτυχίαν.

Θ. Γ. Ὀρφανίδης.

ΝΕΚΡΟΛΟΓΙΑ.

Ὁ ἄθλιος! καὶ πνέων ἤδη τὰ λείψια ἐρρόντιζε νὰ συνεισφέρει τὸν ἐρανὸν τοῦ εἰς τὴν σύνταξιν τῆς Μνημοσύνης! ἀλλ' ἡ διατριβὴ, τὴν ὁποίαν μακρόθεν προητοίμαζεν, ἦτο τὸ ἄσμα τοῦ κύκνου· εἰς τὸ ἐξῆς δὲν ἐμελλομεν πλέον νὰ τὸν ἀκούσωμεν!

Ἄλλοι ἴσως ἐπιδείξωσι γραμματικὰς γνώσεις περὶ σσοτέρας παρὰ τὸν ὁποῖον θρηνοῦμεν συναδέλφον Σταυρὸν Σταθόπουλον. Οὐδεὶς ὅμως τῶν ἐξ Εὐρώπης ἐπανελθόντων Ἑλλήνων ἔφερε συνημμένην τὴν ἐπιστήμην μὲ τὴν φιλολογοίαν, καὶ τὴν κρίσιν μὲ τὴν εὐφυίαν τὰς λέξεις μὲ τὰ πράγματα καὶ τοὺς λόγους μὲ τὴν ἰδέαν. Καὶ πάλιν ἦτο τόσον μετριόφρων! ἐπειδὴ ἐφθασε νὰ πληροφορηθῇ ἐκ πείρας ὅτι ὁ κύκλος τῶν θετικῶν γνώσεων ὑπάρχει ἀπέραντος, καὶ μόνον ὅστις ἐπὶ ποσὸν τὸν διέδραμε συναίσθάνεται τὰς ἐλελίψεις του! Πόσον διέφερε κατὰ τοῦτο τινῶν οἱ ὅποιοι ἐκτοπιζόμενοι εἰς τοὺς πρὸ πολλοῦ ἤδη ἡμῶν ἀπέχοντες αἰῶνας, νομίζουσιν ὅτι ζῶσι μεταξὺ τῆς ἀνεπιστρέφου γενεᾶς τῶν μακαρίων ἐκείνων πνευμάτων τῆς ἀρχαιότητος, καὶ ὅτι ἐκληρονόμησαν μάλιστα τὴν μεγαλοφυίαν τῶν ὄντων βρενθύνονται καὶ κομπάζουσιν ὡς ἂν ἦσαν πανδέκται ὅλης τῆς Ἑλληνικῆς σοφίας!! Τὰ ἀνερμάτιστα πλοῖα δὲν φέρονται τόσον μετέωρα ἀπὸ τοὺς ἀνέμους, ὅσον οἱ σχολαστικοὶ ἀπὸ τῶν γελωιδῶν τῶν ταύτην εἶψιν. Αὐτὸς δὲ τοῦναντίον ἐκτιμῶν δεόντως τὰς Ἑλληνικὰς μούσας ἐσπούδασεν ἐκ παντὸς τρόπου νὰ ἀναδειχθῇ ἄξιος καὶ τῆς ἐποχῆς ὅπου ἐζῆ διὸ ὡς φιλεργὸς μέλισσα ἀπήνησεν εἰς τὸν εὐθαλῆ λειμῶνα τῶν τῆς Εὐρώπης Λυκείων καὶ Ἀκαδημιῶν ὅτι ὁ ἀνθρώπινος νοῦς ἐξεῦρε νεώτερον εἰς τὰς μαθηματικὰς καὶ φυσικὰς ἐπιστήμας· αὐτῶν κυρίως ἦτο ζηλωτής, εἰς αὐτὰς ἐκ φύσεως ἐκλίνε καθὼς ὁ Πυθαγόρας, ὁ Ἰππάρχος, ὁ Ἀρατος, ὁ Ἐρατοσθένης καὶ ἄλλοι τοιοῦτοι καὶ ἐκ προαιρέσεως

καὶ συντόμως ἐνηγολήθη. Ἴσως μάλιστα ἡ ὑπερβολικὴ αὐτὴ φιλομαθεια συνέτεμε τόσον ἐλεινῶς τὴν ζωὴν του· ἴσως δὲ αὐτὴν ἔφερε πρωτίμως ἀκοίμητον εἰς τὰ σπλάγγνα του τὸν σκώληκα τῆς φθορᾶς καὶ ἐκ πολλοῦ ἤδη περιεφέρετο νεκρὸς περιπατητικὸς, ζῶν ἄβιος, εἶδος ἀμορφον, ὡς ἀπέθανεν, οὕτως εἰπεῖν, λεπτομερῶς καὶ ἀλληλοδιαδόχως!

Ποτακίς ὁ ἀγαθὸς καὶ ὁ-τως φιλόπατρις θεῖός του Κ. Ῥήγας Παλαμῆδης προσῆλθεν εἰς τὴν Κυβερνητικὴν μεριτεῦσιν ὑπὲρ τοῦ εὐρυστάτου τούτου νέου, καὶ ποτὲ μὲν ἐζήτησε αὐξήσιν τῆς συντάξεώς του, ποιεῖ δὲ παράταξιν τῆς δεδομένης εἰς αὐτὸν προθεσμίας πρὸς ἀποπεράτωσιν τῶν σπουδῶν του! Ἄν ἐδύνατο νὰ προμαντεύσῃ τοῦ ἐπιελλοῦ νὰ ἀπολήξωσιν οἱ ἀγῶνες οὗτοι...

Ἄλλ' ἤλιπε δικαίως ὅτι ὁ Σταθόπουλος ἤθελεν ὠφελεῖν τὴν πατρίδα του, καὶ παρηγορήσει τοὺς συγγενεῖς του Πόστον ἠπατήθη καὶ κατὰ τοῦτο, ἂν καὶ ἐμπεροῖ, εἴπερ τις ἄλλος, τῶν πραγμάτων καὶ τῶν ἀνθρώπων τῆς Ἑλληνικῆς πολιτείας! Ὁ νέος ἦτο προωρισμένος θεοδικῶς νὰ διαπρέψῃ ἀλλ' εἶχε φανεοῦν ἀνάγκην ἐνθαζόρσεως· ἦτο προεξζητημένος ἤδη ἀληθινή, ἀλλὰ το σταθό, ἐφρη κλεισιμένον εἰς αὐτὸν καὶ ἀγωνοθέτης· εἰλεπον· ἐπειδὴ ὁ Σταθόπουλος δὲν κατεδέχετο νὰ κολακίῃ καὶ νὰ ἐξανδραποδίζηται, δὲν ἐγώρζε τὴν ἐξαιρέτησιν, ἡ ὅποια εὐδοκίμει καὶ θοικιλευεῖ εἰς τοῦτον τὸν τόπον, ἐπειταδὸς ὁ πλεστός του ἦτο διανοητικὸς μόνον· δὲ θιατῶται τῶν Μουσῶν

ἐδύνατο νὰ τὸν ἐκτιμήσωσιν· ἔπρεπε λοιπὸν ἀφεύκτως νὰ παραγκωνισθῇ· οὕτως ἡ μειλίχιος φωνὴ του διέμεινεν ἀνήκουστος ὡς ἐν μέσῳ τοῦ κρωγμοῦ κορακίων, ὁ τόπος, ὅθεν ἐμελλε νὰ διδάσκη, κατεσχίθη ἐξ ἐφόδου παρ' ἄλλων, ἡ δέκαθεδρα, ὅπου ἤθελε διαπρέψῃ προϊόντος τοῦ χρόνου, ἐγεινεν ἐρμαῖον τῶν σκευωριῶν, λάφυρον τῆς ἀγυγτίας, ὄργανον κομματικῶν παραχωρήσεων.

Ἄν ἤρχετο ἀπὸ τὴν Θάσον, ἢ ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον ἴσως πλειότερον εὐφρέσκει καὶ ἐπετύγχανεν Τοιαύτη ἐνίοτε ἐπικρατεῖ δικαιοσύνη καὶ φιλοκαλία εἰς τὴν πρωτεύουσαν τῆς Ἑλληνικῆς εὐφυξίας.

Ἄλλ' εἰς τί ἤθελε τῷ χρησιμεύσει ἡ ἀληθὴς φιλοσοφία, τὴν ὁποῖαν δι' ἀτρίτων πόνων ὅλης του τῆς ζωῆς ἐθησαύρισεν, ἂν δὲν ἐμαθε νὰ διατελῇ αὐτάρκης καὶ ἀτάραχος, ἀνώτερος δὲ τῶν περιπετειῶν τῆς τύχης, καθὼς καὶ τῶν εὐτελῶν παθῶν, ἀπὸ τὰ ὅποια κινουνοῦνται πολλάκις οἱ διέποντες πρὸς καιρὸν τὰ δημόσια;

Τοιαῦτα φρονῶν εὐχαριστήθη ἰδιωτικῶς τοῦλάχιστον νὰ ὠρελῇ τὴν πατρίδα, ἐν ᾧ ἐδύνατο νὰ ἐκτείνῃ τὴν ἐπιβρότην τῆς διδασκαλίας του εἰς πλατύτερον ὄριζοντα. Προχωρήσας δὲ περαιτέρω εἰς τὴν τύρβην καὶ τοὺς περισπατμοῦς τοῦ βίου ἐδείξε καὶ ὡς σύζυγος καὶ ὡς πατὴρ νέα αἰσθήματα ἄλλα, τὰ ὅποια ἐτίμων τόσον τὴν γενναίαν καὶ τρυφεράν ψυχὴν του, ὅσον θλιβούσι καιρίως σήμερον τοὺς συγγενεῖς ἐκείνους, οἱ ὅποιοι ἦσαν τὸ ἀντικείμενόν των.

Ἄλλ' ἂν μετὰ τούτους πάντας συγχωρηταὶ καὶ εἰς τοὺς φίλους νὰ ἐκφράσωσι τὸ πάθος τῆς καρδίας των, δυναμέθα νὰ θεβαιώσωμεν ὅτι ὀλίγοι περισσότερον παρ' ἡμᾶς ἤσθάνθησαν τὴν ἐλλείψιν τοῦ ἀγαθοῦ τούτου καὶ πολυμαθοῦς ἀνδρός, ἢ θελοῦσι θρηνεῖ εὐλιχρινέστερα τὸν θανατόν του.

Ο ΡΑΦΑΗΛΟΣ.

Ἡ εἰ-ὼν οὕτη παρὶστά τὸν κορυφαῖον τῶν ἰταλῶν Ζωγραφοῦν Ῥαφαῆλον, οὕτινος τὰ ἐξαισια ἔ-γα θαυμάζει σήμερον ὁ Κόσμος. Βραδύτερον ἡ Μνημοσύνη θελεε σχεδιάσει τοῦ μεγαλοφθοῦς τούτου ἀνδρός τὴν βιογραφίαν.

Γ. Χ. Ζ

Ο Ῥαφαῆλος.